

2017. I. szám

<http://misszio.lutheran.hu>

híd

evangélikus missziói magazin

AZ IGAZ EMBER
HITBŐL ÉL ▶▶▶

EGYEDÜL

- ▶ KRISZTUS
- ▶ HIT
- ▶ KEGYELEM
- ▶ SZENTÍRÁS

fókuszban: reformáció ma

Keresztelő hetvenhét évesen

Két mondat a Reformációról

Szemponatok az új reformációhoz

élő víz

A rabszolgák köztünk élnek

Vallási fogyasztóvédelem

A homoszexualitás megelőzése

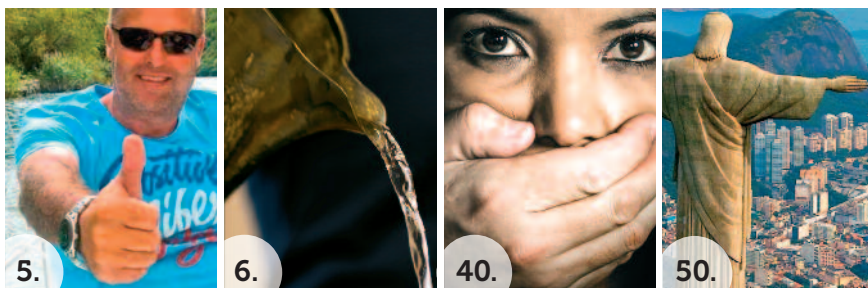
Tartalom

fókuszban: reformáció ma

- 3 Engedd el a korlátot! | Szeverényi János
4 Kitekintés | Kis Ferenc Balázs
5 Megújulás | Duszka József
6 Keresztelő hetvenhét évesen | Homonnayné Hetényi Eszter
8 Fiatalok a reformációról | Muzslai-Bizik Bence
9 Ctrl+Alt+Delete | Járdi Beáta
10 A Görgeyek és a reformáció | Albertné Görgey Zsuzsanna
11 Két mondat a Reformációról | Kiss Ferenc Balázs
12 Körkérdés egyházunk vezetőinek
14 Ha elvégezted a magvetést | Hermann Traus
15 Életszükségletünk a reformáció | Dr. Szigeti Jenő
16 Maradandó kincseink | Stifner-Köháti Dorottya
18 Az ész megtérése | Ribár János
19 Reformáció | Szák Kocsis Pál
20 Ágostai hitvallású evangélikusok vagyunk fél évezred után is? | Dr. Győri Józsefné Dr. Drenyovszky Irén
21 Rejtvény | A. L.
21 Luther Márton néhány gondolata
22 A zsoltárok megújító ereje | Vető István
23 Ajánló
24 Szempontok az új reformációhoz | Szeverényi János
28 A reformáció – történelem és élő forrás | Ribár János
30 A gyülekezet és szolgálata – Az egyház és feladatai | Dr. Johannes Reimer
32 Kereszttség – naponkénti megtérés | Weltler Sándor
34 Állj a lábadra! | Győri János Sámuel

élő víz

- 36 KÖVESSÉTEK HITÜKET – Tántoríthatatlanul | Garádi Péter
39 MISSZIÓ – Ami a muszlimokat Krisztushoz vonzza | Szabados Ádám
40 BESZÉLGETÉS – A rabszolgák köztünk élnek | Erdészné Kárpáti Judit
42 MÁRTÍROK – Segélykiáltás Ázsiából | Jó András
44 XX. SZÁZADI HITVALLÓINK – „Hagyjad az Úrra a te utadat!” | Id. Zászkaliczky Pál
46 HITVÉDELEM – Vallási fogyasztóvédelem | Dr. Szalai András
48 IFJÚSÁG – Reménység Magjai Alapítvány
50 KITEKINTÉS
53 MOZAIK – Hol lakik Isten?
53 Egy közösség újraélesztése Kárpátalján | Marton Erzsébet
54 ÓRÁLLÓ – A homoszexualitás megelőzése
56 TANÚSÁGTÉTEL – Heni nővér | Görög Zoltánné
57 HÍREK
57 DERÚ
58 BESZÉLŐ KÉPEK
60 Rég elporladtak | Bakay Péter

Impresszum

híd

evangélikus missziói magazin
2017. I. szám
megjelenik negyedévente

HU ISSN 1787-5749

Kiadó és szerkesztő:
Evangélikus Missziói Központ –
Magyar Evangélikus Rádiómisszió
1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.
tel./fax: 06 1 400 3057
e-mail: evms@lutheran.hu
http://misszio.lutheran.hu
számlaszám: 11716008-20157087

Felelős szerkesztő:
Szeverényi János
tel.: 06 20 824 5463
e-mail: janos.szeverenyi@lutheran.hu
www.szeverenijanos.hu

Munkatársak:
Balog Eszter, Erdészné Kárpáti Judit,
Fehér Charlotte, dr. Garádi Péter,
Kis Ferenc Balázs, Kovács László,
Stifner-Köháti Dorottya, Szeverényi Jánosné,
ifj. Zászkaliczky Pál

Layout, grafikai tervezés, tördelés:
Kreatív Flotta Stúdió
Perl Andrea, Perl János
www.kreativflotta.hu

Nyomdai kivitelezés:
Pauker Nyomdaipari Kft.
www.pauker.hu

Egy szám ára: 400 Ft
előfizetési díj egy évre: 1600 Ft
Megrendelhető a kiadónál.
Az Evangélikus Élet hetilapban elhelyezett
példányok ingyenesek.

Adományokat kérünk és elfogadunk.

magyar
nyomdaipari
keresztmunkások
szövetsége

Partnereink:

www.reformacio500.hu
www.evangelikus.hu

2017

ISTEN KEGYELMÉBŐL SZABADON SZOLGÁLNI

Reformáció és ünnep

A lapszám megjelenését támogatta a Magyarország
Kormánya által létrehozott Reformáció Emlékbizottság.

REFORMÁCIÓ500
EMLÉKBIZOTTSÁG

Engedd el a korlátot!

Idős néit vittünk le az emeletről. Hárman fogtuk a széket, amiben ült. Minden lépést ki kellett számítani, nehogy kibillenjen az egyensúlyból. Erőlködünk, izzadtunk rendesen. Egyszer csak Dédi váratlanul elkapta a lépcsőházi korlátot, mivel bizonytalannak érezte a helyzetét, de éppen ettől a mozdulattól esett ki majdnem a székből. Meg kellett kérni, hogy engedje el a korlátot.

Valahogy így van ez a reformációval is.

Isten hordoz, visz minket. Ő tudja honnan hová akar eljuttatni:

- halálból az életbe,
- megkötözöttségéből a szabadságba,
- törvényeskedésből a hit általi életbe,
- rajongásból a józanságba,
- emberközpontúságból a Krisztus-központú hitbe,
- konformista, anyagiasságba, vallásosságba Isten szeretetébe,
- öntörvényű libertinizmusból az egészséges mértékletességre,
- magunk körül forgó egyházasdiból a kilépő misszióba.

Testvér, engedd el a korlátot! Szolgáltasd ki magad annak, akitől minden jót kaphatsz. „Minden forrásom belőled fakad.” (Zsoltár 87,7)

SZEVERÉNYI JÁNOS

Kitekintés

A reformáció 500. évfordulójával kapcsolatos hírek, események közül szelezgettünk a nagyvilágból

Németország

Több különleges nemzeti kiállítás:

A Luther-hatás: Protestantizmus – 500 év a világban: a Német Történeli Múzeum kiállítása Berlinben áprilistól novemberig 3000 négyzetméteren

Luther és a németek: kiállítás az eisenachi Wartburg várában májustól

Luther! 95 ember – 95 kincs: dupla kiállítás Wittenbergben májustól novemberig

<https://www.luther2017.de/en/news/reformation-allorten-das-programm-zum-jubilaeumsjahr-2017/>

Ezen kívül előadások, beszélgetések, kiállítások, dráma és zenei programok szái: nincs olyan nap, amikor ne lenne valamilyen program, általában több is Németország-szerte.

<https://www.luther2017.de/en/2017/dates-events/dates-events/>

Luther Márton nyomdokain, plusz Salzburg, a zene városa. A három lelkész által vezetett út végigkalauzolja a résztvevőt a reformáció főbb németországi állomásain. Repülőjeggyel, félpanziós ellátással,

első osztályú szállásokon, kétágyas szobákban május 1-től 11-ig alig több mint 1 millió forintért a Nawas-tól, amely 1949 óta az evangélikus utazások szakértője.

<http://lutheranreformation.org/wp-content/uploads/2016/01/ref500-Germany-Tour-II-1.pdf>

Európa

Vándorkiállítás kamionnal a reformáció városaiban.

November 3-án Genfből indult útjára egy kiállítást hordozó kamion, amely a reformáció 67 városát érinti 19 országban. Az útvonal az erdélyi Nagyszében után (január 28.) hazánkban Debrecent, Sároárd és Sopront érintette (január 31-től február 4-ig), majd egy lengyelországi kitérő után a szlovákiai Bártfán haladt át február 11-én. A kamion számos svájci és holland város mellett bemutatja a magával hozott kiállítást és programokat Lettországtól Írorszáig, Skandináviától Franciaorszáig, és májusi wittenbergi végállomása előtt természetesen megáll az olyan emblemikus városokban is, mint Augsburg (Ágosta), Róma, Worms vagy éppen Eisenach.

<https://r2017.org/en/european-roadmap/>

Amerikai Egyesült Államok

A reformációra való megemlékezés kapcsán Elizabeth A. Eaton, a legnagyobb amerikai evangélikus egyház

(ELCA) elnök-püspöke Luther Kis katedrálisának olvasására biztatta az egyház tagjait: „A Kis katedrálisra túl jó ahhoz, hogy csak kamaszkorunkban olvassuk.”
https://www.elca500.org/?_ga=1.229023647.2010847960.1484992818

Megújulás

Reformáció 500 forrásgyűjtemény

Számos praktikus segítség, hogy a gyülekezetek hogyan tervezzenek a reformációval kapcsolatos istentiszteleteket, oktatási alkalmakat, zenei fesztiválokat, a közösségüket szolgáló projekteket és hogy hogyan kapcsolódjanak más keresztyénekhez. Szabadon másolható és egyénre szabható anyagokat tartalmazó CD-ROM-mal. (\$29)

<http://store.augsburgfortress.org/store/product/21657/Reformation-500-Sourcebook-Anniversary-Resources-for-Congregations>

„A reformáció elsősorban és mindegyelőtt Jézus Krisztus evangéliumáról szólt. Akkor is és most is.” <http://lutheranreformation.org/history/> (A Lutheran Church Missouri Synod, a második legnagyobb észak-amerikai evangélikus egyház weboldala)

Reformációi istentisztelet 2017. október 29-én Redmondban (Washington állam) az 5000 fős Overlake Keresztény Gyülekezetben.

Szeretne egy kiállítási standot keresztyén vállalkozása számára? Lépjen kapcsolatba velünk!

Az Overlake Keresztény Gyülekezet tágas parkolójából golfautókkal szállítjuk a főbejáráshoz.

<http://nwreformation500.com/>

Svédország

Február, Uppsala: Teológiai Fesztivál

Június, Västerås: Luther a világnak – világfesztivál

Október: reformáció-hét minden svéd katedrálisban

„Az egyházi események egyik célja, hogy a közvélemény evangélikus (lutheránus) teológiáról szóló tudása gyarapodjék, és hogy ez a teológia miként járult hozzá a svéd társadalom fejlődéséhez – például az olvasás és az általános oktatás területén.” – Cristina Grenholm, a Svéd Egyház titkára

<https://www.svenskakyrkan.se/church-of-sweden-focus-on-reformation-year-2017>

Ferenc pápa és Antje Jackelén érsek, a Svéd Egyház vezetője 2016. október 31-én Malmöben: a megbékélés jele

Lettország

Reformáció 500 – Nyugat-európai grafikák a XV–XX. században. Kiállítás a rigai Művészeti Múzeumban Cranach, Dürer, Rembrandt és számos más művész alkotásaiból január 21. és március 12. között.

Összeállította: Kís Ferenc Balázs

2014 – az alkohol rabságában

2016 – Istennel, szabadon

Nem mindenkinek sikerül tükörbe nézve meglátni saját magát szennyesen és eltorzultan, pedig egyszer majd mindenkinek meg kell állnia Isten előtt. Egyszer lesz találkozás, és egyszer számot kell adni értelmetlenül elszaladt életünkről. Reménytelenül nagy sötétségben járkalunk, rohanó életünk tele van zaklatottsággal, melyet nem csillapít a pénz, a vagyon, a hírnév, mert nincs nyugalom, nincs idő, nincs csend. Belül mindenki vágyik őszinte szeretet után, viszont félnek az emberek a csendtől, mert a csendben felfedezik, mennyire üresek, mennyire értelmetlen az életük, nincs örömük, nincs békeségük, nincs céljuk, nincs jövőbe vetett reménységük.

Visszont van örömhír: létezik világosság, csend és békeség, őszinte szeretet, de ehhez újjá kell születni, és a belső nyugalom és csend ránk talál. Kérdés, hogy képes-e ez a lelki halott és istenképűségében összetört ember a maga erejéből Istennel rendbe jönni, hinni és istenképűségét visszaszerezni, és ha eljön az idő, meglátni Isten országát? A Biblia e kérdésre egyértelmű nemmel válaszol, mert ahhoz, hogy az ember ebből a reménytelenül elromlott helyzetéből kikerüljön, szükség volt a megváltásra, Jézus Krisztus váltságművére. Az új élet kezdeményezője Isten, végbevívője a Szentlélek, Aki az embert a közreműködésben is jelentősen segíti, hiszen az ember bűneiben halott, azaz cselekvésképtelen. Szükséges, hogy a Szentlélek újjászüljön, átvigyen a megtérésen, és ezáltal megváltozik a lélek irányultsága, megindul bennem és rajtam az istenképűség visszaállítása.

Időt kell szánni magunkra, lelkünkre és keresni a csendet, és ebben a belső csendben feltáru a kivezető út életünk nagy nyugtalanságából, nyomorúságából, a zűrzavarból, a békétlenségből. Ne rohanjunk, csendesedjünk el, csillapítsuk le a fáradt agyunkat és rohanó életünket.

„Boldog az az ember, akinek te vagy ereje, aki a te utaidra gondol. Ha a Siralom völgyén mennek is át, források völgyévé teszik azt, az őszi eső is elárasztja áldásával.” (Zsolt 84,6–7)

DUSZKA JÓSZEF

Keresztelő hetvenhét évesen

„Hogyan történhet meg mindez?” (Jn 3,9)

2016. július 17-én volt Taliándörögdön az evangélikus istentisztelet keretében a hetvenhét éves Homonnayné Hetényi Eszter keresztelője. Veress István lelkész több alkalommal órákon keresztül beszélgetett vele, a „Hitünk alapjai” sorozaton való részvétele pedig jó szolgálatot tett keresztelői előkészítőként. Erre az ünnepre a taliándörögdiak minden felkérés nélkül szeretetvendégséggel készültek. A bizonyágtétel alatt sokan sírtak megindultságuk miatt.

(Garádi Péter)

Tisztelt Gyülekezet!

Szeretettel köszöntöm a Krisztusban testvéreimet és köszönöm, hogy megtiszteltek jelenlétükkel abból az alkalomból, hogy „idős koromban születek”! Hetvenhét év hosszú idő, de nemcsak az idő hosszú, hanem az út is, amelyen ideérkeztem.

1939-ben születtem Szegeden, és Orosházán nevelkedtem. Tizenegy gyermekes családban utolsó előttiként nőttem fel 6 fiú- és 5 leánytestvér között. Édesanyám és apám nazarénusok voltak.

Nehéz világban éltünk, 1925-ben született a legidősebb és 1940-ben a legfiatalabb testvérem. Az én születésnapomon tört ki a II. világháború. Ez az esemény apámat elsodorta tőlünk, nekem élő emlékeim nincsenek róla. Édesanyám egyedül nevelt fel bennünket. Szelíd szeretetével terelt minket

a nazarénus gyülekezet felé. A gyülekezet tagjai is segítettek, mindenki szakmát tanult és dolgozott. A megélhetésért folytatott küzdelem során részben szétszóródott a családnk. Az idősebbek munkát kerestek, családot alapítottak. A legidősebb bátyám tizenhét évesen, leventeként vonult be a háborúba és háromévi orosz fogság után került haza. A sok-sok viszontagság a fiútestvéreimet eltávolította a vallásos életformától. Az öt leány közül négyen lettek nazarénusok. Csak ők merítkeztek be. A lányok közül egyedül én választottam külön utat. Szűkös anyagi helyzetünkben csak nekem sikerült középiskolában tanulni és 1956-ban érettségi vizsgát tenni.

Az érettségi után munka melletti ápolónőképző tanfolyamra jelentkeztem, amit édesanyám nagyon ellenzett. Úgy próbálta részvételemet megakadályozni, hogy az iskola levelét, ami felvételemről szólt, megsemmisítette. Szerencsére küldtek egy hasonló tartalmú második levelet, és én a postás érkezésekor véletlenül otthon voltam. Akkor még nem tudtam, hogy ez Isten munkája volt, de most már mélyen hiszem és meggyőződésem ez, mert Isten a kezdeményező, Ő hív, Ő segít, az enyém a fogadtatás felelőssége. Azért terelt ebbe az irányba, mert innen egyenes út vezethetett tovább a boldogulás felé, amit a család anyagi segítsége nélkül is el tudtam érni. Gyulára költöztem, megkezdtem tanulmányaimat és ápolónői munkámat. Ekkor hagytam el otthonomat, ezután már csak vendégként mentem haza.

Az egészségügyi tanulmányokat nagy érdeklődéssel folytattam. A kétéves tanulmányi idő és az ápolónői oklevél megszerzése után folytattam a tanulást. Orvos szerettem volna lenni, de az orvostudományi egyetem akkor is a legdrágábbak közé tartozott. A Szegedi Tudományegyetem Természettudományi Karán biológia és kémia szakra felvételi vizsgát tettem, és felvételt nyertem az 1960/61-es tanévre. Eltartóm

nem volt, mert édesanyám idős és beteg volt, testvéreim pedig saját gondjaikkal küzdöttek. Rendszeres szociális segílyt, ingyen menzát és kollégiumot kaptam egy tizenkét ágyas szobában hozzám hasonló sorsú diáktársaimmal. Életem legszebb, leggazdagabb időszakának mégis ezt az öt egyetemi évet tartom.

1962-ben, a második tanév végén kötöttünk házasságot férjemmel, akivel évfolyamtársak voltunk. 1965-ben, az ötödik tanév végén, az egyetemi állami vizsga előtt három héttel megszületett első gyermekünk, Zsombor.

A diplomaosztás után okleveleinket a kisbaba mellé tettük a mózeskosárba és Szegedről Nagykanizsára költöztünk. Itt kaptunk két biológia-kémia szakos középiskolai tanári állást külön gimnáziumokban. Akkoriban törvény határozta meg, hogy házastársak egy munkahelyen belül nem dolgozhatnak.

Mindketten nyugdíjas korunkig eredeti iskoláinkban tanítottunk. Negyvenegy tanéven át folyamatosan tanítottam. Az utolsó öt évben óraadó tanár is voltam a nagykanizsai Piarista Általános Iskola és Gimnázium meghívására.

Közben 1967-ben megszületett Eszter és 1973-ban Szilárd. Szoba-konyhás tanácsi lakást kaptunk, majd hat év múlva egy másik szobás komfortos lakást. Itt tíz éven át laktunk, és ebben a lakásban maradtam egyedül a tizenkét, tíz és négyéves gyermekeimmel, mert tizenöt évig tartó házasságunk véget ért.

Férjem óbudai közeposztálybeli értelmiségi katolikus családban nevelkedett. Édesanyja mindhárom gyermekünket megkereszteltette az óbudai katolikus templomban. A nehéz élet és munkafolyamat mellett három gyermekem nevelése és taníttatása lekötötte minden figyelmemet és energiámat. Eltávolodtam az otthonról hozott vallásos neveléstől. Soha nem tagadtam meg Istent, de semmilyen vallást nem gyakoroltam, és gyermekeimet sem neveltem ilyen irányban. Mivel a nazarénus egyházban csak felnőttkorban történhet megtéréshez kötött bemerítkezés, ez nálam elmaradt, és így felekezeten kívül maradtam.

Az idők során a háromgyermekes családom házastársakkal és hét unokával „terebélyesedett”. 2006-ban, az utolsó aktív tanévem befejezése után Tapolcára költöztem legidősebb fiamék közelébe.

Sokat gondolok vissza a mögöttem hagyott évtizedekre, a nagykanizsai életünkre. Szerető és segítő légkör vett körül bennünket, különösen éreztem ezt akkor, amikor egyedül, apa nélkül maradtunk. Akkor még nem gondoltam erre, de most már tudom, hogy Isten állt mellénk, ő segítette minden lépésünket. Őneki köszönhetem azt, hogy a kezdeti nehézségek után lassan fellélegeztünk. Munkám eredményesebb lett, egészségi állapotom stabilizálódott, nőtt az önbizalmam, nagyobb lett a teherbírássom, jelentős anyagi gondjaink nem voltak.

Ma már sokat vagyok egyedül és egyre határozottabban vágyom arra, hogy a családomon kívül tartalmas, az én lelki és szellemi fejlődésemet is segítő közösséghez tartozzak. Vágyódtam megismerkedni Istennel, az Úr Jézussal és a hitvilággal, de ez egyedül nem lehetséges. Váratlanul és intenzíven érkezett a segítség: 2015 novemberének egyik szerdáján a rádióban a református vallási féléórát hallgattam, és eközben valóságosan éreztem azt, hogy Isten hív engem. Erős vágyakozás lett úrrá rajtam, hogy Vele maradhassak. De hogyan induljak el, ki segít nekem? Néhány perc múlva váratlanul betoppant hozzám Zsombor fiam.

Meggyőződése, hogy Isten küldte Őt. Elmondtam neki lelki élményemet, Ő csendben meghallgatott és kis idő múlva elkö-

szönt. Hamarosan telefonált, elmondta, hogy neki van egy barátja, akit útközben telefonon felhívott, beszélt rólam neki és kérte a segítségét. Már a következő napon Zsombor elvitt engem Taliándörögdre, ahol Orbán Attila evangélikus lelkész tartott evangelizációt. Itt ismerem meg Garádi Pétert, aki meghívott és elvitt engem arra a bibliaórai foglalkozásra, amit Ő vezet a taliándörögdi öku-menikus közösségben.

Orbán Attila evangelizációján és a bibliaórákon tanult „Hitünk alapjai” foglalkozásokon rácsodálkoztam arra, hogy milyen közel tudja hozni Istent, a hitet, és mennyire magától értetődő a hívő gondolkodás. Hamar feloldódtam a kis közösségben. Minden alkalommal mindenki felolvass egy imát, ami gyakran úgy talált meg engem, hogy szinte személyemhez szólt. Az előadások anyagát írásos formában is megkapjuk otthoni tanulásra és elmélkedésre.

Újabb közösségeket is felkerestem. Molnár Csaba Bertalan lelkész úrtól kér-

tem engedelmet a tapolcai református istentiszteletek és bibliaórák meghallgatására. Részt veszek az Ábrahámhegyen szerveződött K-3 (Keresők – Kíváncsiak – Kétkelő) klubjának foglalkozásain, amelyet ugyancsak Garádi Péter vezet: teológiai témájú előadásokat tart és irányítja a beszélgetést.

Tanulmányozom az írásos segédanyagokat, segítséget kapok a Biblia olvasásához és magyarázatához az istentiszteleteken. Folytatom tehát a tanulást, de egészen más lelki és szellemi régióban. Megismerem Isten és az Úr Jézus munkáját, megtanulom, hogyan lehet Istenben és Istennel élni.

Az evangélikus egyházban szeretném a keresztség felvételét. Ennek egyik oka az, hogy az első utam evangélikus helyszíni bibliaórákra vezetett dr. Garádi Péter segítségével. A másik az, hogy családomban két unokám, Eszter lányom gyermekei evangélikus vallásúak, és evangélikus teológián Németországban egyetemi tanulmányokat folytatnak.

Hálásan köszönöm Garádi Péternek és a taliándörögdi bibliaórai közösségnek, hogy befogadtak és segítettek utamon. Köszönöm, hogy ebben a kedves kis templomban történhet meg a keresztem, amely Istentől kapott jel arra, hogy Ő megfordítja életemet, új és mély tartalommal és érzellemmel tölti meg lelkemet!

Úr Jézus, mélységesen bánok minden bűnt, amit a múltban tettem. Kérlek, bocsáss meg nekem, és én kész vagyok elfordulni mindentől, amiről tudom, hogy bűn. Köszönöm, hogy meghaltál értem a kereszten, hogy szabaddá tettél! Kérlek, jöjj az életembe, tölts be Szent Lelked által és legyél életem ural! Köszönöm, Úr Jézus, hogy meghallgatsz! Ámen.

HOMONNAYNÉ HETÉNYI ESZTER

Fiatalok a reformációról

Különböző felekezetek tagjait kérdeztük: Van-e szükség új reformációra? Ha igen, akkor szerinted mely területeken kellene megújulnia az Egyháznak, és mi mit tehetünk ezért a megújulásért?

Ha nem is újra, de reformációra szükség van: az egyéni újjászületésre, Isten akaratának kutatására és megértésére, az ige hamisítatlan befogadására és továbbadására. Az Egyháznak megalkuvás nélkül kellene az örömhírt hirdetnie. Ragaszkodjunk Istenhez, az ő akaratához és szavához félre- és belemagyarázások nélkül. Alá kell vetnünk magunkat Krisztusnak, azt tenni, amit ő akar az életünkkel; kérni a Szentlelket, és mindenekelőtt imádkozni. Ez a legnagyobb fegyver. Az átadott élet hatni fog: a hívő ember evangelizál az életével. Erre égető szükség van ma. *(Nádas Kinga, evangélikus)*

Az Egyháznak folyamatos megújulásra van szüksége. Arra kellene törekednünk, hogy elérjük a környezetünkben élőket az örömhírral. Ez persze nem azt jelenti, hogy a világi igényekhez kell al-

kalmazkodni, de mindenképp érdemes jó célokra felhasználni a modern világ adta lehetőségeket (Facebook, Twitter stb.). Ezáltal könnyebben el lehet érni a fiatalokat, de valószínűleg még az idősebb korosztályt is. Oszlassuk el az Egyházzal kapcsolatos tévhiteteket, és mutassuk be az embereknek Krisztust. Jó lenne, ha többé nem tekintenének úgy ránk, mintha valami rejtélyes lények lennénk, akik ráadásul kirekesztőek. S persze ugyanilyen fontos, hogy ne kövessük el újra és újra az ítékezés, elszigetelődés, képmutatás hibáit, hanem az igazságot, a szeretetet, vagyis a Bibliában foglaltakat egyszerre képviseljük. Intenzív imaélet, az ige naponként való olvasása, tanulmányozása, személyes feladatunk megtalálása és betöltése elengedhetetlen feltétel a fentiek megvalósulásához. *(Takács Fruzsina, baptista)*

Krisztus teste erőtlén Szent Szellem nélkül és nem tölti be rendeltetését. Imádkozzunk egy szívvel-lélekkel, hogy Jézus töltsen ki Szellemét az Egyháznak minden nap! *(ApCsel 1,8; 14)* *(Orbán Gáspár, református)*

Igen, szükség lenne új reformációra. Sajnos az Egyházban sok a képmutatás és az ítékezés. A tudás sokszor büsz-

keségre, nagyképűségre vezeti az embert. Óriási a vezetők felelőssége, hogy milyen irányba viszik a nyáját. Ki kellene nyúlnunk az emberek felé, és szolgálkává válnunk, ebben is követve Urunkat, aki nem tekintette zsákmánynak azt, hogy egyenlő Istennel, hanem a legkisebb lett közöttünk.

A változásnak belülről, tőlünk, tőlem kell kiindulnia. Olyan szépen írja *Weöres Sándor* a *Zsoltár* című versében: „Törd meg kevélységemet, törd meg kevélységemet, mély megbánást adj nekem. Nyársat nyeltem én, derekam kemény: mért nem szabad súlyod alatt meghajolnom, Istenem?” Telitalálat az emlékv mottójának választása: Isten kegyelméből szabadon szolgálni. Pontosan ezt kellene tennünk.

Keressük az egységet, együttműködést embertársainkkal. Minden felebarátunkkal. Az ábrahámi hitűekkel, a törzsközösségekben élő népekkel, az ateistákkal, mindenkivel. Mert az Úr nagyon közel. Hívjunk megtérésre minden népet, ne csak azokat, akik nekünk tetszenek vagy szimpatikusak. Tanuljunk a zsidó és az irgalmas samaritánus példájából. *(Majoros Szidónia, Golgota Keresztény Gyülekezet)*

MUZSLAI-BÍZIK BENCZE

Ctrl+Alt+Delete

Milyen egyszerű is lenne: Ctrl+Alt+Delete. Kezdjünk újra mindent. Gombnyomással törölnénk a régit, és tiszta lappal újraindíthatnánk az életünket.

Még nem voltam tizennyolc. Egy este, lefekvés után tűnődve kérdeztem Mamitól, de inkább magamtól: nemsokára leérettségizem, aztán egyetemista leszek, diplomát szerzek. Érdekes munkahelyet választok, dolgozni fogok. Majd jön egy fiú, akit megszeretek, férjhez megyek hozzá, és születnek gyerekeink. Jó. De aztán, azután mi lesz? Nyugtalanított a gondolat, hogy nem lesz mit *elkezdeni*. Nem marad más, mint folytatni a már meglévőt, a kezdés, az újdonság ragyogó-frissítő öröme nélkül. Mert azt már ennyi idősen is pontosan tudtam, megtapasztaltam, hogy mindenben a kezdet a legszebb. Amikor fölkel a nap, és sugara bevilágítja a szobát. Vagy amikor a téli jeges hó alól kikandikál egy hóvirág kis zöld lándzsája. Csupa remény, a fejlődés ígérete. S mindig kis szomorúsággal töltött el a júniusi vadgesztenyefák a virágok helyén megjelenő apró, puhatuskés termések látványa. Már az elmúlást láttam bennük.

A szerelemben is a kezdet a legboldogítóbb. Az első szemérmes pillantások, a tétova mozdulatok, melyekkel a másik kezét keressük. Amikor húszévesen megtaláltam a fiút – akivel negyvenkettedik éve vagyunk társak –, és elhatároztuk, hogy összekötjük az életünket, volt bennem picit félelem. Hogy akkor már soha többé nem élhetem át egy új szerelem bimbózásának reményteli időszakát? A hűség, amit esküvel fogadtam, nem engedi az újakezdést. Hogyan tudom majd megtartani az ígéretemet?

Később másféle újakezdéseknek lehettem átélője. Kertészeti egyetemi diplomával egészen más területen újságíró-szerkesztő lettem, és minden héten kezembe foghattam munkánk eredményét, az új lapot. Isten a leggyönyörűbb kezdést is nekünk, nőknek ajándékozta: a gyermekvárás semmihez sem hasonlítható időszakát. Soha

nem felejttem, ahogy gömbölyödő pocakomat csodáltam, vagy amikor megéreztem a gyermekem első apró moccanását. Kislányunk, kisfiunk születését életem két legboldogabb napjaként tartom számon azóta is. Ahogy később unokánk világra jöttét is, amivel nagymamaként ismét újakezdhettem kicsit a babázást.

De ahogy múlnak – mit múlnak, vágatnak – az évek, úgy fogynak a restart, az újraindítás lehetőségei. Egyre több körülöttünk a végleges: az elvégzett munka, a befejezett mű, a nehezen elfogadható, lezárult élet. És, bár erről nem illik beszélni, föl-fölsejlik bennem a szorongató kérdés: és mi lesz utána? Hogyan kezdhetjük majd újra abban a másik életben, az örökkévalóban? Amikor édesanyámmal próbáltam erről beszélni, határozott elutasítást kaptam: Nem téma! (Ma már úgy vélem, őt is nyugtalaníthatta a kérdés...)

Minden istentiszteleten megvalljuk hitünket: Hiszek egy Istenben... Hiszem... a test feltámadását és az örök életet. De hisszük-e igazán? Egy barátnőm a test feltámadása részt mindig kihagyja az imából, mivel nem akar hazudni, s ő képtelen elfogadni ezt a tételt.

Ami engem illet, én szeretném. Szeretném hinni... Naponta imádkozom azért, hogy részese lehessen a teljes, kételkedés nélküli hit ajándékának. Az újakezdés lehetősége csodájának. Tudom, nem tőlem, csakis Tőle függ.

Mit tehetnék – reménykedem.

JÁSDI BEÁTA

„Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen” (Jn 3,16)

A Görgeyek és a reformáció

László és Görgey Kristóf az 1580-as években a görgői „mágnás iskolát”, ahol nemcsak saját, de a környék nemesseinek fiai is nevelkedtek. Ez az iskola 1670-ig állt fenn Görgön, ekkor a fokozódó protestánsüldözések miatt áthelyezték Toporcra, végül az 1730-as években megszűnt.

A vallási gyűlölködés, általános elszegényedés és a korlátlan Habsburg elnyomás szomorú korszakának kimagasló alakja volt a szepesi Görgey János. Az idők folyamán a toporci ágnek volt a legtöbb nyomorúságban része, mely ág nemcsak protestáns volt, de a nemzeti felkelésekben is a leghevesebben vett részt. Legkevésbé a római hitű Benedek-ág szenvedett, mely buzgón szállította a vármegye számára a labanc érzelmű alispánokat és szolgabírákat. Két püspök is kikerült közülük, hírnévre Görgey Márton püspök tett szert, aki 1908-ban hunyt el.

Görgey Albert 1916-ban könyvet írt a reformáció 400. évfordulójára *A Görgeyek és a reformáció* címmel. A könyv zárszava így hangzik: „Áttekintve a Görgeyek működési terét, a földművelésen kívül azt látjuk, hogy az idők folyamán adott a család: 3 főispánt, 12 szász comest (a szászok grófja), 23 táblabíró, 14 követet, 26 alispánt, 6 főszolgabíró, 15 papot, köztük 1 püspököt, több prépostot és kanonokot. A katonai pályán 77-en működtek, köztük 4 tábornok. A jelenleg dúló világháborúban (1916) 22-en vettek részt, köztük 3 elesett és 3 fogságban van. Adja az Isten, hogy ez a világfelfordulás mielőbb véget érjen, és ne követeljen több áldozatot a családtól!”

1916-ban hunyt el családuink leghíresebb tagja, Görgei Artúr. Egész életemben nagyszerű példaképemként tekintettem rá, akinek a jellemét csak tisztelni lehet. *Az igaz ügy* volt számára a legfontosabb. A kémiai tudományok professzoraként a prágai Károlyi Egyetemen folytatott kémiai kísérleteit hátrahagyva a haza szolgálatába állította tehetségét. Például a ma olyan közkedvelt kókuszolaj definiálása az

„Én és az én házam népe – a családom – az Urat szolgáljuk!”

ő nevéhez fűződik. Kiválósága a természettudományok területén és a katonai pályáján is megmutatkozik. 1849. augusztus 13-án egy hatalmas túlerő megszárlásának lehetőségét látva bátran megmentett a hazának 28 900 magyar édesapát. Szakértőkkel kiszámítottuk, hogy a mai Magyarország területén kb. 600 000 fő élhet azért, mert 1849-ben nem hányták kardélre ükapjukat.

Száz évvel később a Ludovika Akadémiát négy frissen végzett hadnagy hagyta el Görgey névvel, közöttük édesapám. 1944. július 5–6-án Koszorus Ferenc vezetésével (pl. a Görgey-zászlóalj) megakadályozták több tízezer zsidó deportálást. A Görgey név így ma a Yad Vashemben is megtalálható az Igaz Emberek Társaságában.

Ma ismét háborúban vagyunk, ahol naponta százhusz néma sikollyal múlik ki az élet. 1956. június 4-óta a hatmilliót is meghaladta az állami engedéllyel, saját kérésre, orvosi segédlettel kiirtott hazánkfiainak száma. A segítségnyújtás eszközeivel mentünk ki a halál árnyékának völgyéből magzatokat és a pusztulás veréből nemzőiket.

Józsueval együtt kijelenthetem, hogy én és az én házam népe – a családom – az Urat szolgáljuk! Felvonulásunk az Életet hirdeti és az Élet Uráról tesz bizonyosságot. *A Séta az Életért* ebben az évben is június 4-én lesz, éppen pünkösd vasárnapján.

Aki egy embert megment, a világot menti meg!

Albertné Görgey Zsuzsanna a magyarországi életvédők egyike. Görgei Artúr leszármaszottja családjuk protestáns keresztyén gyökereiről ad képet nekünk.

A Görgey nemzetség családfája 1180-ban indul a Felvidékről, Görgő településről. Kezdetektől fogva az Istenbe vetett megingathatatlan hit, bizalom jellemzi a családot, melynek legnagyobb része lutheránussá lett, és mindvégig a szepesi protestantizmus védője volt. Birtokaik jobbágságát a prédikációk hallgatására kötelezték, így a vallás megváltoztatásával járó felelősséget is magukra vállalták. A protestantizmus szolgálatára alapította meg Görgey

Két mondat a Reformációról

(Illyés Gyula nyomán)

Hol reformáció van,
ott reformáció van,
nemcsak az évfordulón,
nemcsak a kormányinfón,

nemcsak az imázsfilmben,
nemcsak az istentiszteleten
Luther méltatásában,
ott reformáció van

nemcsak az emlékbizottságban,
az együtt harsogott Erős várban,
nemcsak az ünnepi sajtókiadványban,
vagy a dojcse lutherturizmusban,

nemcsak a Deák vagy Kálvin téren,
minden kiemelt projektben,
színházi előadásban,
támogatott pályázatban,

nemcsak a felülről jött
iránymutatásban,
ott reformáció van
nemcsak a munkacsoportban,

a protestáns öntudatban:
egy teljes évig kihúzhatod magad,
hogy (bár más fizeti a primást)
most a te nótádat húzzák;

nemcsak a reflektorfényben,
a központi megemlékezésben,

nemcsak a pápistáktól elszenvedett
sérelmek burkolt(?) felemlegetésében,
nemcsak az ünnepi nagy egyetértésben,
de reformáció van

az egyházi iskolák
tantestületi értekezletein,
a szövénygyülekezetek
házi istentiszteletein,

a Bethesda-kórház újszülöttosztályán
dolgozó orvos és ápoló közti viszonyban,
a málló vakolatú templom üres padsoraiban,
az évek óta fals orgonasípban,

ott reformáció van
2016-ban
és 2018-ban,
na meg a konfirmációban,

a protestáns lelkész által katolikus iskolában
tartott hittanórában,
az egyház és állam viszonyában,
az egyháztag pártok általi manipulálhatóságában,

az ügynevezett közfeladatok finanszírozásában
megjelenő pénzek elosztásában,
a stólában,
a lelkészek kiválasztásában,
munkájuk során való gondozásában,

a nyári táborokban
hajnali kilenckor kezdődő áhítatokban,
a hallgatóságot tévesztett előadásokban,
a „kulturális” programokban,
a vacsoráért álló sorban,
a csendesnapi kiscsoportban,

és abban, hogy Krisztusról több szó és gondolat essék,
mint Kálvinról vagy Lutherről, mert
Ő a kezdet és a vég,
aki nélkül a lét nem lét,
akihez majd visszatérsz,
mert csak ő vonz, csak ő szép,
és akiből jóval több kell még
és semmi sem elég...

És ezzel János és Márton testvér is egyetért.

KIS FERENC BALÁZS

Körkérdés

Ön szerint melyik az a négy terület, amelyben egyházunknak új reformációra lenne szüksége?

LUPTÁK GYÖRGY

Az Evangelizációs és Missziói

Bizottság elnöke

1. Hűség a Bibliához – a Biblia maradjon „szent” írás! Felül kell vizsgálni a bibliakritika túlkapásait a teológiai gondolkodásban, hittankönyvekben stb.

2. Misszió és evangelizáció – az Ige egyházában legyen mindennél fontosabb a hirdetett Ige, mert a „hit hallásból van!” Szólalom helyett tettek! Keresni és használni kell az új lehetőségeket, formákat és eszközöket!

3. Lelkészképzés, lelkészek lelkigondozása – kapjon prioritást az elhívás és a hivatásgondozás!

4. Egyházi közérzetjavítás – az adminisztráció területén egyszerűség és célszerűség, az egyházpolitikában átláthatóság és nyíltság, a személyi döntésekben testvériesség!

FÁBRI GYÖRGY

Az Északi Evangélikus Egyházkerület felügyelője

Új reformációt nem látok szükségesnek, de szükségünk lenne arra, hogy a „rég” reformációt jól megértsük, és az egyetemes keresztyénségen belül kövessük Luther tanítását. Az egyházi szolgálat és a személyes hitmegélés tapasztalatai alapján az alábbi négy területen tartom aktuálisan szükségesnek ezt:

1. A megtérést valóban napi megküzdésünk tenni. Vagyis a Krisztus-követés ne vasárnapi, liturgikus vagy éppen a mindennapi életünktől elválasztott egyházi tevékenység legyen csak (bár legyen, lenne az is...). Hanem végezzük el azzal a missziós parancsból ránk rótt teendőt, hogy szavaink és életünk nyilvános tanúságtételével hirdetjük a megtérés létezését, kegyelmét, igazságát.

2. Az egyetemes papság lutheri tanításának megfelelően működtessük gyülekezeteinket, közösségeinket, a protestáns hivatásszerűség jegyében. Vagyis lelkészeinkre ne terheljünk menedzseri szerepeket, gyülekezeti tagjaink pedig legyenek képesek és odaszántak cselekvően működni a teljes egyházközségi életben, alkalmakon.

3. Az evangélikus egyházszervezeti hagyománynak és teológiaiának megfelelően gyülekezeteinket és egyházunkat tartsuk fenn mi magunk, amivel megszabadulunk a káros világi függőségektől.

4. Az egyház megmutatkozása, másképpen szólva, kommuni-

kációja – professzionalitásban és bátorságban próbáljuk megközelíteni Luther és reformátortársai hatékonyságát, korszerűségét. Láthatóan evangélikusan...

KRÁMER GYÖRGY

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának igazgatója

Első helyen a gyülekezetek megújulását, öntudatra ébredését tartom fontosnak. Protestáns hagyományainkhoz ragaszkodva sokat beszélünk arról, hogy gyülekezeteink önállóak. Az önállóság meghatározó eleme minden szervezeti egységnek. Ugyanakkor a gyakorlatban azt tapasztalhatjuk, hogy a gyülekezetek egyre kevésbé vannak tudatában önállóságuknak. Az anyagi erőtlenség, a tagok idősebbé válta, a középkorosztály hiánya, és még sok ok vezet ide. Tény, hogy kevés olyan gyülekezetünk van, amelyek önállósága tudatában éli a mindennapjait. Az önállóság megkövetelné az önálló tervezést, az anyagi önfenntartó képesség elérését, hosszú- és rövidtávú célok kitűzését.

Mindez csak akkor működhet, ha az öntudatra ébredés egyéni szinten, a gyülekezeti tagoknál kezdődik. Szükséges, hogy ne csak a lelkész és néhány aktív tag érezze felelősnek magát a közösséggel. A gyülekezeti élet nem egyedül a lelkész feladata. Nem arról van szó, hogy a lelkész „szolgált” (prédikál, hitoktatást végez, látogat, szervez), a gyülekezeti tagok pedig „fogyasztóként” vannak jelen. Nem szolgált és fogyasztó két csoportjára van szükség, hanem arra, hogy minden egyes gyülekezeti tag aktív és elkötelezettnek érezze magát a hit továbbadásában, a gyülekezet életének megélésében. Ez gyökeres szemléletmódbeli változás, ami nélkül nincs megújulás. Természetesen a lelkészeknek, a gyülekezeti munkatársaknak is erre kell törekedniük. A magvetőknek az a feladatuk, hogy újabb magvetőket találjanak.

Régi, kicsiny gyülekezeteink gyakran visszafordíthatatlanul sorvadnak. Ennek gyakran társadalmi okai is vannak, hiszen egy-egy település elnéptelenedik, a fiatalok elköltöznek, és hiába minden jó szándék, minden erőfeszítés, nincs már ember, akiből gyülekezet épülhetne.

Ebből a megújulás két, alapvetően strukturális következménye származik. Egyrészt át kell gondolni, hogy az emberileg és anyagiilag is erőtlenné váló gyülekezetek gondozása hogyan történjen. Olyan gyülekezeti központok alakulására gondolok, ahol több gyülekezet összehívásával, az emberi és anyagi forrásainkat jobban, hatékonyabban használhatnánk.

Ugyaninnen ered az új gyülekezetek alapításának szükséglete is. Ma már feltérképezhető, hogy evangélikus gyülekezeti tagjaink honnan hová költöztek, költöznek el. Hol vannak olyan új területek,

ahol ugyan nincs evangélikus gyülekezet, de nagy számban vannak evangélikusok, illetve olyanok, akik nem tartoznak más keresztény felekezethez sem. Tervezett misszióra van szükség, ahol az egyház szervezete követi a társadalmi változásokat.

Ezek azok a területek, ahol mi tehetünk a megújulásért, és ahol kérnünk kell Isten vezetését, Lelkének erejét, hiszen nélküle minden erőfeszítésünk csak hiábavalóság.

GÁNCZ PÉTER

A Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke

Ha a reformációra úgy tekintünk, mint pünkösdi csodára, amelyen keresztül Isten Szentlelke nemzedékről nemzedékre megőrzi és megújítja egyházát, akkor az első pünkösdkor született gyülekezet négy erőforrását kellene ma is újra felfedeznünk és komolyan vennünk: „Ők pedig kitartóan részt vettek az apostoli tanításban, a közösségben, a kenyér megtörésében és az imádkozásban.” (ApCsel 2,42)

1. Tanítás, tanulás – veszélyes kísértés ma, hogy ez gyakran véget ér a konfirmációval. Pedig nemcsak a jó pap, hanem a jó tanítvány is holtig kellene, hogy tanuljon. Jó lenne újraéleszteni gyülekezeteinkben a bibliórák, bibliaiskolák alkalmait, amelyek a napjainkban sokat emlegetett élethosszig tartó tanulás (lifelong learning) lehetőségét kínálják.

2. Közösség – ugyancsak kísért napjainkban, hogy csupán fogyasztó közönséggé torzulnak gyülekezeteink. A közösség, a Biblia nyelvén „koinónia” egyszerre jelent részesedést és részesítést. Fontos, hogy újra felismerjük: mindannyian Isten gazdagon megajándékozott gyermekei vagyunk, akiknek meg kell tanulniuk az elfogadás és a megosztás, a továbbadás jézusi mozdulatát.

3. A kenyér megtörése – a reformációban visszakaptuk a két szín alatti úrvacsora ajándékát, amely az örök élet kenyere és itala. Ugyanakkor mozgósít mindarra, amit az úrvacsoravétel utáni elbocsátás missziói parancsában kapunk: „Menjetek és hirdessétek az Úr halálát és feltámadását! Tegyetek bizonyosságot szeretetéről...”

4. Imádkozás – a reformáció felszabadít az Istennel való közvetlen párbeszédre. Ez a mindennapos igeolvasásban és imaéletben válhat erőforrásunkká. Fontos lenne, hogy gyülekezeteinkben eleven imaközösségek működjenek, amelyek segítik az Istennel és egymással megélt kommunikációt és kommuniót, valamint a lelkészek szolgálatát.

MÉSZÁROS TAMÁS

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület felügyelője

Az 500. évforduló kapcsán újragondolásra szánt témák, területek:

Elsősorban istentiszteleteink megerősítésében és megbecsültségében látom minden előrelépésünk forrását, és annak meggyengülésében bajaink gyökerét.

Természetesen a hitünk közepét, erejét megalapozó evangéliumban, annak hirdetésében és magyarázatában való megerősödéssre lenne szükségünk. A szentségek meg-

becsülésében, és megtartó erejébe vetett bizalmunkban, és a mindezeket elmélyíteni segítő liturgia megértésében.

Helyes önismeret felfedezését segítő gyülekezeti alkalmak, melyek identitásunkat nem a másik felekezethez való viszonyunkban határozza meg, hanem mindent Krisztushoz igazít.

Továbbra is kiaknázatlan terület egyházunkban a civil szolgálat és szolgáltatók sokasága.

Az adakozás és szolidaritás terén való szemérmességünk és szűkmarkúságunk sem segíti gyülekezeteink és egész Magyarországi Evangélikus Egyházunk nagykorúságát, önállóságát.

Meglátásom szerint amíg ezeken a területeken hiányaink vannak, nem tudjuk szolgálatunkat, küldetésünket hittel, hűségesen és hitelesen végezni.

SZEMEREI JÁNOS

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke

Az első helyre az egyház legfontosabb kincsének és forrásának, Isten Jézus Krisztusban közel hozott megváltó szeretetének kell kerülnie. Ezt nem pótolhatja, és nem helyettesítheti semmi és senki. A mai egyház megújulását is kizárólag Tőle, illetve a Vele való, megújuló kapcsolattól lehet remélni.

Teológiai gondolkodásunkban a lényeg keresésének kellene a centrumba visszakerülnie. Mivel hitvallási iratainkban ez a szemlélet tükröződik, ezért fontos irányítóként használhatjuk ma is, ilyen szempontból is! A reformátorok ezért nem engedtek a lényegi kérdésekben, a kevésbé fontosakban viszont nyitottá váltak a kompromisszumra, a hit szempontjából lényegtelen (például formai) kérdésekben pedig teljesen szabadok voltak.

A visszapapodott evangélikus egyháznak újra fel kellene fedeznie az egyetemes papság elvében rejlő lehetőséget. Azon túl, hogy a Krisztus egyháza nem a lelkészek, a „klerikusok” hitbizomány, a gyülekezeti tagok személyes hiteletének segítése, felelősségének ébresztése, és a laikusok szolgálatának kiszélesítése (annak lelkesi és gyülekezeti elfogadása és megbecsülése) a megújulás egyik fontos emberi tényezője lehetne.

Alapjaiban kell megújulnia a kommunikációnknak is. Ki kell szabadulni a középkori fogságból! Nem lehet a mai embert a középkor kérdéseivel bombázni, középkori egyházi szókézzel és liturgiákkal, főleg középkori módszerekkel, számára érthetetlen nyelven megszólítani. A mai kor emberének aktuális kérdéseire kellene Isten igéjének segítségével választ kínálnunk, mégpedig az általa beszélt nyelven.

NÉMETH ZOLTÁN

A Gyülekezeti és Missziói Osztály vezetője

A téma kapcsán nekem a jól ismert imádság egyik mondata jut eszembe: „Újítsd meg egyházadat, és kezd rajtam!” Hajlamosak vagyunk a megújulás, a változás szükségességét valamiféle szervezeti, működési kérdésként kezelni: hogyan működik az egyház és hogyan kellene működnie? Veszélye ennek, hogy a megújulás megvalósulásának kiindulópontja meg

sem jelenik benne, nevezetesen a személyes érintettség, önvizsgálat, az Isten igéje által való megszólítotttság és az ebből következő belső átalakulás. Valami újnak a kezdete egyben ítélet is a régi felett, ahogy az ötszáz éve is történt. De ennek a saját szívémben, a saját gondolkodásomban, a viszonyulásaimban és tetteimben kell megvalósulnia. Éppen ezért reformációt nem lehet „gyártani”, nem is érdemes próbálkozni vele, abból csak egymás feletti ítélkezés, a bűneink átmentése, a szakadt ruha foltozgatása lesz. „Sajnos” meg kell várnunk, hogy Isten igéje elvégezze bennünk és rajtunk, sokkal inkább ellenünkben, mint a közreműködésünkkel.

DR. FABINY TAMÁS

Az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke

Személyes kapcsolat Istennel

Az első helyre a személyes imaéletet helyezem. Luther ebben a hármásban látta az igazi teológus ismérvét: temptatio (kísértés), meditatio (Isten előtti elcsendesedés), oratio (imádság). A Bibliát – például a zsoltárokat – rendszeresen imádságoskönyvként is használta. Szenvedélyes imádságaiban Istent képes volt szinte a földre lerángatni, jelezve, hogy mennyire szüksége van rá. Az „Új reformáció” részeként

nemcsak egyéni, ha nem közösségi imádságaink is megújulhatnak, igazi, sablonmentes imaközösségek formálódhatnak, valamint istentiszteleti imádságaink – köztük az oratio oecumenica, az egyetemes könyörgés – is mindig aktuális és konkrét lehetne.

Az igehirdetések megújulása

Csak aki rendszeresen beszélget Istennel, az tud róla hitelesen szólni. A személyes kegyesség mellett az elmélyült teológiai

munkát tekintem az igehirdetés másik forrásának. Az exegetikai, írásmagyarázati munka soha nem lehet öncélú, hanem azt kell szolgálnia, hogy az egykori üzenet jelen idejűvé váljon, a betűt megleveledjen. Az igazi teológiai munka ezért nemhogy csökkente a hitet, hanem mélyítheti és növelheti azt. Megfordítva is igaz: ha a prédikációkat nem előzi meg alapos – az exegetikai munkát is magába foglaló – felkészülés, akkor azok nagyon hamar sekélyessé válnak. Álmodom egy olyan egyházi közösség, ahol igehallgató és igehirdető egymást serkenti, ahol az igehirdetések igazi eseménnyé válnak, és életet újulnak meg azok hatására.

„Mutuum colloquium et consolatio fratrum”

Az idézet Luther *Schmalkaldeni cikkek* című hitvallási iratában megfogalmazott vallomása: a gyülekezetekben a testvérek egymás közötti beszélgetése és kölcsönös vigasztalása kell, hogy folyjon. 2006-ban a püspöki székfoglalóm alkalmával a hangsúlyt a beszélgető egyházra tettem, ma már inkább a vigasztalást emelem ki. Egymást hordozó közösség kell, hogy legyünk az egyházban, és hiteles szeretetszolgálattal a szolidaritás megannyi hiteles megnyilvánulásával lehetünk jelen a világban is.

Az ökumené reformációja

A XVI. században azt kellett hangsúlyozni, amiben az evangéliumi közösségek mások a római egyházhoz képest. Ma is tudnunk kell, kik vagyunk, és jöttányit sem engedhetünk az „egyedül Krisztus”, valamint a többi „sola” tanításából, de látnunk kell, hogy időközben más egyházak is változtak, és hozzánk hasonlóan igyekeznek az igéből élni és az ige szerint tanítani. Felismerhetjük, hogy több az, ami összeköt, mint ami elválaszt. Ezért – tudom, ma még szokatlan ez a kifejezés – vallom és a magam részéről gyakorlom az ökumené reformációját. Evangélikus identitásunk megőrzésével törekednünk kell az egyház látható egységének helyreállítására.

Ha elvégezted a magvetést

Ha elvégezted a magvetést,
zárd be nyugodtan ajtód,
szobádban oldsd le a lámpát,
tégylet minden terhet,
nyugodtan alhatsz.

Ha elvégezted a magvetést,
csöndes csoda kezdődik
attól, ki helyetted dolgozik,
ki a magból rügyet fakaszt,
kinek szava életet teremt,
a búzaszál növekszik,
s az aratás napjára
bőséges termést hoz,
ezért
aludj hát nyugodtan.

Ha életedben Isten maga
hintette el az igazságot
és a szeretet magjait,
akkor bizakodva
várj
az aratás napjára,
amikor minden kiderül:
a gyümölcsöt Isten adja
és örökkévalóság növekszik
tebenned
nappal és éjszaka.

HERMANN TRAUB (1944–2013),
badeni evangélikus lelkész,
ébredési teológus

Fordította: Lupták György

Ünneprontó mondattal kezdem. A reformáció nem Luther találmánya, hanem az élő egyház állandó életeleme. Luther előtt már egy évszázaddal mindenki a reformáció szükségességéről beszélt. Senki nem új vallásfelekezetek alapítására gondolt, nem az egyház szétszakítását, hanem a tönkrement egyház megelevenítését akarta munkálni.

Életszükségletünk a reformáció

Az egyháznak szüksége volt a megújulásra. Ezért 1518 augusztusában, a 95 tétel magyarázatáról írott könyvében, ami a reformátor első nagy, nyomtatásban is megjelenő könyve, ezt írja: „az egyháznak szüksége van a reformációra. Ez azonban nem lehet egyetlen ember dolga, sem a pápáé, sem a bíborosoké – ezt az utolsó zsinat már bebizonyította –, hanem az egész földkerekségé, sőt egyedül Istené. S ennek a reformációnak az idejét egyedül az ismeri, aki az időt teremtette.”

A reformáció nem egyedi esemény, hanem állandó folyamat. Ha az egyház él, akkor állandóan meg kell újítani. Csak így élhet. Luther és reformátortársai, nem „a” reformációt alkották meg, hanem arra döbbsentek rá: szükségünk van visszatérni az alapokhoz. Amíg az egyház él, változik: megújul, elöregszik, születik, meghal. Ha hisszük, hogy az egyház Krisztus teste, akkor élő organizmusként (nem pedig halott organizációként) kell vizsgálnunk. Az élet – változás. Újabb és újabb adaptálódás a világhoz. A keresztyénség Krisztus

gyakorlati követését jelenti a mindennapokban, aki megígérte, hogy velünk marad minden nap a világ végezetéig (Mt 28,20). A keresztyénség akkor él, ha a mai élet mai kihívásaira mai válaszokat tud adni. Ez csak úgy lehetséges, ha Krisztus megváltói művének a fényében mérlegre tesszük szolgálatunkat, az életet. Luther azt tanította, hogy „az egyház gyermeke az ígének, nem pedig annak az anyja. Az egyház születik az ígéből. Ahol az ige veszendőbe megy, ott nincsen többé egyház”.

Azért van a Krisztusnak átadott élet körül annyi zűrzavar a fejünkben, mert nem értjük a szeretet és a hit összefüggését. **Hinni akarunk szeretet nélkül, és szeretni akarunk hit nélkül.** Szentek akarunk lenni úgy, hogy mindenáron hiszünk, és sokszor úgy akarunk szeretni, hogy a hitet tagadjuk. Luther a szeretet és a hit összefüggéséről ezt írta: „a hit abban tér el a szeretettől, hogy a hit személyre, a szeretet pedig cselekedetekre vonatkozik. A hit eltápossa a bűnt, kedvessé teszi és megigazítja az embert. Miután pedig az ember kedves és igaz lett, a Szentlélek megajándékozza őt a szeretettel, hogy

szívesen cselekedje a jót.” Másol, tömörebben így fogalmazott Luther: „A hit tehát a cselekvő, s a szeretet a cselekedet”. Életszentség pedig nem a remetebartlangban van, hanem ott, ahol a hit a szeretet szabálya szerint cselekszik. Ennek a keskeny útját keresi s találja meg az az ember, aki úgy bízik, és úgy követi Jézust, ahogyan ezt reformátor eleink tették.

A reformáció tehát nem egy múltbeli esemény, Luther hősies lázadása az egyházi hatalom ellen, hanem a mai keresztyénség elengedhetetlenül fontos szükséglete. Mindig abból születik, hogy a mai élet mai kérdésére az újra megértett ige alapján mai választ akarunk adni. Luther nem akart az egyházban valamilyen „szent anarchiát”, amiben érvényesíteni tudta a saját elgondolásait. Ő olyan rendet akart, amiben Krisztus testének minden élő sejtje megtalálja a maga értelmes tennivalóját. Csak egy ilyen újjaszerveződést nevezhetünk reformációnak. Ez a reformáció Krisztus testének állandó élettevékenysége, ami öröke időszzerű.

DR. SZIGETI JENŐ

Maradandó kincseink

Most, hogy beköszöntött a várva várt jubileumi év, az ember picit zavarban van. Egyrészt a bőség zavarával küzd, hiszen egyik esemény, ünnepi alkalom, tárlat, bemutató, konferencia, koncert, templomi vagy épp utcai rendezvény követi a másikat. Másrészt pedig idő kellene, csend, elvonulás, elmélkedés, hogy az igazi lényegre figyeljünk; könyvek és nagy gondolkodók körében töltött értékes órák. De... mi is a lényeg? Értjük-e, mit és miért tettek Luther és reformátortársai? Az alábbiakban dr. Fabiny Tibor evangélikus világi teológushoz, irodalomtörténész-professzorhoz, a Magyarországi Luther Szövetség elnökéhez fordultam néhány kérdéssel, amelyeket egy 2011-ben tartott előadása (s annak Híd magazinunkban megjelent írott változata) ihletett, ott megfogalmazott gondolatai ugyanis mély nyomot hagytak bennem.

Elgondolkoztatott, amit a *Híd* magazinban 2015-ben publikált cikkében így fogalmazott: „Luther az egy, egyetemes egyházon belül reformmozgalmat indított el; bátorságával azt ásta elő, amit az emberi hagyomány betemetett. A reformáció nem emberi kezdeményezés, nem dicséretes emberi tett volt, hanem Isten cselekvése. Rajtunk múlik: hagyjuk-e, hogy Isten ma, általunk megújítsa az ő egyházát? Hagyjuk-e?”

Ha szabad őszintének lennem, megmondom, hogy én nem nagyon szeretem a hangos ünnepléseket. Huszonnyolc éves voltam, amikor egyházunkban szinte mindenki csak Luther születésének 500. évfordulójáról (és a közeledő LVSZ-nagygyűlésről) szólt. Persze azért én is figyeltem a történeteket, de inkább az egyház „pereméről”; engem ekkor Isten igazságának keresése foglalkoztatott inkább. Amire aztán lecsengtek az ünnepségek, már nekem adatott mondanivaló.

Először a budavári evangélikus gyülekezet szeretetvendégségén tartottam előadást 1986. október 26-án „Isten igazsága és a reformáció botránya” címen Szebik Imre esperes meghívására. *Kierkegaardot* idéztem: „iktasd ki a botránkozás lehetőségét, miként a keresztyénségben tették... odavész a Krisztus-hit, könnyed és felszínes valamivé alakul, amely igazán sem mélyen megsebezni, sem gyógyítani nem képes”. Luthert ekkor „disszidens” (másképp gondolkodó) teológusnak neveztem, aki mert korának véleményvezéreitől eltérő módon, szabadon gondolkodni. Luther felismerte a keresztség botrányát, ami az evangélium és az igehirdetés botránya is. Előadásom 1986 októberének utolsó napjaiban nemcsak azért volt radikális, mert az 1956-os események 30. évfordulója után néhány nappal Luthert „disszidens gondolkodónak” neveztem (ahogyan a késői Kádár-korszak ellenzékiését), hanem azért is, mert hangot adtam annak a meggyőződésnek, hogy a túlzásba vitt ünneplés könnyen ön-nepléssé válhat, azaz önmagunk,

saját egyházunk, hagyományunk kultikus tiszteletébe csaphat át: Luther személyét nézzük, s nem eléggé azt az irányt, ahova mutatott. 1986-os előadásomban is ezt írtam: „Úgy vélem, nem azok viszik tovább a reformáció lángját, akik faragott képet csinálnak maguknak a mozgalom elindítójáról. Személyi kultusz vagy szoboremelés a szellemi és lelki dekadencia jele is lehet. Élő és láthatatlan erőből halott és látható bálvány lesz. Mintha újra hallanánk Jézusnak a farizeusoknak mondott feddő szavait: »Jaj néktek, mert ti építitek a próféták sírjait, a ti atyáitok pedig megölték őket!« (Mt 23,29–31, szabadon)”.

Tudom, ezek keményen koppanó szavak voltak akkor, de ma sem szabad a fülünk mellett elengedni őket. Távolyan tőlem, hogy lebecsüljem azt az igen értékes és sokoldalú kulturális tevékenységet, amelyet például immáron hét éve végez egyházunk Reformációi Emlékbizottsága, illetve már 1991-től – jóval szerényebb lehetőségekkel és eredményekkel – a Magyarországi Luther Szövetség, hiszen mindkét szervezet munkájában a kezdetektől fogva én is rendszeresen részt veszek. Ugyanakkor önmagamot és testvéreimet is emlékeztetem arra, amit Vajta Vilmos úgy fogalmazott, hogy a reformáció nem „normatívum”, hanem „korrektí-

*Az evangéliumnak
sónak kell maradnia.*

vum” volt. Az egyház egy, egyetemes és apostoli, s Lutherék csak újra felfedezték az evangélium életadó dinamizmusát.

Luther a 95 tétel elején a megtérésre helyezi a hangsúlyt, s ez számunkra is örök figyelmeztetés, korrekívum, hogy mindnyájunknak minden nap újra meg kell térünk, akár egykor megtért pietisták, akár kizárólag a keresztségünket hangsúlyozó ortodoxok, vagy éppen a megtérésről nem szívesen beszélő liberálisok vagyunk. Isten szereti a pietista, az ortodox és a liberális gyermekeit is, ám Lutheren keresztül többször is „üzen” nekünk, hogy a tegnapi megtérésünkben ma már nem tudunk megélni, s engednünk kell, hogy az evangélium ereje minden nap új kontextusában új-játeremtsen bennünket. Ám arra ügyelnünk kell, hogy ne a kontextus formálja (át) az evangéliumot, hanem az evangélium a kontextust, és ez nagy különbség! Az evangéliumnak sónak kell maradnia. A kereszt nyelve (*logosz tu sztauru*) – ez Véghegyi Antal zseniális fordítása a közismertebb „keresztéről szóló beszéd” (1Kor 1,18) helyett – ugyanis minden ideológiánál (beleértve a vallási, egyházi, politikai ideológiát is) erősebb nyelv!

Melyek a mai egyház gyenge és erős pontjai – összevetve a német, a nyugat-európai és globális tapasztalatokkal, amikre rálátása van? Min kellene változtatni? Mit tenne ma Luther?

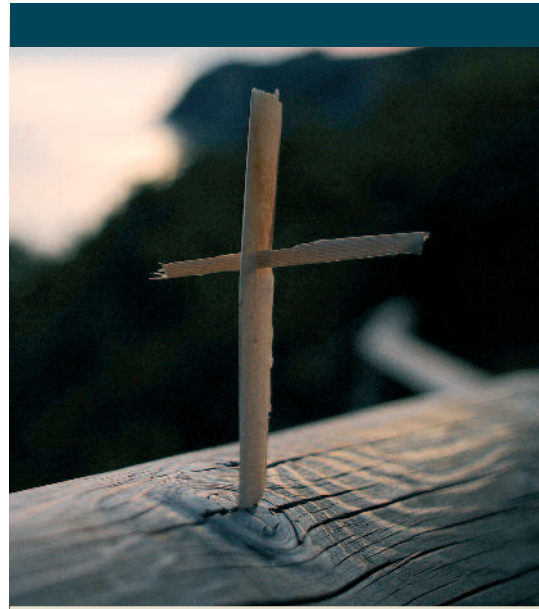
Az egyház erős és mindörökké fennmarad, hiszen nem emberi képződmény. Ordass Luther nyomán azt mondta, hogy az egyház még a család előtt, a teremtkor alapított intézmény. Volt, aki úgy fogalmazott, hogy Isten az egyházat a Fia jegyesének teremtette. Ebből a szempontból tehát aggodalomra semmi okunk. Ám az egyház vezetői és a tagjai az emberi történelem tengerén néha félrekormányozhatják a rájuk bízott hajót. Isten ekkor támaszt látó embereket, prófétákat és reformátorokat, hogy a hajó az általa megkívánt irányba menjen tovább.

Amikor ezeket a sorokat írom, az ökumenikus imahéten könyörgünk az egyház egységéért. Ökumenikus beállítottságúnak tartom magamat, s nemcsak azért, mert evangélikusként másfél évtizeden keresztül egy katolikus, majd egy évtizede egy református egyetem a kenyéradó munkahelyem, hanem azért is, mert a különféle felekezetű testvéreim hitéből mindig sokat tanultam. Én inkább az egyház „eredendő egységében” hiszek, aminek alapja a Szentháromság közössége, s hiszem, hogy ez a nyáj, a földi és a mennyei kórus Krisztusban együtt énekel. A dogmák a diplomáciában szerintem nem oldhatók fel, s bármennyire is hangoztatja a média, hogy például az Oxford szótár szerint a 2016-ban leginkább elterjedt szó a „post-truth”, az „igazság utániség” lett, Isten igazságáról én semmilyen emberi komfortos egységért nem tudnék lemondani. Az aklok egységesítésének emberi törekvéséből könnyen Babel lehet, ám a nyáj egységet Isten Szentlelke már megteremtette, és a szívekben újra és újra megteremti. Komolyan veszem és tanulmányozom a XX–XXI. századi ökumenikus nyilatkozatokat, de – most ismét a peremről szólva – nem tudom elhessegetni magamtól azt az érzést, hogy nemcsak anakronisztikus dolog elődeink bűnéért bocsánatot kérni, hanem némi hübrisz is van abban, ha azt gondoljuk, hogy mi, a XXI. század keresztyénei a hitnek immár egy magasabb fokán vagyunk. Valójában hitben törpék vagyunk, akik a hitóriások vállain állunk. És nemcsak a reformátorokról, hanem az egyházatyákról, a középkor teológusairól is beszélek. (C. S. Lewis „kulturális sznobizmusnak” nevezi azt a magatartást, amikor magunkat mint a legújabb korban élőket magasabbrendűnek, bölcsebbnek gondoljuk a régiekénél.)

Személyes véleménye szerint mi a reformáció három „leg”-je? Amikért legelsőként hálát adhatunk, hogy megtörtént, kimondták, megtették... Amikért igazán büszkék lehetünk mi, lutheránusok? Hogyan válnak napjaink részévé a megnevezett értékek, mire kellene még jobban figyelniük, hogy hűek legyünk nem is Lutherhez, hanem akit ő hirdetett és prédikált életével és szavaival: Jézus Krisztushoz?

Most már csak röviden válaszolok: hitbátorság, szenvedély, örök korrekívum, és – talán ez meglepő – a humor. Tudjuk vállalni, hogy az evangéliumért Isten bolondjai vagyunk, s ez erőt adhat, hogy fel tudjunk állni, ha csúnyán el is bukunk, hogy ne az emberek tekintetétől rettegjünk, hanem gyermekien bízunk Isten Krisztusban megmutatott örök igazságában és végtelen könyörületében, tudván tudva, hogy aki ebben hisz, az nem szégyenített meg (Róm 10,11).

STIFNER-KŐHÁTI DOROTTYA

Az ész megtérése

Mi módon kaphat szerepet az ész, a ráció az istenhitben, a megtérésben? A 2016-os országos evangelizáció tizenhat szekcióbeszélgetésének egyikén erről gondolkodtak a jelenlévők Ribár János lelkész vezetésével. Előadása kivonatát olvashatják lapunkban.

Vajon lehet-e szó az ész megtéréséről? Felvethető-e így a téma? Egyetlen kiindulási pontunk lehet: a Szentírás.

Az újszövetségi szentírásban a megtérés legismertebb szava: metanoia – „Térjete meg, mert elközelgett a mennyek országa” (Mt 3,2). A μετανοείτε görög szó első szótári jelentése: elméjét, gondolkodását megváltoztatja. A szó második része *noia*, *noeó*, a jelentése: értelmi úton megismer, átlát, belát. Vagyis az ész ügyéről van szó. Egy bibliai példát idézünk fel a *noeó* esetében a Róma 1,19–

21-ből: „Mert ami megismerhető az Istentől, az nyilvánvaló előttük, mivel Isten nyilvánvalóvá tette számukra. Ami ugyanis nem látható belőle: az ő örök hatalma és istensége, az a világ teremtésétől fogva alkotásainak értelmes vizsgálata révén meglátható. Ennélfogva nincs mentségük, hiszen megismerték Istent, mégsem dicsőítették vagy áldották Istent, hanem hiábavalóságokra jutottak gondolkodásukban, és értetlen szívük elsötétedett”. Az értelem, az ész használatáról van itt szó.

A metanoia az ész, az értelem elfordulása a rossztól, büntől (ezért bünbánat is), de feltétlenül fontos, hogy újszövetségi eseteinkben megfordulás a bűnös útról és hazatérés Istenség, azaz megtérés. Isten ígéje megszólít minket, hogy térjünk meg, s az a kérdés, hajlandók vagyunk-e erre igennel felelni.

Nem igaz az, hogy az ész és a hit ellentétben vannak egymással. Az ész ellentéte nem a hit, hanem az esztelenség, a tudás ellentéte a tudatlanság. A tudomány ellentéte a tudománytalanság, a vallás ellentéte a vallástalanság, a nihilizmus (a „sehova tanú”). Ne állítsunk szembe olyasmiket, amelyek eleve nem állnak szemben egymással.

A reformáció emlékévében is emlékezzünk Luther 95 tételének első mondatára: „Amikor Urunk azt mondta, térjete meg, azt akarta, hogy tanítványai élete naponkénti megtérés legyen”. Ezt fordíthatjuk naponkénti bünbánattal is, mert helyes a naponkénti önvizsgálat. Így lássuk magunk előtt életünket: rossz úton járt az értelmünk, mert csak távolodott Istentől, de Isten szeretetteljes megszólítására most megfordul, Isten felé fordul. Felé, aki Jézus Krisztusban szeretettel megszólalva jön elénk.

Jézus nem véletlenül kérdezte meg a betesdaie beteget, hogy akar-e meggyógyulni (Jn 5). **Mert itt van a kérdés: akarom-e, hogy az értelmem megtérjen Istenhez? Meghallom-e a hívő isteni szót?** Vagy tovább akarok menni a rossz úton? Isten Jézus Krisztusban nem fosztott meg az akaratunktól, ezért is szól hozzánk sokszor fel- és megszólító módon. Metanoieite = térjete meg!

S mi van akkor, ha – Isten kegyelméből – a jó útra tért, azaz Isten felé fordult az Ész?

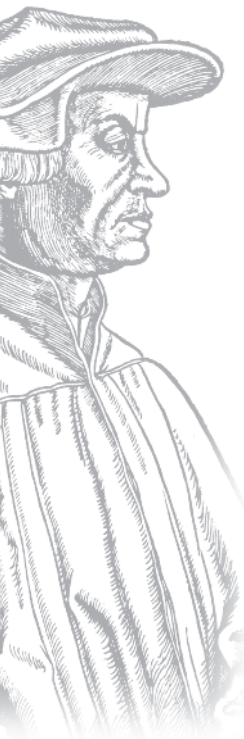
Az, hogy nagyon sok mindenre értelmes választ kapunk. Nem mindig azonnal, de ez hitünk próbája. Szükséges felismernünk az Ész, az értelem határait is. Nagyon sok mindent nem vagyunk képesek felfogni! De ez nem csak a hit dolgaival van így.

Kérdések mindig lesznek! Nehéz kérdések, de az Isten felé forduló – a jó útra tért – ész tudja, hogy előbb vagy utóbb megfelelő feleletet fog kapni. Bár olyan kérdések is vannak, amelyekre lehet, hogy majd csak az örökkévalóságban lesz végleges válasz.

Nagyon sok olyan kérdés is létezik, amire a tudomány sem tudja a választ, de arra biztatjuk, kutasson tovább. Magunkat is erre kell biztatni: kérdezzük Istent. Például mint Jób. A kérdéseinket nem kell szégyellni, hanem azokat Isten elé viszzük, és kérjük a választ. A 2Kor 12 szerint egy ideig Pál sem értette, miért kell betegnek lennie. S egyszer megjött neki Jézus felelete: hogy belásd, elég neked az én kegyelmem (2Kor 12,1–10).

Jézus így tanít: amikor majd visszajövök, „örülni fog a szívetek...”, és azon a napon nem kérdeztek éntőlem semmit”, mert minden világos és érthető lesz (Jn 16,22–23).

Reformáció

Elnehezült a Krisztust valló egyház a másfélezer esztendő alatt, kusza dogmák, sötét nyomor alatt, s felül fényűzés, káprázat, hazugság, erejét veszített szeretetesség, papság...

Csengett a pénz a búcsúcédulákért: bűnbocsánat a Purgatóriumban, lélekkufárság lett a templomokban, vagyonok hulltak egy reménységért és Róma épült ebül szerzett árért.

De nem lehet a búcsút pénzen venni, egyedül Krisztus, s csak a hit legyen, az üdv nem áru: ingyen kegyelem; mert lehetetlen a bűnt jóvátenni, sosem tud ember tökéletessé lenni.

*

Mint szomjú szarvas a tiszta forráshoz mentek keresve, Krisztus-valló hittel Lyonban a bibliás Vald Pierre, majd a brit Wycliffe, s cseh híve, Husz János, – Szentlélek-tűz vetett lelkükbe lángot.

Bátran hirdették az éltető ígét, lélekkel telve, mint a régi szentek, kiátkozottak, üldözöttek lettek, mégsem kímélte egy sem életét, Husz Jánost máglyán élve megégeték.

*

Szellemi tavaszt hozott az október Márton magiszter templomához lépett és felszegezett kilencvenöt tételt, – Szívedben téj meg, Istennek higgy, ember! – Luther szavától visszhangzott Wittenberg.

S ahogy az avar izzik, majd lángra kap, Thüningiában és Szászország-szerte sok reménylő szem nézett Wittenbergre, s tűzként terjedtek a hitvalló szavak, mit az ébredő nép nyelvén mondtanak.

Kezdeti hitből meggyőződés eredt, – Csak a Biblia Isten igaz szava! Aki mást mond, téved, vagy ostoba. Birodalmi gyűlés, átok jöhetett, – Nem vonom vissza, másként nem tehetek!

Wartburg várában dolgozott éjt-napot „György lovag”, és fordított Bibliát, az írást német nyelvre tette át, sok tinta fogyott, lúdtollat koptatott, rabsága lelki szabadságot hozott.

Zürichben Zwingli is egy értelemben a Szentírásra tette rá hitét, Krisztust hirdető rövid életét. Lélek-erő bimbózott sok emberben, s nagy teret nyert Johann Kálvin Genfben.

Ágostában új credót írt Melanchthon, Kálvin Confessiót fogalmazott, mögójük álltak grófok, lovagok: szász Frigyes, Hutten, hős oráni Vilmos, Cromwell, Bocskai, a svéd erős Ágost...

Kiengedett sok gúzsba kötött lelket a megnyílt Szentírás üzenete, mint vaknak, ha napvilágot lát szeme, magyar, finn, svéd hon, Svájc, s németföld mellett a hit újsága földrészekre terjedt.

Post tenebras lux, sötét utáni fény... Ám kelt a bosszú égető szavakkal, gályák, bilincsből evező papokkal, hugenották ellen „Szent Bertalan-éj”, bűnbánat helyett Róma dühe itélt.

*

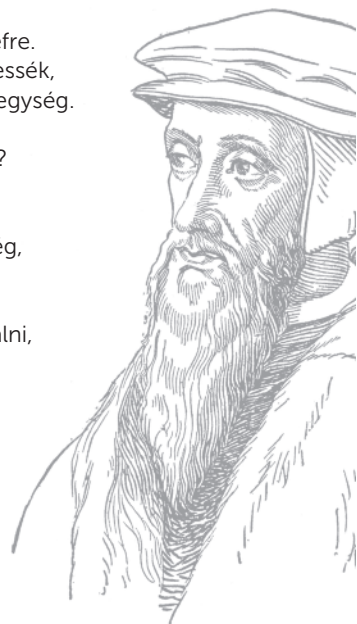
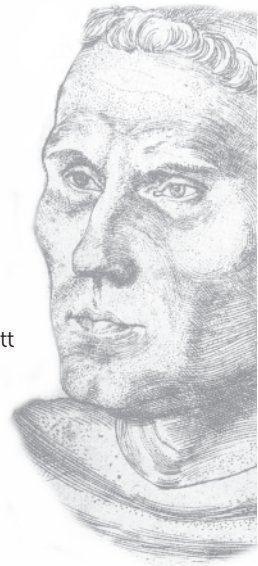
A jobbításhoz kevés volt a kovász? Nem járhatta át az egyház kenyerét, mint Ágoston vagy Szent Ferenc idején? Szakadt a kárpit, hiába sok fohász, viharverten állt a be nem ért kalász.

Sok lett az „egy Úr, egy hit, egy keresztség”, különbözőt megújulás és eszme, dühöd vitákban hosszan forrt a cefre. dült hitekből kell't, hogy Istenet keressék, de mit reform, ha megbomlott az egység.

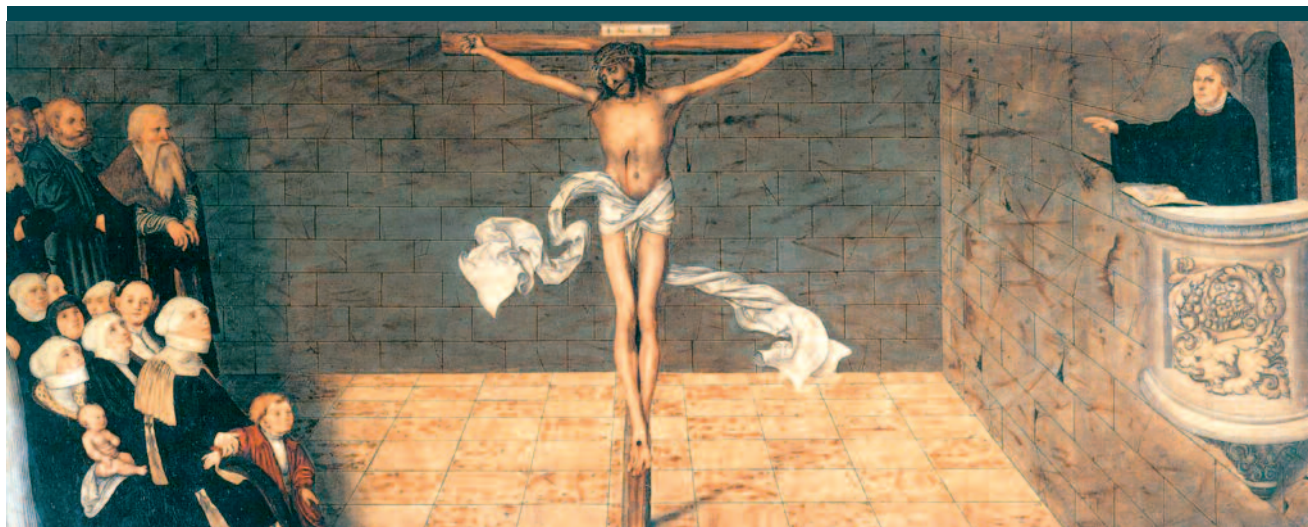
Szereti-e keresztyény a keresztyént? S az újhítű azt, ki Máriához esd s hite ereklyéket lát és szenteket? Egyedül Krisztusban lehet az egység, eucharisztia és szent keresztség.

Ma sincs más távlat: Istent megtalálni, megragadni a kegyelem-időt, befogadni égi Lélek-erőt, élő forrásból lelkeket táplálni, megújult szívű emberekké válni...

SZÁK KOCSIS PÁL

Ágostai hitvallású evangélikusok vagyunk fél évezred után is?

Kisgyermekkorom óta örültem és büszke voltam, hogy evangélikus vagyok. Szüleim, nagyszüleim és férjem apai ősei is buzgó evangélikusok voltak. Édesapám hitoktató lelkész, egyik bátyám lelkész, másik felügyelő, anyai dédapám kántortanító volt. Családunk minden nemzedékében számos presbiter és gondnok nevét őrzik a jegyzőkönyvek.

Jóllehet a reformációt követően a lutheri tanítást Magyarország lakosságának 80–85%-a átvette, amint erről püspöki levelek (1533) és pápai követjelentés (1542) tanúskodnak, később az ellenreformáció nyomán hazánkban kisebbségbe kerültek a protestánsok. Ha egy-egy család protestáns maradt, ez azt mutatja, hogy házasságkor fontos párválasztási igény volt számukra a felekezeti hovatartozás.

Nagy tiszteletben tartottuk a skandináv evangélikus államokat. Hálásak voltunk a finneknek, hogy ébredési mozgalmuk hozzánk is eljutott. Amikor már lehetett (1980), három fiunkkal útra keltünk **Skandináviába**. Óriási lelki élmény volt a finnországi Tamperében egy ifjúsági konferenciára betoppanni, ahol éppen több ezer fiatal imádkozott egyszerre hangosan. Mintha jóságos Istenünk „ima-telefonközpontjába” léptünk volna be. Fiaimat magával ragadta a lelkes éneklés is. Jó tíz év múlva, amikor kelenföldi gyülekezetünkkel mentünk Helsinkibe, már kevésbé lángoló

lelki életet tapasztaltunk. Azóta pedig – főleg a svéd és a norvég evangélikus egyházban – az elvilágiasodás és a megtúrt, sőt szentesített istentelenségek hírért halljuk, és szégyenkezünk.

2016 októberében egy keresztyén orvoskonferencián vettem részt **Németországban**, a reformáció bölcsőjében, **Wittenbergben**. Feladatom volt beszámolni, hogyan terjedt át hazánkra a reformáció. A forrásmunkák elolvasása után még jobban értékelttem, hogy láthatom az ötszáz éves évfordulóra felkészült várost, a Luther-emlékhelyeket, sírját a vártemplomban, lakásukat, ahol az asztali beszélgetések folytak, az egyetemet, ahol akkoriban több száz magyar diák is tanult, az új parkot, ahol a mi egyházunk is ültetett emlékfát.

„A másik Luther” című konferencián sok érdekes előadás hangzott el, melyekben a különböző szakok professzorai Luther Márton munkásságának kevésbé ismert zenei, szociális, egészségügyi stb. vonatkozásairól beszéltek. Utolsó nap a városi templomban vettünk részt az istentiszteleten. Elszomorodtam, mert a szószékről – ahol annak idején Luther prédikált, és amelyet *Cranach* oltárképe úgy ábrázol, hogy a prédikátor a megfeszített Krisztusra mutat – egy zöldpárti politikusnő, Claudia Roth tartott közhangyakkal dúsitott politikai beszédet. A liturgiában a hiszekegyet sem a megszokott szöveggel

mondták (minden hitágazatban az emberi testvériségen volt a hangsúly).

És mi a helyzet **Magyarországon**? Sok – főleg falusi – gyülekezet elnéptelenedik. Korábban megszokott volt, hogy a templomszentelési emlékünnepre („búcsúra”) érkező, a faluból elszármazott rokonok is felkeresték a templomot, együtt dicsérték Istent. Mostanában a vendéget ellátó családtagok is inkább otthon maradnak. Talán már nem is tartják számon, mi is a „búcsú” lényege. Elvész a mennyei öröm. Sokan máról holnapra, fásultan élnek.

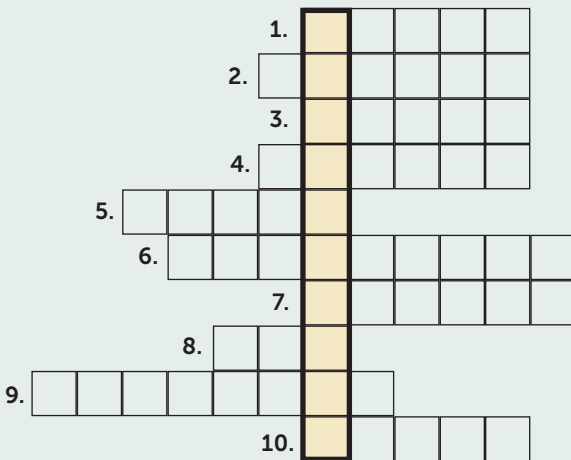
A reformáció idején Sztárai Mihály százhusz gyülekezetet alapított a Dunántúlon! Imádkozzunk azért, hogy adjon Isten újra mentő lelkületű, hiteles lelkipásztorokat, hitoktatókat, tanítókat, gyülekezeti tagokat. Kérjük, hogy a Szentlélek indítson ébredést ország- és világszerte, protestáns és katolikus gyülekezetekben egyaránt. Így válhatna közkinccsé újra az anyanyelvünkön olvasható Szentírás, áldássá a lelki énekek, a mindennapi életben pedig az egymással és egymásért örömmel végzett munka. Részesei lehetnénk a reformáció lényegi kincseinek, hitelesen hirdetnénk, hogy Jézus Krisztusért személyes kapcsolatba kerülhetünk Istenel, bocsánatot kapunk, Vele együtt élhetünk itt a Földön és majd a mennyországban is.

DR. GYÓRI JÓZSEFNÉ
DR. DRENYOVSKY IRÉN

Rejtvény

Az egyes kérdésekre adott válaszok mind valamilyen módon kötődnek a megtéréshez, megújuláshoz (vagy éppen annak elmaradásához). Beküldendő a sárga mezőben megjelenő megfejtés, egy olyan ember neve, aki személyiségében, életében átélte a teljes átváltozást, a „reformációt”.

1. Megfejtés: a függőleges sárga mezőben olvasható név

- Háromszor is megtagadta Jézust, később mégis mártírhálált halt.
- Fára mászni sem szégyellt, csak hogy láthassa Jézust.
- Négy napig volt halott, mielőtt Jézus feltámasztotta.
- Nehezen hitte el, hogy Jézus tényleg feltámadt.
- Ezt kérdezte az etióp embertől: „Érted is, amit olvasol?”
- Titokban ment el Jézushoz, hogy az újjászületésről kérdezze.
- Kénköves eső pusztította el, mert annyira sok volt benne a bűn.
- Felesége a tiltás ellenére hátranézett menekülés közben.
- Ez volt a rangja a katonának, aki Jézus halálakor így szólt: „Bizony Isten fia volt.”
- Istenfélő bíboráros asszony.

2. Megfejtés: Hol olvashatók az alábbi igék?

„Nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem a bűnösöket.”

„Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkében pedig kárt vall?”

„Saul, Saul, miért üldözöl engem?”

A helyes megfejtéseket a szerkesztőség címére várjuk:

Evangélikus Missziói Központ,

1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.

Az előző számban megjelent rejtvény megfejtése:

C, C, A, B, C, B, A, A.

A. L.

Luther Márton néhány gondolata

Krisztusban hinni azt jelenti, hogy őt öltözzük fel, vele egygé válunk.

Krisztus addig nem lehet a mi erőnk, amíg mi magunk tehetetlenekké nem válunk.

Az Istentől az Istenhez menekülök.

Isten csak az elveszetteket üdvözíti.

A törvény feltárja a betegséget, az evangélium ad gyógyszert.

Vagy keressük a keresztet, vagy menekülünk előle.

Ahol Isten igéjét hirdetik, befogadják vagy hiszik, és az gyümölcsöt terem, ott nem hiányozhat a drága kereszt sem.

Isten igéjével nem lehet tréfálni. Ha nem értheted, akkor vedd le előtte kalapodat.

Egy igehirdető legyen tudatában annak, hogy szájából Isten szól. Különben itt az ideje, hogy elhallgasson.

Isten áldásának közepette élünk, és nem vesszük Őt észre.

Egyetlen keresztyén ember sem lehet soha annyira megbántva, hogy ne tudna megbocsátani.

Ezennel más beszédet kell megtanulnunk, hogyan beszéljünk a halálról és a sírról, tehát hogy többé ne azt mondjuk, hogy „meghalt”, hanem „az eljövendő nyárra elvettetett”.

Forrás: Getroste Verzweiflung – Eine Auswahl von Lutherworten, Lutherisches Verlagshaus Berlin und Hamburg, 1967

A zsoltárok megújító ereje

A Deák Téri Evangélikus Gimnázium dísztermében, a *Zsoltárok* című CD bemutatóján hangzottak el Vető István itt olvasható gondolatai. Badin Ádám előadóművész és Scholz Erika hárfaművész 2016. október 8-án, az országos evangelizáción adott ízelítőt a CD-lemezen hallhatókból.

Luther a *Zsoltárok* könyvének magyarázatához írt előszavában ezt a gyűjteményt „kis Bibliának” nevezi, mert „világosan megjövendöli Krisztus halálát és feltámadását, s országa és az egész keresztyénség képének oly pompás rajzolatát adja”. Különösen fontosnak tartja, hogy – míg a többi történeti könyv az eseményekről és a Biblia hőseinek nevezetes tetteiről ír – a zsoltárok azt tárják elénk, hogy ezek a személyek hogyan szóltak Istenhez. Így adnak mintát arra, hogy mi hogyan forduljunk Teremtő és Megváltó Urunkhoz.

Miért írták meg a zsoltárokat?

Ha belelapozunk a *Zsoltárok* könyvébe, sokféle hangulatú, témájú, tartalmú és célú verseket találunk benne. Van közöttük *tanító*, *hálaadó*, *dicsőítő*, *hitvalló*, *bűnbánó* és *könyörgő imádság* is. Némelyikük egy egész közösség számára íródott, hogy együtt mondják el az Úr színe előtt (ilyen az 1., amelyek az igazak és a bűnösök útjának általános törvényszerűségeit fogalmazza meg, vagy a 8. és a 103., amelyek a Teremtő Isten hatalmát és irtalmát éneklik meg), mások viszont egészen személyesek, mint például az 51. (Dávid jól ismert bűnbánati zsoltára) és a 130. (az elkeseredés leg-

mélyebb állapotába zuhant ember segegykiáltása).

Akik a bibliai kánon összeállítását végezték, azzal a szándékkal válogatták ki ezt a százötven költeményt az ezernyi közül, hogy segítséget adjanak mindazoknak, akik Istenhez akarnak fordulni: akik támaszra, vigasztalásra szorulnak, de azoknak is, akik hálával gondolnak az ÚR gondviselésére és irántuk megmutatott szeretetére.

A zsoltárokból megláthatjuk, hogy minden időben ott volt az ember szívében a küzdelem hit és hitetlenség között; ott volt a hétköznapokban a remény, hogy Isten tud változtatni az életünkön; és mindenekelőtt nagyon fontos azt is megtapasztalnunk, hogy van okunk hálaadásra, Isten dicsőítésére.

Miért olvassuk a zsoltárokat?

Mi is sokszor kerülünk olyan körülmények közé, mint azok a zsoltárirók, akiknek a lelkéből szakadtak ki a segegykiáltások, a szabadulás után szívükből kicsorduló köszönet szavai, vagy a hit bizonyosságában kihirdetett üzenet Isten jelenvalóságáról. Minden helyzetben lehet szavunk Istenhez. Hozzá kiáltunk mélységben, de akkor is, amikor köszönetet akarunk neki mondani. A zsoltárok ugyanakkor tanítanak is min-

ket. Úgy, mint ahogy a tanítványok kérték Jézust: „Taníts minket imádkozni!” – és Ő elmondta nekik minden imádság etalonját: a Miatyánkot.

A zsoltárok is ilyen minták, sablonok, amelyeket mi is használhatunk. Kérdezhetnénk: Miért nem fogalmazzuk meg a saját szavainkkal? Miért más gondolatait ismételjük meg? Azért, mert legtöbbször nem találjuk meg a megfelelő kifejezéseket, nincs erőnk kimondani azt, ami a szívünket nyomja. A zsoltárok kimondják, és velük együtt mi is kimondhatjuk.

Mikor olvassuk a zsoltárokat?

Édesanyám így buzdította egyszer bárátnőjét, aki nem tudott éjszaka aludni: „Kapcsold ki a tévét, és olvasd el inkább néhány szép zsoltárt!”

Ez a példa segít nekünk megválaszolni a feltett kérdést: *Mikor olvassuk a zsoltárokat?* Ha nyugtalanok, tanács-talanok vagyunk, ha nem látjuk céljainkat, ha olyan „beszélgetőtársra” van szükségünk, aki valóban jelen van és meghallgat, akkor jó választás egy-egy könyörgő imádság. Ha egy jól sikerült vizsga után, egy nehéz beszélgetésből megkönnyebbülve keresünk magunknak zsoltárt, találunk bőven hálaadásra és Isten dicsőítésére indító költeményeket. Amikor Isten színe előtt akarunk lenni szereteteinkkel, egy-egy zsoltár ráhangol minket az Ő hullámhosszára.

Hogyan olvassuk a zsoltárokat?

A *Zsoltárok* könyve nem regény, nem is egy verseskötet. Nem lehet az első

A CD megrendelhető:
Evangélikus Missziói Központ:
Telefon: 06 1 400 3057
e-mail: evmis@lutheran.hu

betűtől elolvasni a végéig. Jó hasznát vehetjük a feliratoknak, amelyek a zsoltárok törzsszövegéhez tartoznak (legtöbbször a zsoltárok első versét képezik). Még nagyobb segítség, ha a magyar fordításhoz írt címeteket is figyelembe vesszük, mert azok tömören összefoglalják, milyen témát dolgoz fel egy-egy zsoltár. S ha kiválasztottuk a lelkiállapotunkhoz illőt, olvassuk el többször is egymás után! Ne azt keressük, hogy vajon miért írta le ezt a szerző, hanem úgy mondjuk ki a szavakat, mintha azok a mi lelkünkben fakadtak volna. Így válik az ősi ige személyes imádsággá, amely Isten felé fordít minket.

Hallgassuk a zsoltárokat!

Szó volt már Luther és a zsoltárok kapcsolatáról. Meg vagyok győződve arról, hogy ő maga is erőt és bátorságot nyert reformátori munkájához, amikor a zsoltárokat olvasta. Átélt az ősi szavak megújító, hitét frissítő erejét. Ha mi is kezünkbe vesszük a *Zsoltárok* könyvét, megérezzük, ahogy átmossa lelkünket. Meggyőz minket Isten közelségéről, és bennünket is az Ő közösségébe von. Bátorít, elindít, hogy a Tőle kapott erővel álljunk a lábunkra és végezzük küldetésünket az Ő dicsőségére. Ha *Badin Ádám* hangján meghalljuk a zsoltárokat Scholz Erika művészi hárfafajátéka kíséretében, még jobban át tudjuk adni magunkat a zsoltárosok érzéseinek, gondolatainak, még jobban magunkénak érezhetjük mindazt, amit azok megfogalmaznak. Adja Isten, hogy általuk megújuljunk szívünkben-lelkünkben-hitünkben!

VETŐ ISTVÁN

Ajánló

Megjelent az **Élő víz** füzetek sorozatának 9. része:

CSAK KRISZTUS LÉGYEN MESTERÜNK

– Ötszáz idézet Luther Márton írásai-
ból a reformáció 500. évfordulójára,
1517–2017

Evangélikus Missziói Központ – Magyar
Evangélikus Rádiómisszió, 2017
Szerkesztette: Reuss András

Sokszor emlegetjük Luthert, legtöbbször csak néhány legendás történetet vagy neki tulajdonított mondatot. De tudjuk-e, s akarjuk-e őt pontosan idézni? Az itt összegyűjtött idézetek egyrészt segítenek abban, hogy Luther gondolkodásmódját, teológiájának legfőbb vonásait kivonatossan megismerjük, másrészt pedig kedvet szeretnének csinálni arra, hogy vegyük kézbe azokat a köteteket, amelyekben mai magyar nyelven tanulmányozhatjuk a reformátor iratait.

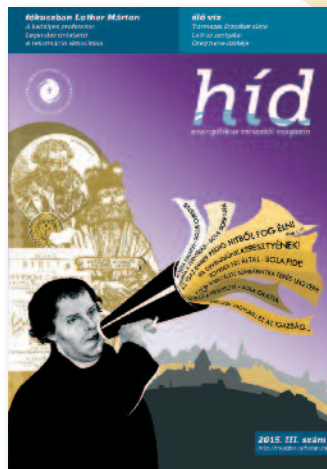
Hafenscher Károly, Magyarország Kormánya Reformáció Emlékbizottságának miniszteri biztosa

HÍD MAGAZIN

– Luther Mártonnal a fókuszában
(2015/3. szám)

A magazin mellélete egy **Luther-rózsás kislakát és könyvjelző**.
A betétlapok külön is megrendelhetők.

A kiadványok megrendelhetőek:
Evangélikus Missziói Központ
Telefon: 06 1 400 3057
e-mail: evmis@lutheran.hu

LUTHER VÁLOGATOTT MŰVEI

A Luther Kiadó által kiadott sorozat
eddig megjelent kötetei:

5. Bibliafordítás, vigasztalás, imádság (734 oldal, 2011)
6. Prédikációk (kb. 560 oldal, 2015)
7. Levelek (772 oldal, 2013)
8. Asztali beszélgetések (809 oldal, 2014)

A Luther Kiadó könyvesboltja:

1081 Budapest, Kiss József u. 2/A

Szemponatok az új reformációhoz

A reformációt megtéréssel, megújulással ünnepelhetjük helyesen. A megújulás az egyházban azt jelenti, hogy igazodunk, megtérünk újra és újra Krisztushoz, az ő személyéhez, ajándékaihoz (tanítás, megváltás, élő közösség), stílusához. Az elmúlt évtizedekben láthatam élő gyülekezeteket. A megújuló közösségek karakterjegyeit gyűjtöttem egybe egy korábbi cikksorozatomban, amely megjelent az Evangélikus Élet hetilapban. Mostani írásom ennek a tanulmányának rövidített, és megújított verziója.

VEZETŐK

A megújuló gyülekezeti élet mögött Isten szuverén cselekvésén kívül megújult életű vezetők vannak. Az egyház életének a misszió szempontjából legfontosabb eleme a hirdetett, élő, Istentől jövő ige. A templomba érkezők is első sorban ezt várják. Ezért kell első helyre tenni a lelkészek és más felelős vezetők személyes megújulását. Minden más kérdés csak ez után következhet. Az Or-

szágos Lelkeszi Munkaközösség 2016-os évi témái között található a következő: Hadüzenet az egyházi bűnök ellen. Fabiny Tamás püspök így ír erről (Lelkipásztor, 2008/2.): „Leginkább a szexualitással, az anyagiakkal és az alkohollal kapcsolatos botlásokat szokták az egyházi bűnök közé sorolni, ám a lista ennél sajnálatosan hosszabb. Talán elég, ha utalok a hatalommal való visszaélésre (családban, gyülekezetben), az egyre ter-

jedő számítógép-függőségre, a tanítással kapcsolatos zavarokra, az igazmondás hiányára vagy egyszerűen csak a hanyagságra és a lustaságra.”

A MISSZIÓI GYÜLEKEZET

Gyakorló keresztyén az, aki a keresztségben kapott ajándékkal él, átéli az ember halálát és az új megszületését, élő kapcsolatban van Istennel, az ige szerint rendezti (be) életét, naponként Jézus útjához igazodva követi őt. Akkor vagyunk igazán ágostai hitvallású evangélikusok, ha nem egyszerűen a XVI. századi kultúrához térünk vissza, hanem a Luther által is hangsúlyozott Krisztushoz, Szentírás- és kegyelemhez.

A lelkész – akit az élő Jézus a Szentlélek által állít a szolgálatba – hirdesse az igét, védje meg a gyülekezetet a tévtanítástól, vezesse a rábízottakat az Isten jelenlétének biztonságában az örök életre.

Válasszon ki munkatársakat és segítse őket a szolgálatban.

Nem a lelkész feladata a pénzszerzés, építkezés, adminisztráció, harangozás stb., mert elvonja az ige hirdetésétől és a gyülekezet lelki életének irányításától.

A megkeresztelt és új életben járó gyülekezeti tagok különböző feladatokat vállalnak, átélik, hogy nem önmagukért élnek, hanem környezetükért. Az egyház mindig másokért van, hangsúlyozta *Bonhoeffer*. Kilépnék a templomból, és ezért megtelik a templomuk. Az ilyen gyülekezetnek nagy a vonzereje, páratlan erőt, védelmet, segítséget, megtartó közösséget jelent.

MUNKATÁRSÁK

A túlzottan lelkészközpontú egyházmodell nem biblikus, nem működőképes, és missziói szempontból zsákutca. Sokan úgy gondolják, hogy a gyülekezeti munka nagy részét a lelkésznek kell végeznie, ezért kapja a fizetését. A lelkészek is megszokták ezt a felosztást. Ennek következménye a túlterheltség, rosszabb esetben a kiégés.

Korunkban csak a hitvalló keresztyénységnek van hitele, létjogosultsága és hatása. A templomi istentisztelet ünnep, a találkozás alkalma; ezen kívül az érdeklődők és a hitben alvók felé missziói lehetőség. Ilyenkor hirdettetik Isten aktuális üzenete, majd a gyülekezet élete folytatódik a különböző közösségi alkalmon és az egyházközség határain kívül.

Jézus fontosnak tartotta, hogy munkatársakat válasszon ki: tizenkettőt (Mt 4,18–22), majd hetvenkettőt. A gyümölcsöző misszió egyik titka az Istentől rendelt munkatársak kiválasztása, képzése és gondozása. Meg kell és meg lehet találni a gyülekezeti újság szerkesztőjét, a beteglátogatót, a gyermekmunkást, az iratterjesztőt, a házaskör szervezőjét, a házi bibliaórák felelősét stb. A munkatársak kiválasztásánál nem lehet szempont a társadalmi rang, az iskolai végzettség, rokonai kapcsolat. Nem lehet csak demokratikus módon választani, a Lélek vezetésének kikapcsolásával (Ap-Csel 6,3; 1Tim 3,1–13). Nem elég a jelentkezés, szükség van kipróbáltságra (Lk 9,57–62; 1Tim 3,8–13). Nem mindig az a presbiter (= hitben ősz, tapasztalt), akit annak neveznek. Próba és bevezetés céljából adjunk eddig tétlen embereknek feladatokat: például vendégfogadás, autós szolgálat, látogatás, gyermekfelügyelet, sajtómunka, ügyintézés, diakónia, kirándulásszervezés, pénzszerzés, iratterjesztés.

A munkatársakat folyamatosan képezni és gondozni kell. A képzésnek különböző szintjei és lehetőségei vannak, melyeket bővíteni, színesíteni lehet. Az elmúlt években hittudományi egyetemünkön elindult a katekéta és a kántor szak. Munkatársképzésnek számít a több évtizedes múltra visszatekintő főtű kántorképzésünk. Az EKE (Evangélikusok Közössége az Evangéliumért) bibliaiskolája évek óta végzi munkáját. Egyre több gyülekezet igényli a kihelyezett bibliaiskolai képzést, sőt többen saját helyi tanfolyamot tartanak a gyülekezeti tagoknak (Sárbogárd, Budaörs, Pestszentlőrinc). A Szebik Imre nyugalmazott elnök-püspök által szervezett munkatársképző tanfolyamra is jelentős számban jelent-

tásának megfelelő, evangéliumi, missziói szellemiségű. (Luther az „*evangelisch*” kifejezésen evangéliumit értett, nem pedig evangélikust.) A lelkészképzésben döntő fontosságú az *elhívás*, a *felvételi*, a *képzés* és a *tanárok személye*. Gyülekezeti szolgálatra – a mai helyzetben különösen – *misszionárius lelkészeket* szabad képezni. A misszió mezején csak Istentől elhívott tanítvány töltheti be hivatását. Misszionáriust csak misszionárius tud képezni.

A SZENT NORMÁLIS

Jézusban az Ige testet öltött, az ég és a föld, a szent és a profán összeért. A misszió elsősorban nem szervezés, reklám, evangelizációs sorozat, hanem megtestesülés. Az újonnan születés

Szükséges lenne – a hagyományos zene és hangszerek használatát megtartva – bevezetni korunk zenéjét az istentiszteleti életbe.

keztek. Több ezer presbiterünknek szüksége lenne országos szerveződésre, képzésre, konferenciákra.

A gyermek- és ifjúsági munkánál stratégiai szempontból alig van fontosabb. Tudatos, profi munkatársképzésre lenne szükség ezen a területen is.

MISSZIONÁRIUS LELKÉSZEK KÉPZÉSE

A Magyarországi Evangélikus Egyház lelkészképzése akkor felel meg a bibliai elveknek és a mai helyzetből fakadó kihívásoknak, ha egészen biblikus, a teljes Szentírás és a hitvallási iratok taní-

utáni másodpercben misszionáriusok vagyunk. A samáriai asszony hiányos, nyugtalan életét a Jézustól kapott élő víz tette hitelessé és bátorrá, annyira, hogy embereket vitt Jézushoz.

Jézus természetes, egyszerű, érthető, „normális” volt beszédében, öltözködésében, módszereiben. Nem tért el kora kultúrájától. Beszédünk, üzenetünk nem lehet életidegen. Örök érvényű igazságokat érthetően, korszerűen kell megfogalmazni. Legyünk érthetőek, természetesekek, Szentlélekkel betöltöttek, gyakorlatiasak.

Szükség van az igehirdetés megújulására. Hasznos lenne a teológiai hallgatóknak és a lelkészeknek, hogy hallgassanak jó prédikációkat gyarapodó gyülekezetek pásztoraitól. Megtartva evangélikus identitásunkat, nyitottan Isten munkájára.

Jó lenne a *médiamunkát* (írott és elektronikus sajtó) *kötelezően oktatni* hallgatóinknak. Az istentiszteleten helye van a jól előkészített tanúságtételnek, zenei betétnek, az üzenetet felerősítő drámai jelenetnek, hang- és fényeffektnek, rövid filmbemutatóknak, bárminek, ami az evangéliumot hordozza kultúránk nyelvén.

Szükséges lenne – a hagyományos zene és hangszerek használatát megtartva – *bevezetni korunk zenéjét* az istentiszteleti életbe.

A Luther-kabát mellett bevezethetnénk alternatívaként egy szép, igényes, egyszerű lelkési kabátot.

A FALAKON KÍVÜL IS

Ma különböző vastagságú falak választják el az egyházat a világtól, az emberektől. Oda kell menni, ahol az emberek élnek, ahol baj és szükség van, azokhoz, akik maguktól nem tudnak jönni bűn, hitetlenség, tehetetlenség, fáradtság, betegség miatt. Keresni kell azokat, akiknek nincs kapcsolópontjuk.

Jézus története nem más, mint határátlépés. Átszakította az eget (Zsolt 144,5; Ézs 63,19b), „hogy megkeresse és megartsa az elveszettet” (Lk 19,10). „Nem te keresed őt, hanem Ő téged.” (Luther) A keresztyénség nem más, mint az Isten-

nel helyreállt kapcsolatból fakadó követés.

„Az Úr é a föld.” (Zsolt 24,1) Isten gyermekei ebben a tudatban néznek a világra, környezetükre. Követői vagyunk Istennek és az ő országának. Megbízónk a világ alkotója, gazdája.

Az ezékiei látomás szerint (Ez 47,1–12) az élő víz kifolyik a templom küszöbe alól a világba, és beborítja azt. Isten folyója (Zsolt 65,10), a Jordán a Hermón hegyén ered, onnan lefolyik a Genezareti-tóba, amely „az első szeretet” állapotát jelképezi (Jel 2,4), majd továbbsiet a Jordán völgyébe; a világ legmélyebb völgye ez, „a halál árnyékának völgye” (Zsolt 23,4). Az élő víz megérkezik a Holt-tengerbe, melyben ettől élet támad. Ez Isten missziói stratégiája, de ehhez olyan egyházra van szüksége, amely kilép a komfortból, elmegy a völgybe és tovább a halálos helyzetekig, állapotokig.

Hogyan történik ez? „Élő kövekből” épül fel az újszövetségi kor lelki temploma, a Krisztus teste, melynek nincs zárt ajtaja, nehezen áthatolható, anakronisztikus formarendszere (1Pt 2,4–6). A templomba járás nem elhanyagolandó, hanem a szükséges minimum. A cél nem az, hogy megteljen a templomunk, hanem az, hogy környezetünkben „mindenki megtérjen” (2Pt 3,9b), „üdvözljön, és eljusson az igazság megismerésére” (1Tim 2,4).

A jézusi kilépő misszióknak ma számtalan lehetősége adódik.

1. A fentiek alapján szervezzük és éljük meg egyházközségi alkalmainkat. Legyen minden réteg számára – gyermekek, fiatalok, kismamák, férfiak, nők, érdeklődők, keresők, szenvedélybetegek – program, lehetőség.

2. Régi, bevált és új közösségi formákat alkalmazhatunk: kirándulás, szeretetvendégség, előadások, koncert, nyári napközis tábor, falunap, népfőiskolai sorozat. A gyermek- és ifjúsági munkában különösen is törekedni kell a teljes személyiségnek megfelelő lehetőségekre: sport, játék, művészet. Feladatot, célt kell adnunk, amely motivál, mozgató, felfrissít.

3. *Vegyük fel a kapcsolatot egyházunk missziói munkáigaival* (rádió-, női, férfi-, cigány-, kórház-, börtön-

misszió stb.), kérjünk segítséget tőlük, menjünk el rendezvényeikre.

4. *A gyülekezet meghosszabbított karjai az egyesületek*, missziói szervezetek: EKME, EKE, EBBE, MEVISZ, ZMC, Fébé és számtalan felekezetközi szervezet, mint például az Evangéliumi Aliansz, a Szentírás Szövetség, a KIE, a Wycliffe Bibliafordítók Egyesülete. Hívjuk meg őket, alakítsunk helyi mozgalmakat, vegyünk részt országos és nemzetközi munkájukban!

5. Szervezzünk jézusi stílusú alkalmakat azoknak, akik a hagyományos lelki alkalmainkra nehezen lépnek be. Szerte a világban és hazánkban működnek ezek a missziói formák: Alfa, Élet Műhely, KeresztKérdések.

6. Ahol csak lehetséges, szervezzünk *kis gyülekezeti és házi csoportokat*. Vezetőiket készítsük fel és bátorítsuk. Az ideális az lenne, ha mindenki tartozna egy ilyen kis csapatba.

7. *A gyülekezet bátran lépjen ki* más felekezetekkel és szervezetekkel összefogva a világi helyekre: utcamisszió, evangelizáció, rendezvények, kórház, börtön, időotthon és más intézmények.

8. Ha a „hivatalosak” nem jönnek a hívásra, menjünk „az utakra és a kerítésekhez”, és a szeretet ellenállhatatlan „kényszerével” vonzzuk Jézushoz (Lk 14,23) az állami gondozottakat (elindulhatnak újra egyházunk szolgálata az árvák felé), cigányokat, prostituáltakat, homoszexuálisokat.

9. *A látogatás* szolgálatába be lehet vonni minden korosztályt. A gyülekezeti munka szerves része a kiterjedt, evangéliumi ihletésű *családsegítés*.

10. *A gyülekezeti újság és a helyi média* – rádió, tévé, újságok – ma már természetes (?) eszközei munkánknak.

ISTEN CSALÁDJA

Isten gyülekezete, Krisztus teste nem csoport, közönség, hanem *család*. Van családfő, akire hallgatnak; minden korosztály képviselve van benne; ismerik, ki-egésztik és segítik egymást; a bűnnel harcolnak, de a bűnöst szeretik; tiszta, szent, derűs légköre van.

1. A gyülekezetet nem a lelkész, a felügyelő és a presbitérium vezeti, hanem *Isten, aki a családfő*. A vezetőség tagjai tanítványok, nem a közösség urai. Az emberi gyengeségek és behatároltságok ellenére is érezhető az ilyen gyülekezetben a szent és szerető Isten jelenléte, munkája.

2. A kismamaklubtól a nyugdíjasoknak szánt alkalmakig minden korosztály a maga érdeklődésének és sajátosságai-

nak megfelelően megtalálja a neki szánt programokat. Isten családjában a generációk segítik, kiegészítik egymást.

3. A templomi istentisztelet, amely a legtöbb egyháztag egyetlen közösségi élménye, nem elég családias alkalom.

A lelkész és munkatársai összekötik a szálakat, az embereket. Mindenkinek vannak testi, lelki, szellemi szükségletei, hiányai, igényei, de többletei, kincsei is. Ezek a jó légkörű és szervezetszerű gyülekezetben kiegyenlítődnek.

4. A gyülekezet minden bűnöst, távolról érkezőt befogad, de nem hagyja elvesztésében, célt tévesztettségében. Jézus családja a szabadulás, a bűnbocsánat és az életrendezés helye is.

A tiszta, szent, derűs légkör önmagában is vonzó és gyógyító. Az újszövetségi gyülekezet a karizmákkal (a kegyelmi ajándékokkal) és a Lélek gyümölcseivel szolgálók közössége; egymás felé és a még „távoliak” felé.

ÉPÜLETEINK

Szép és értékes épületeink mellett találhatunk sötét, kényelmetlen, hideg, gondozatlan, giccses berendezésű templomokat is.

Angliában egy mérnök megmutatta nekem az általa tervezett, illetve újraalakított templomokat, gyülekezeti épületegyütteseket. Új templomai világosak, szépek, praktikusak, a közösségi összetartozást, családiasságot sugározzák. Nincsenek bennük rögzített padok, helyettük padlószőnyegen elhelyezett székeket használnak. A mai gyülekezeti életnek megfelelő, többfunkciójú közösségi helyiségeket alakított ki. Kis átrendezéssel a legkülönbözőbb programok bonyolíthatóak le bennük. A helyiséghez konyha és vizesblokk kapcsolódik. Angliában a nagy dómokban több helyen látni nívósan kialakított, gyermekfoglalkozásra alkalmassá tett területeket. Ahol csak lehet, bevezetik a fűtést, megfelelő világítást alakítanak ki, és székeket helyeznek el.

Templomaink tisztán tartása és részleges átalakítása nem csak anyagi kérdés. Ma már elengedhetetlen, hogy az érdeklődők szépen elkészített *információs táblán* elolvashassák a legfontosabb adatokat: felekezet, alkalmak időpontjai, a lelkész és a felügyelő elérhetősége stb. Legyen mindenhol *iratterjesztés* (esetleg kölcsönző és ingyenesen elvehető kiadványok is), rendszeresen frissített *faliújság*, az alkalmakon használható *énekeskönyv* és *Biblia*.

Be kell vezetni a fűtést, átalakítani a világítást, a padok helyett igényes, erős

A padok helyett igényes, erős székeket elhelyezni, szőnyegpadlót teríteni.

székeket elhelyezni, szőnyegpadlót teríteni.

Az oltár és a szószék kinézete több helyen nem felel meg a fenti bibliai elveknek. A lelkész néhol meglepően érdekes díszletek közül, távolról beszél. Készítettünk ambórt (felolvasópult), ahonnan prédikálhatunk, de mások is imádkozhatnak, igét olvashatnak, megszólalhatnak.

KORSZAKVÁLTÁS

Érzékelhető a mulandóság és a marandóság feszültsége. Ami nem Istentől van, az előbb vagy utóbb véget ér. Az európai keresztyénség tér- és hatásvesztését emlegetik, pedig csupán az bomlik most le, ami nem Istentől való. Az államegyház megszűnésével a népegyházi modell átalakulásra szorul. Egyházunknak paradigmaváltásra van szüksége.

Nyilvánvaló, hogy a múlt struktúrája, gazdasági modellje és épületei a mai helyzettel nincsenek szinkronban, ezért egy részük működésképtelen és fenntarthatatlan.

Az első három évszázad gyülekezetei önellátóak voltak, mint ahogy a mai ébredésekben születő közösségek ezrei is. Ez a működőképes biblikus megoldás. Templomaink jelentős része nincs kihasználva, ugyanakkor erőn felül próbáljuk rendben tartani őket. Komoly döntést kell hoznunk: épület- vagy missziócentrikus, anyagi vagy lélekköz-

pontú lesz a jövőben a gondolkodásunk? Jelenleg külső támogatással, mesterségesen tartunk fenn működésképtelen helyzeteket. A falakra költött tíz- és százmilliók töredékéből belmissziói bibliaiskolát működtethetnénk, és a benne végzett, missziós lelkületű gyülekezeti munkatársak sorát lehetne kiküldeni az üres parókiákba, gondozatlan gyülekezeteinkbe. A kiterjedt önkéntesi szolgálat mellett főállású vagy tiszteletdíjas kerületi, egyházmegyei gyermek- és ifjúsági munkásokat, evangelizáló ének- és zenekarokat, látogató- és családsegítő szolgálatot végzőket lehetne beállítani a sorba.

Tudatosan felépített, más egyházakban is gyakorolt *újraélesztési kísérletet* kell alkalmazni. Ki kell mozdulni abból az ördögi körből, hogy egy lelkész egyedül próbál sok apró közösséget gondozni.

A fentiek alapján néhány épületünk-től meg kell majd válni. Meglévő templomainkat is át lehet alakítani közösségi életre alkalmasabb terekké. Külföldön láttam: a templom leválasztott előterében, a gyülekezet által működtetett étteremben önkéntesek főztek, kiszolgáltak, beszélgettek, lelkigondoztak. Ez egyszerre testi, lelki, szellemi program, vagyis jézusi modell.

SZEVERÉNYI JÁNOS

A reformáció – történelem és élő forrás

A következő hónapokban a médiában is egyre gyakrabban hallunk majd arról, hogy 500 évvel ezelőtt (1517-ben) hatalmas történelmi fordulat következett be egy akkor jelentéktelen német kisvárosban – amelynek Wittenberg a neve –, amikor egy ismeretlen szerzetes 95 tételével állt az európai keresztyén nyilvánosság elé. Első pillanatban tiltakozás volt ez az akkori egyház pénzközpontú mániája ellen, de elég gyorsan kiderült, hogy **a tételekben rejlő tiltakozás egy radikálisan másféle gondolkodásmódot mutatott fel a kortárs egyháznak.** Újra középpontba került a Szentírás, és

latákhöz és a Zsidókhöz írt levélről. S a Római levél 1,17-ben olvasható „Isten igazsága” kifejezés értelmezése akasztotta meg. Önéletrajzi jellegű visszaemlékezésében mondja el annak leírhatatlan és felszabadító örömét, amikor megvilágosodott előtte az addig kínzó és csak rettegést keltő kifejezés értelme. Mert korábban kárhózzattal fenyegető valóságként élte meg az Isten igazságát, amit a szent Isten majd könyörtelenül számon kér rajtunk kemény bírói ítéletével. S a görög kifejezés kitartó elemzésének köszönhetően egyszer csak felragyogott előtte: Isten az ő igazságát hit által nekünk akarja ajándékozni Krisztus művének köszönhetően. **Vagyis Krisztusért Isten igaznak tekint minket.**

Felfedezés volt ez! Felfedezések viszik előre a világot. Arkhimédész felfedezte a felhajtóerőt, Galilei a szabadesést, a Föld Nap körüli pályáját, s még sok mindent, Galvani a feszültséget, Galton az ujjlenyomatot, és Edison felfedezései nélkül nem is létezhette a technikai civilizáció, csak gondoljunk a villanykörtére.

Luther felfedezte nekünk a Bibliát és az eredeti bibliai tanítást, az Isten Krisztusban számunkra ajándékká váló igazságát. A találmokra felemlégetett felfedezések mind a mai napig hatással vannak a mindennapi életünkre, és ugyanez érvényes Luther felfedezésére nézve is. Hatással kell lennie a hitéletünkre, egyéni és közösségi

(társadalmi) életünkre. Egy közismeretlen teljesítményközpontú világban óriási lelki jelentősége van a lutheri gondolkodásmódnak. Nem a teljesítmény a legfontosabb, nem az tesz bennünket emberré. Sőt a görcsös erőlködés bénítóan hathat ránk, és még azt sem tudjuk magunkból előhozni, amire képesek lennénk, s ezért alulteljesítünk.

Luther felfedezése felszabadító, görcsoldó. Biblikus szemmel nézve a valódi, igazi emberségünket, szent rangunkat, méltóságunkat Isten kegyelmi döntése biztosítja. **Mert az „Isten (ajándékba adott) igazsága” mögött Krisztus golgotai áldozata áll az Atya akaratából.** Ennyire fontosnak tartotta Isten a bűnös embert, hogy a Krisztus igazságával ajándékozza meg, s ennek lehet – ha valóban felfedezzük – hatalmas erkölcsi hatása, és életünk minden szegmensére következményekkel járó áldása is. Ez a lutheri felfedezés oldhatja a halál- és életfélelmünket, s megadja a felszabadultság lelki élményét.

Teendők? Azért kell Krisztus követésében szorgalmasan olvasnunk a Szentírást, hogy felfedezzük saját magunk számára is, hogy Isten fel akar minket öltöztetni az ő gazdagító igazságának a ruházatába. S a kegyelem fényében szólalnak meg a Zsoltárok is, például a 23. zsoltár, szinkronban János evangéliumának 10. részével, hogy van nekünk egy jó Pásztorunk, Gondviselőnk, Megváltónk. **Az életünk alapja az a megrendíthetetlen bizalom, hogy olyan Úr kezében van a lét,** az emberi élet olykor tragikus valósága

*Igazi emberségünket,
szent rangunkat, méltóságunkat
Isten kegyelmi döntése biztosítja.*

annak köszönhetően pedig az Úr Jézus Krisztus személye, tanítása, műve, mert Luther gondolkodása Biblia- és Krisztus-központúvá fejlődött egyetemi előadásai során.

Ismerjük az eseményeket, hogy az ágostonos szerzetes-professzort első-sorban az foglalkoztatta már ifjúkora óta, hogy miként fog megfelelni az ítélő Istennek, a nagy Bírónak, ha majd bekövetkezik a rettegett utolsó ítélet, és egész életével el kell számolnia. A Szentírás professzoraként a wittenbergi egyetemen előadásokat tartott a Zsoltárok könyvéről, a Római, a Ga-

Hálát adok néked

A 23. zsoltár dallamára

Bourgeois L., Strasbourg. 1545.

ré

Há - lát a - dok né - ked, menny - bé - li Is - ten,

Szent Fi - ad - nak, a Krisz - tus - nak ne - vé - ben,

Hogy en - ge - met ez éj - jel meg - ő - riz - tél,

Min - den ve - sze - de - lem - től meg - men - tet - tél:

Tartsd meg, kér - lek, e na - pon is él - te - met,

Bűn - től, min - den kár - tól ments meg en - ge - met.

is, akinél minden rossz egyszer jóra fordul, hogy nem a kárhozzátó bűné és a végzetes halálé az utolsó szó, hanem valami egészen minőségi változást jelent Isten kegyelmének a Krisztusban felragyogó valósága. Ennek az egyéni és közösségi életünkre nézve egyaránt sokdimenziójú hatása van.

Luther a nagy felfedezést (Isten igazsága Krisztusban a miénk) azzal gazdagítja, hogy felhívja figyelmünket az életünket mederben tartó, isteni rendre. A leginkább ismert és ismerendő műveit – a Kis kátét és a Nagy kátét – a Tízparancsolat elének tárásával kezdi. Olyan ez a rend, mint folyóvíznek a cél felé tartó medre. Folyhat az életünk az Istentől kapott szent mederben, vagy szétfolyva parttalanná válhat. Ám a sorrend ez: előbb a Krisztusban ajándékozó isteni, minket felértékelő kegyelem felismerése, és azután a kegyelem Urát arról kell kérdeznünk, mi lenne a legáldásosabb rend, meder az életvitelünk számára, ha már a kegyelemben részesültünk.

Így lesz az ötszáz éves lutheri reformáció élő forrássá a mi korunkban is. S ennek a teológiai alapképletnek ezernyi szálát a Szentlélek segítségével nekünk kell – egyéni és közösségi vonatkozásban – megértenünk a szent ige segítségével. Ez már azok feladata, akiket a Szentlélek Isten indított, hogy az Ő szavaként vegyék kezükbe a Szentírást, Isten igéjét, és tolmácsolják azt úgy, hogy egyre többen legyenek készek erőt, vigaszt, reményt, céltudatot meríteni ebből a tiszta és szent forrásból.

Magam, Uram, ajánlom, szent kezébe,
Mind testem, lelkem vedd őrizetedbe,
Szent angyalaidat ne vedd el mellőlem,
Szent Lelked se távozzék el éntőlem,
Hogy vakmerő bűnöktől ma is menten
Megőriztessék épen testem, lelkem.

Könyörgök, Uram, minden emberekért,
De főképpen a hív keresztyénekért,
Minden rokonimért, kik téged félnek,
Aki vagy itt, vagy messze földön élnek;
Minden gonosztól őket is őrizd meg,
És minden javaidal látogasd meg.

A szegény rabokat és betegeket,
Kik inségükben óhajtnak tégedet,
Uram, vigasztald meg bágyadt szívükben,
Szenvedésükből mentsd ki kegyelmesen;
És térítsd meg a szegény bűnösöket,
Add, hogy jó véghez vigyük életünket.

*Luther reggeli imádságának verses parafrázisa
Németből fordította Szenci Molnár Albert
Református énekeskönyv 495. ének*

A missziói gyülekezet teológiája és gyakorlata – 4.

A gyülekezet és szolgálata – Az egyház és feladatai

Dr. Johannes Reimer a Dél-afrikai Egyetem és a németországi Ewersbach teológiai főiskolájának a missziológiai professzora. Sorozatunkban a Révfülöpön, az Ordass Lajos Oktatási Központban, a 2015. június 22. és 26. között tartott ökumenikus lelkesítő, munkatársi konferencián elhangzott előadásait adjuk közre. Ezekben a missziói gyülekezetről alkotott képe bontakozik ki részleteiben.

„Péter és János felment a templomba, a délutáni imádkozás idejére, délután három órára. Arra vittek egy születése óta sánta férfit, akit napról napra letettek a templomnak abba a kapujába, amelyet Ékes-kapunak hívtak, hogy alamizsnát kérjen a templomba menőktől. Amikor meglátta, hogy Péter és János be akar menni a templomba, alamizsnát kért tőlük. Péter pedig Jánossal együtt rátekintett, és azt mondta: »Nézz ránk!« Ő felnézett rájuk, remélve, hogy kap tőlük valamit. Péter ekkor így szólt hozzá: »Ezüstöm és aranyam nincs, de amim van, azt adom neked: a názáreti Jézus Krisztus nevében, kelj fel, és járj!« És jobb kezénél fogva felemelte, annak pedig azonnal megerősödött a lába és a bokája, felugrott, talpra állt, és járt. Bement velük a templomba is, járkált, ugrándozott, és dicsérte az Istent. Látta őt az

egész nép, amint járkál, és dicséri az Istent. Felismerték, hogy ő az, aki alamizsnáért szokott ülni a templom Ékes-kapujában. És félelemmel telve csodálkoztak azon, ami vele történt.” (ApCsel 3,1–10)

Ez az első olyan szakasz, amely arról tudósít bennünket, hogy a Szentlélekkel betöltekező Krisztus-hívók mit tettek. Péter és János úton voltak a templom felé, hogy szokásuknak megfelelően imádkozzanak. Gyakran voltam Izraelben, délután három órákor az ország alszik. Ebben az időpontban nem szoktak imára igyekezni, de ők mindennap ezt tették. Amikor mások alszanak, ők imádkoznak. A gyülekezetépítés azért akadozik Észak-Amerikában és Európában, mert nem imádkoznak. Németországban, a gyülekezetünkben hetente egy éjszakát imádkozunk. Ezt „hallgató imádságnak” nevezzük.

„Ezüstöm és aranyam nincsen, de amim van, azt adom neked...”

Ha Isten beszél, akkor azt nem felejt el az ember. Isten nem félreérthető módon beszél. A potenciális lehetőségek analizálásában Isten beszéde nélkül nem jutunk sehova sem. A kontextus-analízisben sem jutunk sehova a Szentlélek vezetése nélkül. (Ezekről az előző előadásokban szoltam. – Ezek a Híd magazin 2016. I., II. és III. számaiban olvashatóak.) Újra imádkozó gyülekezetté kell válnunk, akikkel Isten beszél. Legyünk közösen csendben és figyeljünk Istenre, hogy mit mond nekünk. Afrikában, Latin-Amerikában és Ázsiában nagyon erőteljesen tapasztalom ezt, így meg tudom érteni, hogy náluk miért van ébredés, és nálunk miért nincs.

Péter és János ezt mondták a béna embernek: Nézz ránk! A görög szövegben ez áll: Irányítsd a tekintetedet ránk! A tanúságtétel alapjait fektetik itt le. **Először látniuk kell az embereknek bennünket, és utána fognak hinn.** Az európai keresztyének problémája, hogy ha rájuk néznek, semmi különösöt nem látnak. Ha a gyülekezetet semmi nem különbözteti meg a lakosságtól, ha semmilyen többletet nem mutat fel, akkor evangélista szemmel nézve az a gyülekezet egy nagy nullát ér. Az Isten igéje először bennünk lesz testté. Meg kell találni az útját annak, hogy az emberek meglásának bennünket. Megkérdeztem a lelkészeket, hogy hányszor ülnek le kávé, teát vagy sört inni a polgármesterrel: látja őket egyáltalán? Milyen gyakran ülnek le az iskolaigazgatóval, van-e valamilyen közösségük vele? Ha nem látnak minket, akkor nem is fognak követni. A gyülekezettel látható bizonyoságtételt kell felmutatnunk az anyagi, a szociális, az intellektuális és a valóság szinten egyaránt.

Péter és János tudják, hogy mi az, amijük nincsen és mi az, amivel rendelkeznek. Péter a betegek gyógyításának ajándékát kapta. Lelki ajándékának tudatában van. Amije van, azzal segít. Egy gyülekezet akkor növekszik, ha azt adja oda, amije van. Teljesen mindegy, mennyink van. Nem a mennyiségről van szó. Amink van, azt kínáljuk fel, azt vessük be. Nem többet és nem kevesebbet.

Egyházaink Európában azt tanulták meg, hogy mindig a mások kezével dolgozzanak. Fizetnek egy lelkészt, hogy végezze el a munkát helyettük is. Elhívják külföldről egy evangélistát, ők pedig elmennek kuncsorogni Amerikába pénzért. Van pénzünk, de nincs erőnk. Vannak lelkészeink, de nincs növekedés. Vannak teológiai központjaink, de a gyülekezetek egyre kisebbek.

Egy dél-afrikai gyülekezetben papíron háromezer-ötszáz tag volt, az istentiszteleten pedig harminc. Azt tanácsoltam a lelkésznek, hogy mind a háromezer-ötszáz

gyülekezeti tagot kérdezzék meg, hogy hajlandók-e beszállni a munkába. Húszan jelentkeztek. Akkor azt mondtam neki: húsz gyülekezeti tagod van. A húszra koncentrálni kezdtek a munkát. Ma tizenkétezer tagjuk van, tizenegy lelkészü, egy saját bibliaiskolájuk, és ma ez a gyülekezet a holland református egyház szíve-lelke lett. **Használd azt, amid van!**

Amikor Péter a béna ember előtt állt, vétkezett a 3Móz 22 szerint. Nem lett volna szabad a bénához hozzáérni, mert akkor tisztátalaná válik, kizárják a templomból. Péternek egy esélye volt, ha csoda történik. A tekintélyét, pozícióját tette kockára. Mi történt volna, ha a béna nem áll föl? Mindenki megbotránkozással beszélt volna Péterről: megtörte Mózes törvényét, meg kell őt kövezni.

Ezt követte az igehirdetés. A béna elkezdett járni, és mindenki tudni akarta, hogy mi történt. Ekkor ez a gyógyult ember Péterre mutatott. Péter pedig beszélhetett. „Azok közül, akik hallgatták az igét, sokan hittek, és a hívő férfiak száma mintegy ötezerre nőtt.” (ApCsel 4,4). Amikor az evangélium materiális módon is láthatóvá válik, amikor az evangélium erejét a hétköznapi életben is megtapasztalják az emberek, ők az apostolra mutatnak. Így az apostolok erővel tudják hirdetni az igét. Fontos, hogy a gyülekezetben az embereknek elkezdjük materiális módon is megmutatni az evangéliumot.

Az európai egyházakban van jó teológia, de ez magában nem győz meg senkit, mert a szónak megfogható valósággá kell lennie. Akkor látják meg az emberek az Isten dicsőségét. A bizonyoságtétel nem ragad meg, nem viszi magával az embereket, ha nem gyakorlati, nem tapasztalható. Materiális szinten diakóniai feladataink vannak. Az emberekkel csak akkor tudunk beszélni, ha már bíznak bennünk. A mi diakóniai projektjeinknek a kontextusba kell beágyazódnunk. Például Dél-Németországban egy helyen a legnagyobb probléma az volt, hogy nem volt buszközlekedés arról a településről, ahol az analízis készült. Sok külföldi élt ott: arabok, törökök,

afgánok. Üzletek sem voltak helyben. Az asszonyoknak 4 km-t kellett gyalogolniuk, hogy bevásárolhassanak.

Az egyik gyülekezeti tag azt mondta, hogy mi nem tudunk buszt venni. Minden lehetséges, mondtam, csak az a kérdés, hogy Isten mit szeretne. Mielőtt a projektet kitalálnánk, hallgassunk Istenre. Az imaéjszakán többen a lelki szemek előtt biciklit láttak. Mivel arab asszonyokról volt szó, akik nem tudtak biciklizni, a gyülekezet eltervezte, hogy nyitnak egy bicikliklubot. Aztán azt is megállapították, hogy biciklire sincs pénzünk. Ezek után azt láttuk jónak, hogy használt bicikliket gyűjtsünk. A gyülekezet férfitársai majd megjavítják azokat. Amikor a férfiak eljöttek a műhelybe, már nemcsak bicikliket javítottak, de a gyülekezetnek is segítettek. Sok arab asszony jött biciklizni tanulni, velük jöttek a gyerekeik is. Néhány hónap múlva a két asszonyközösség összebarátkozott. Az arab asszonyok ajánlották, hogy főzzenek valamit. Így jött létre a főzőtanfolyam. Ezután szabóműhely jött létre, ahol az arab asszonyok tanulták meg, hogyan kell átalakítani a ruhákat. A végén ez egy igazi baráti kapcsolatokkal átszőtt közösség lett. A városban szeretettel köszöntötték egymást. **Fél évvel később a biciklijavító műhelyből lett egy házi bibliacsoport.**

Az arab és afgán gyerekek is úgy összebarátkoztak a német gyerekekkel, hogy a gyermek-bibliórán ott ültek ők is. Az arab asszonyok is elkezdtek a női bibliakörben megjelenni. Természetes módon növekedett ez a közösségi élet. Nem történt evangelizáció, de látták az ő életüket. Két évig tartott ez a folyamat, míg a biciklijavítástól, a személyes beszélgetéseken át eljutottak az evangélium hirdetéséig. Ma a gyülekezetnek több mint a fele arab és afgán.

Ha valaki most otthon megpróbálja megvalósítani az elhangzottakat, annak semmi értelme nem lesz, mert nem ez a gyülekezetének a problémája. Valami más ötlettel kell előlenni. Olyasmire kell ráérezni, amire az embereknek szüksége van, ahol egyébként nem kapnak segítséget.

Keresztség – naponkénti megtérés

Kilenc és fél tétel a bűnbánatról

1. Keresztség: Istennek az a cselekedete, amellyel naponkénti megtérésre ösztönöz

Ahogy egyetlen művész sem teheti le soha a hangszerét, állandóan gyakorolnia kell, úgy a megkeresztelteknek is naponként kell megtérniük. A napjainkban felnőttként be- és alámerülők azzal csapják be magukat és másokat, hogy egyetlen „fürdéssel” mindent elintéztnek tekintenek. Semmi kifogásom, ha egy keresztyén „szenteltvízzel” vet keresztet, vagy ha be- és alámerüléssel emlékezik és emlékeztet a keresztségére, ha mindezt a keresztség fundamentumán megmaradva teszi.

A Kis kátében Luther is így tanít: „a bennünk élő régi embernek minden bűnével és gonoszságával naponként vízbe kell fulladnia, és meg kell halnia.” A megtérés kulcsszava: naponként.

Tételezzük fel, hogy egy ember megtért. Mit fog tenni következő napon? Hogyan gyakorol bűnbánatot, aki egyszer s mindenkorra megtértnek képzeletét? Lesz-e még hely szívében a Krisztus keresztségének? Vagy mostantól már csak a megtért életét tündökölteti? Minden megtért embernek naponként szembe-sülnie kell a kérdéssel: „És most hogyan tovább?”

2. Elhívás

A magára hagyott világ első megtérítettje Ábrahám volt, aki nem saját elhatározása alapján szánta rá magát a hosszú vándorútra: Isten szólította meg és hívta el. Ő a „gazdátlan világ” (Luther) első embere, akit Isten kegyelme megközelített és a megtérés útjára elhívott. „Térjetelek meg!” Ez a törvény szava. „És én is hozzátok térek.” Ez pedig az evangéliumé. Azok, akiket az Úr hívott el, kivétel nélkül elhívott emberek voltak, és nem megtértek. Megtérésükről hitelesen csak az evangélium alapján szólhatnak, csak úgy, ha maga az élő Úr lép oda hozzájuk, mint húsvét után a tanítványaihoz, hogy újra elhívja őket. Pál apostol egyik Krisztus-himnuszában erről így tanúskodik: „ha hűtlenek vagyunk, ő hű marad”.

Senkinek sem volna szabad a megtérésről egyes szám első személyben és múlt időben beszélni, mert a megtértek mind elhívottak, de nem minden elhívottból lesz választott.

3. Visszatérés az élő víz, az evangélium forrásához

Ez a naponkénti megtérés egyetlen célja. „Most visszatérünk az evangéliumhoz” – hangoztatta Luther, ami ugyanazt jelenti,

mint amit a próféták, Keresztelő János és Jézus Krisztus hirdettek: „Térjetelek meg!”

Ezért egy „új reformáció” óhaja alapjában téves megközelítés. Sokkal inkább az „újra reformáció”, még pontosabban az „újra és újra reformáció” vezet a naponkénti megtérés útjára. Azokkal értek egyet, akik szerint a keresztyénség már az első század végén letért arról az útról, amelyre Krisztus missziói parancsa indította. Mára már kétezer év hordalékát kell eltakarítani, ha az evangéliumhoz szeretnénk visszatérni. Ötszáz évvel ezelőtt az 1500 év kárának és szemetének eltakarítása sem volt könnyű munka! Íme, a „közhasznú” keresztyén élet: az út állandó készítése, egyengetése, karbantartása!

4. Megfordulás

Az apostol megtérését pálfordulásnak szokták nevezni, pedig inkább Pál-fordításnak kellene mondani, mivel nem Pál fordult Krisztushoz, hanem Krisztus fordította meg Pált. Ahogy az anyaméhben a magzat röviddel a születése előtt megfordul. Egyébként a héber „megtérni” ige is (sub) ezt a száznyolcvan fokos fordulatot jelenti.

Ádám és Éva kezdetben Istenre figyelt, csak őrá hallgatott. Amikor megszólalt

a kígyó, mindketten megfordultak. Ez az Isten szavától való elfordulás a bűneset. A többi ugyanis már „csak” ennek a következménye. Ha tehát a bűneset lényege szerint elfordulás, akkor a megtérés csakis a megfordulás lehet. Mert Isten az, „ki a rosszat fordítja jóra” (Babits), vagy ahogyan a Zsoltárok 126,1 szerint hangzik: „Mikor jóra fordította Sion sorsát az Úr, olyanok voltunk, mint az álmodók.”

Akinek Isten ígéje fundamentumán nyugszik a megtérése, annak nem döntenie, elhatározásra jutnia kell, hanem könyörögni és hálát adni. Ahogyan a már idézett zsoltár 4. verse hangzik: „Fordítsd jóra a sorsunkat, Uram!” A gyermek is megfordul az anyaméhben születés előtt.

5. A megszületés a megfordulást követő esemény

A test indulatának, a kotnyeles érznek és a szabad akaratnak itt a vége. A születés olyan esemény, amelyhez a születendő semmivel nem járulhat hozzá. A „hogyan születhetik az ember, amikor vén?” (Jn 3,4) kérdésre az egyetlen helyes válasz: víztől és Lélektől! Mert ami testből született, test az. A léleknek Lélektől kell megszületnie, ami éppen olyan fájdalmas, mint a testi születés. Ez az a bizonyos „páros kín”, amiről József Attila énekel; ez az, amikor „a hal Jónásnak fáj, Jónás a halnak” (Babits Mihály). E kettős fájdalom nélkül nem lehet szülni és születni. Ilyenkor nemcsak mi, hanem „az egész teremtett világ is együtt sóhajtozik, és együtt vajúdik” (Róm 8,22). Mert még a teremtett világ sem vonhatja ki magát e fájdalomak és az újjászületés alól. Aki keresztyén életet szeretne élni, annak először fájdalmakat kell „beszerezni”. Túl kényelmesen és fájdalommentesen élünk ahhoz, hogy keresztyén életet élhessünk.

6. Vigasztalás

Magától értődő, hogy egy fájdalmas születést vigasztalásnak kell követnie: „Ahogyan az anya vigasztalja fiát, úgy vigasztallak én titeket; Jeruzsálemben kaptok vigasztalást.” (Ézs 66,13) Normális esetben a fájdalmak útján érkező, síró kisbaba az édesanya kezébe kerül, és tőle kapja a vigaszt. A naponkénti megtérésben is arról a vigasztalásról van szó, amely ezeket a fájdalmakat csitítja. Nem véletlenül nevezik az egyházat anyaszentegyháznak! A Szentírás szerint „az atya könyörül”, „az anya vigasztal”. Itt minden szerepcseré – szereptévesztés! Mintha Isten Szentléleke itt az anya vigasztalásának félreértelmezésétől tartana, ezért pontosítja kijelentését: „Jeruzsálemben kaptok vigasztalást!” A szomorkodó tanítványoknak Jeruzsálemben kellett a Vigasztalóra vár-

niuk, mint ahogy az anyaszentegyháznak is Jeruzsálemben kellett megszületni. Mária is a püünkösi Vigasztalót várja „éles tör átjárta” lelkével (Lk 2,35).

7. Megváltozás – a belső ember szerint

Nem új szelek fújdogálása, hanem a Szentléleké, a „sebesen zúgó szél zendüléséé”. Ahogyan Pál a Róma 12,2 szerint tanítja: „ne igazodjatok e világhoz, hanem változzatok meg értelmek megújulásával, hogy megítélhessétek, mi az Isten akarata, mi az, ami jó, ami neki tetsző és tőkéletes”. Ezt a változást nem a korszel-

Az egyházak feladata: igaz bűnbánatra buzdítani, hogyan az emberek megtérjenek és éljenek.

lem hozta, nem divattervezők rajzolták, hanem Isten újat teremtő Szentléleke. (Vö.: Ef 3,14–19 és Ef 4,17–24!)

8. Szabadulás

Ahogyan Ézsaiás hirdette: „Szóljatok Jeruzsálem szívéhez, és hirdessétek neki, hogy letelt rabsága, megbűnhődött bűnéért, hiszen kétszeresen sújtotta az Úr keze minden vétkeért. Egy hang kiált: Építsetek utat a pusztában az Úrnak! Készítsetek egyenes utat a kietlenbe Istenünknek! Emelkedjék föl minden völgy, süllyedjen le minden hegy és halom, legyen az egyetlen egyenes és a dombvidék síksággá! Mert megjelenik az Úr dicsősége, látni fogja minden ember egyaránt. – Az Úr maga mondja ezt.” (Ézs 40,2–5)

Soha nem kevés egy hang, ha az a Szentlélek ereje által szól meg. Elemzők szerint Luther érdeme, hogy halogató egyházat megelőzve érthető válaszokat adott kora égető kérdéseire. Ha az evangélium csak válaszokat adna, és csak bizonyos emberek által szólalhatna meg, nagy bajban lennénk! Az evangélium nem kérdésekre adott válasz, hanem foglyoknak szóló szabadulás! A reformációt értők és nem értők annak alapján különböztethetők meg, hogy fölismerik-e a Szentlélek munkáját. Luther soha nem dicsérte a vele egyetértőket, hanem a „velünk lévő gyülekezetekről” beszélt. A vele egyet nem értőkről pedig csak ennyit mondott: „más lélek lakik bennük”.

9. Védelmezés

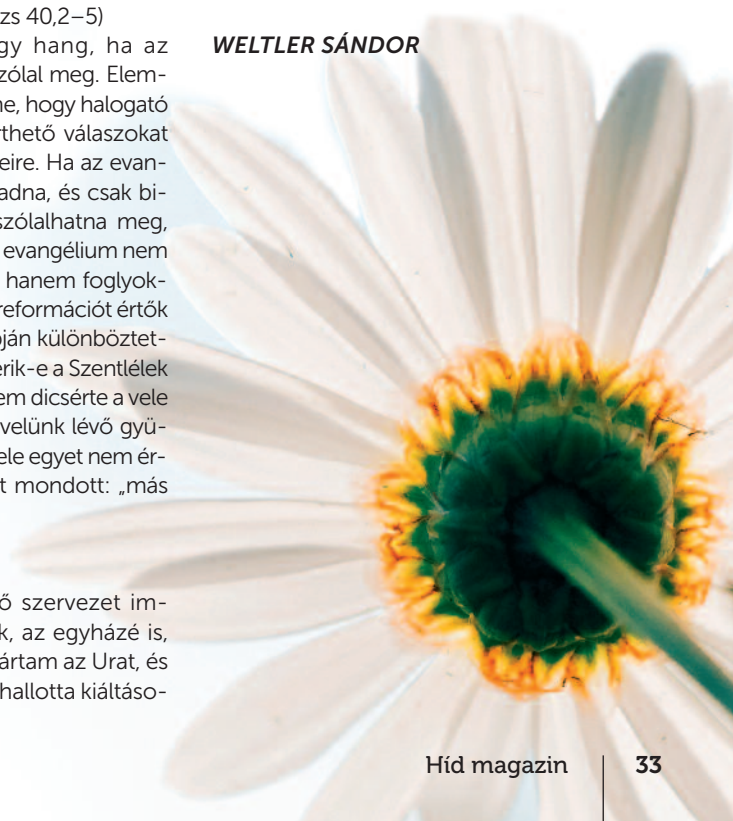
Minden egészséges élő szervezet immunrendszere működik, az egyházé is, ha egészséges. „Várva vártam az Urat, és ő lehajolt hozzám, meghallotta kiáltáso-

mat. Kiemelt a pusztulás verméből, a sárból és iszapból. Sziklára állította lábamat, biztossá tette lépteimet.” (Zsolt 40,1–3) Luther fellépése előtt Németországban sok volt az egyház körüli bizonytalanság, és nagy a papok viselt dolgai miatti közfelháborodás. Tény, hogy az evangélium hirdetése „sziklára állította lábukat”, miközben még az egyházzellenes indulatokat is lecsillapította! A reformáció tehát nem támadás, hanem védekezés: a keresztyén gyülekezeteknek és papoknak az evangélium „erős vára” általi megvédelmezése!

9.5. Reformáció

Lényege a 95 tétel első pontja, mai témánk. Egy megtérés csak akkor lehet „siker”, ha naponkénti! Ha azt mérlegeljük, hogy a reformációnak mennyire sikerült a naponkénti megtérést a keresztyén élet legfőbb „műsorszámává” tenni, nincs mivel dicsekednünk. A pénzen vett bocsánat helyét a naponkénti megtérés csak keveseknél és csak nagyon rövid időre tudta elfoglalni. Ezért az egyházak feladata ma is a régi: igaz bűnbánatra buzdítani, hogy az emberek megtérjenek és éljenek. Egy biztos: a reformáció megünneplése senkit nem fog Istenhez közelebb vinni, mert Isten megveti ünnepléseinket, ha azokból a lényeg hiányzik (Ézs 1,14).

WELTLER SÁNDOR

Állj a lábadra!

„Lisztrában élt egy szánta lábú ember, aki születésétől fogva szánta volt, és sohasem tudott járni. Ő hallgatta Pál beszédét, aki rátekintett, és látta, hogy van hite ahhoz, hogy meggyógyuljon. Ezért hangosan így szólt hozzá: »Állj a lábaidra egyenesen!« Ekkor az talpra ugrott, és járt.”
(ApCsel 14, 8–10)

Kedves evangelizálandó gyülekezet!

Nincs reformáció evangelizáció nélkül! Pál apostol Lisztrában evangelizál, és lábra állít egy beteg embert.

Itt állok a szószéken, a lábamon. Állok. Nem szokás a keresztyén templomokban ülve prédikálni. Bár Jézus Krisztusról olvassuk, hogy egyszer beült a hajóba és onnan prédikált a parton álló gyülekezetnek. Nyáron Szárszón üdültünk a gyülekezetünkkel. Elhatároztam, hogy a Lukács 5-ről prédikálva én is csónakba szállok, és a liturgia után onnan beszélek. Nagy hullámverés volt aznap, és örültem, hogy leülhettem, hiszen nehéz volt egyensúlyozni. Ha mozog alattunk a talaj, nehéz állva maradni.

Pál evangelizációján Lisztrában fölegyenesedett egy ember. Úgy, mint Samu, a Homo erectus. Samu vagyok én is. Egy felegyenesett Samu. Megtiszteltetésnek érzem, hogy Samunak nevezték el azt a *Homo erectus seu sapiens paleohungaricus*, aki nemcsak fölegyenesedett, hanem járt is, mint Pál gyógyítottja. Vértesszőlős felé kirándult vagy 350 ezer évvel ezelőtt, és otthagyta lábnyomát. Megdöbbenőek ezek a lábnyomok, lenyomatok és tarkócsontok. A tudósok begyűjtik ezeket az értékes leleteket, és következtetéseket vonnak le belőlük.

Emellett persze a világnézetek erekeként vitrinezik be ezeket a leleteket. Vagyis, mint a keresztyének egy része, még ma is hitbizonyítéknak tekintik azokat.

Az Eric Till által rendezett nagyszerű Luther-filmben bájos jelenség Bölcs Frigyes választófejedelem szerepében Sir Peter Ustinov alakítása, akinek nagy ereklegyűjteménye volt.

Luther Márton viszont ellene van ennek és velünk együtt azon humorizál, hogy Krisztusnak irdatlan nagy keresztye lehetett, ha mindegyik krisztuskereszt-darabka ereklye valódi. Luthert figyelmeztetik, hogy ne

nagyon beszéljen az ereklyék ellen, mert meggyűlik a baja a hatalmasságokkal. Egyébként pedig őt is annak bevételéből tudja fizetni a fejedelem.

Hála Istennek, a keresztyénség nagy része megszabadult, fölegyenesedett az ereklyetisztelet alól. Mert nem a holt ereklye, hanem az élő evangélium, a *viva vox* evangélium a hit forrása. A film szerint jelképes, hogy a fejedelem, Bölcs Frigyes eltüntette az ereklyék hadát, és gyermeki örömmel vette át az anyanyelvű Bibliát.

A reformációban Lutherrel együtt fölegyenesedett a keresztyén ember az evangéliumtalanság, az örömtelenség görnyedtségéből. Számomra éppen a mai igénk hallatán sokatmondó a *Homo erectus*, a fölegyenesedett ember kifejezés. Az ember esetében ugyanis a fölegyenesedés lélektani tartalommal is jár.

Görnyesztének gondjaink, meghajlunk életünk terhei és próbatételei alatt. A Teremtő felegyenesedett embernek alkotott bennünket. Az engedetlenség miatt bokrokba kuporodott embert megszólította: „Ádám, hol vagy?” – és maga elé állította. Ádám ekkor lett ismét Homo erectus! Igaz, hogy most már bogáncsok és kórok között kellett talpon maradnia, veritékesen.

Később csetlő-botló választott népének „Tízparancsolat-mankót” adott a hóna alá, hogy vissza ne süllyedjen az egyiptomi húsosfajak ideológiájába és rabszolgaságába. És ez a Tízparancsolat-mankó azóta is alapja az emberi együttélésnek. Kell az etika, kell a Tízparancsolat, mert nincs gazdasági fejlődés, tudományos haladás kórház, iskola és erkölcs nélkül, csak testi-lelki rabszolgaság, egyenes tartás helyett gúzsba kötött tengődés.

A két lábon állás fizikailag és fiziológiailag is szenzációs. A talpára állt embert a Teremtő csodálatos mérnöki terv eredményeként három ponton támasztja alá. A legkevesebb, legtöbb, legbiztonságosabb alátámasztás a három pont, ez a fölegyenesedett testtartás alapja.

Bár a fölegyenesedett ember lényegében bizonytalan helyzetbe kerül az ülőhöz és fekvőhöz képest, de mégis stabilan áll. Miért? Mert messze fönt, a lábak felett a fül mellett, azzal egybeépítve, ott van az

egyensúlyozásért felelős szerve. Nem véletlen üzenet: a hit hallásból van, és a felgyenesedés is!

A lisztrai ember beteg. Nem bír talpra állni, nem tud járni születése óta. De most hallgatja az igét. Pál látja, hogy ennek a nyomorban lesújtott embernek csillog a szeme, van hite.

Vallom, hogy a mai igehirdetéseknek is személyesnek és szenvedélyesnek kell lenniük. Kell a szemkontaktus, és kell a szemnek ragyogni mindkét oldalon. Pálról azt mondják, hogy nem volt szép ember, de abban biztos vagyok, hogy az Úr Jézussal való találkozása óta ragyogtak a szemei.

Tavaly ismét Magyarországon járt Nick Vujcic, ez a végtagok nélküli fiatalember. Arról beszélt, hogy mi, végtagosok, ha elesünk, fel tudunk állni, de hogyan álljon fel ő? És elvágódott az asztalon. Amikor megmutatta, hogyan tud talpra állni ő, ha elesik, a többség a könnyeit törölgette. Miért hatódtak meg, min hatódtak meg ezek a diákok? **Az örömmön, a sikeren, az Úr Jézus örömén, az evangélium látványán.**

Az olasz földrengés markáns arcú, kemény tűzoltói megkönnyezték, amikor tizenhét óra után kiszabadították a romok alól egy kislányt. Miért? – Mert evangélizálódtak!

Pál hangosan kiáltott: „Állj a lábadra egyenesen!” Ez több mint a „talpra, magyar!” Pál itt olyan szavakat mondott, melyekkel ma a lábgyógyászatot szokták jelölni. Szükségünk van a lelki orthopédiára. Az ember anatómiailag nem a talpán áll, hanem a talpa három pontján. Ez meg több mint a magyar igazság! Ez nem számmisztika, de praktikus ellenőrzési kijelző lehet az életünkben. Vajon életünk három alapvető részére egyaránt figyelünk-e? Figyelünk-e a *testünkre*? Azt gondoljuk, hogy a hitünk lelkiség és nem testiség. Becsüljük meg jobban testünket, egészségünket! Figyeljünk *szellemi* műveltségünkre! Óvjuk meg hazug információktól tudatunkat, és kerüljük a sekélyes, buta dolgokat! És gondozzuk a *Lelket*, a bennünk lévőket. Ahogyan az ige mondja: Nem tudjátok, hogy a ti testetek a Szentlélek temploma?

Állj a lábadra egyenesen! Ezek nem vezényszavak! Az istentiszteleiteinken nincs vezényszó, hanem csak ennyi: az Atya, a Fiú, a Szentlélek nevében! Pál rátekintett, és látta... találkozott a tekintetük. Az Őszö-vetség Ura állandóan szemezett a népével, és kiválasztott szép tekintetű Dávidokat és Dánieleket, akik talpon maradtak a Góliátok előtt, és kiegyenesedve álltak az oroszlánbarlangok mélyén. Azután perspektívát váltott és emberré lett, hogy jobban a szemünkbe nézhessen. Az egyház Ura evangelizált, ezért lett reformáció és nem fordítva. Meglátott valakit, aki egy villámcsapás hangjára földre zuhant és kolostorba vonult, ahol napokat feküdt depresszióba esve, mígnem rátalált az evangéliumra. Ettől azután annyira a lábára állt a Reformator erectus, hogy nagy inkvizíciós testületek előtt ki merte mondani: Itt állok, felegyenesedve, a lábamon, mert fölállított, talpra állított az evangélium!

Pálnak ez nem egy módszertani megoldása, nem egy liturgiai formája, nem is a gyógyító prédikátorok eljárása. Nem! Ez az igazi evangelizáció. Mert **ez a lisztrai hallgató már előtte talpra állt lelkileg.** Ezt látta meg Pál, és csak arra biztatta, hogy tegyen hitéről bizonyosságot – nem a gyógyulásáról, hanem az örömről. Mutassa ki az örömét a gyülekezet előtt. A legnagyobb bajunk az öröm gúzsbakötött állapota. Látom, sokan talpra álltatok már. Látszik a szemetek, a mosolyotokon, a meghatódásotokon. Ez az evangelizáció csak azt célozza, hogy ne hallgass el az örömet. Mutasd meg, hogy felegyenesednél, járd és perdülj táncra örömdobben! Tégy tanúságot róla, hogy nemcsak Homo erectus és Homo sapiens vagy, hanem evangelizált, nyomorúságaiból örömmel felegyenesített ember. Egyenesedj föl a panasz-guggolásból, mondd el az örömet!

GYŐRI JÁNOS SÁMUEL

2016. október 8-án, a Deák téri evangélikus templomban, az országos evangelizáció elhangzott igehirdetés rövidített változata

„Magunkba kell szállnunk, oda, ahol csak ketten maradtunk: Isten és én.”
(Ordass Lajos)

Imádkozzunk!

Valljuk meg...

- kényelmes keresztyén életre vágyunk, pedig Jézus nem ezt ígerte, hanem éppen az ellenkezőjét: ha Őt követjük, akkor a világ ugyanúgy fog bántani velünk, ahogyan Vele bánt;
- ha megtérésről van szó, mindig tudjuk, hogy kinek kellene megtérnie a környezetünkben, a legkevésbé saját magunkra gondolunk;
- könnyen megnyugtatjuk magunkat, hogy velünk minden rendben van, és nem akarunk belenézni Isten igéjének tükrébe, mely megmutatja igazi arcunkat!

Könyörögjünk...

- személyes megújulásért, olyan életváltozásért, amely környezetünkre is áldást jelent;
- hitért, amely hegyeket képes megmozdítani;
- egyházunk megújulásáért, hogy betöltse küldetését a világban;
- elkötelezett, hiteles vezetőkért, mai Luther Mártonokért!

Adjunk hátat...

- a megújulás lehetőségéért, hogy ma még kezdhessünk tiszta lappal, hátat fordítva mindannak, amit elrontottunk;
- a hitvalló keresztyénekért, akik napjainkban is vállalják a mártírhálalt Krisztusért;
- a reménységért, hogy Urunk minden helyzetben tud újat teremteni!

A. L.

Tántoríthatatlanul

Dr. Garádi István élete és szolgálata

SZÁMON TARTOTT EMBER

Garádi István életének első harminchét éve személyes Krisztus-ismeret nélkül, de – mint utóbb kiderült – számon tartottan telt. Isten, mint mindnyájunkkal, ővele is a neki ajándékozott hit elfogadása előtt már számolt.

Szigetváron született 1913 júliusában evangélikus édesapjának és katolikus édesanyjának első és egyetlen gyermekeként. Rá egy évre édesapját az

Saját édesapjáról az embernek akkor sem könnyű írni, ha már huszonhárom éve nem látogathatja meg, nem beszélhet vele. Nem is önszántamból teszem, hanem felkérésre. Ennek az írásnak még a címe is megpróbált. Tudom, mindenki, aki ismerte Garádi Istvánt (hagyjuk is el a doktort), más-más címet adna. Az azonban közös vélemény lenne róla, hogy életében negyvenhárom éven keresztül Krisztus volt az első helyen. Ebben tántoríthatatlan volt.

I. világháború frontra és szibériai hadifogságba sodorta. Már iskolás volt, amikor édesapját viszontláthatta. Édesanyja betegsége miatt a nagyon vágyott testvér nélkül nőtt fel.

Pécsett a Nagy Lajos cisztercita gimnáziumba járt, ahonnan a más felekezetűek iránti tiszteletet és elfogadást tanulta meg, mert paptanárai is így irányultak a protestáns és izraelita felekezetű diákokhoz. Szintén ebben

a városban az Erzsébet Tudományegyetem jogi karán végzett 1935-ben. Bár csak a kor szokása alapján volt valóságos – ahogy ő erről később beszélt –, de az egyetemi évek alatt mégis fontos volt neki, hogy a Keresztyén Ifjúsági Egyesület tagja legyen.

Ezután katonaság és az ügyvédi, bírói vizsga következett az életében. Na meg a Balaton, és ott pedig a fiatalon megszeretett vízisport, a vitorlázás. 1938 és

1945 között a behívók miatt többször volt katona, mint civil. Kétszer is megjárta az orosz frontot, majd pedig sebesülése miatt került hátszági kórházba, ahol az orosz megszállás érte. Törvényszéki bíróként sokfelé dolgozott, így Győrben is. **Az első, egyben meglehetősen furcsa, de személyes bizonyágtételt itt hallotta.** Ideköltözése után a háztulajdonos cselédjétől kérdezte első vasárnap reggel, hogy merre van a városban evangélikus templom, és mikor vannak az istentiszteletek. A kedves fehérnép elmondta, hogy talál oda, de rögtön hozzátette, „ne a kilenc órás istentiszteletre menjen, mert azt XY tartja (neve maradjon családunk titka), és ő csak hálaistenkedik, de a tízenegy órásan Túróczy Zoltán szolgál, aki élő igét hirdet” – így a kis cseléd lány.

Amikor a háború után elkezdődtek a koncepciós perek, és Garádi Istvánt, akkor már mint a fővárosban dolgozó törvényszéki büntetőbíróként ilyenekben való ítélkezésre akarták kényszeríteni, kész volt lemondani választott hivatásáról. „Inkább segédmunkásnak megyek” – mondta. Végül erre nem került sor, mert egyik kollégája és barátja az akkor még nem Budapesthez tartozó Újpesten, a helyi bíróságon „rejtette el”. Sokszor elmondta azt a tény, hogy akik rendes, becsületes, de gyenge kollégái közül vállalták ezeket a pereket, később vagy a Lipótmezőn végeztek, vagy öngyilkosok lettek. De azért legyünk őszinték, neki akkor még család nélkül könnyebb volt ilyen döntést hozni.

Ésküvéje 1949 márciusában volt Binder Piroskával, amikor 44 közös évre szívükre helyezett igével áldotta meg őket Danhauser László: „Egymás terhét hordozzátok és úgy töltsétek be a Krisztus törvényét” (Gal 6,2).

A FORDULAT ÉS KÖVETKEZMÉNYEI

A lakhelyükhöz legközelebbi, a Sréter Ferenc nevével fémjelzett budavári evangélikus gyülekezetbe jártak, havonta egyszer-kétszer. Első gyermekük születése után, 1950 májusában evangélikáció volt a Bécsikapu téri templomban. Felesége a kicsivel otthon maradt, ő pedig esténként egy héten keresztül Balikó Zoltánt, az akkor még diósgyőr-vasgyári meghívott lelkészt hallgatta.

Garádi István az evangélikáció negyszemközti beszélgetést kért Balikó lelkésztől, aki előtt életgynással átadta életét Krisztusnak, megtért. Ahogy ő mondta: „megtértem, de visszatekintve

erre, ezt is Isten munkálta bennem, ebben sem volt semmi érdemem”. Felesége észrevette, hogy nagy változás történt férjével és férjében, és féltékeny lett. „Egy nő hamar megérzi azt, ha már nem ő férje életében az első” – mondta sokszor édesanyánk. Egy év múlva ismét evangélikáció volt a gyülekezetben, és ekkor a férj így szólt feleségéhez: **„Most én vigyázok gyermekünkre, és te méssz minden este evangéliumot hallgatni.”** Piroska aszszony élete ekkor fordult meg.

Hamar bekerültek az azóta már sokat vitatott gyülekezeti belső körbe, a szolgálók közösségébe. Itt élték meg 1954-ben Sréter Ferenc lemondását, és távozását az egyházközségből és az evangélikus egyházból. A gyülekezetből közel kétszázan követték lelkészüket. Garádi István és családja maradt. Döntése tudatos volt, mert úgy gondolta, hogy az evangélikus egyházban van szolgálata. A Sréter-közösséggel nem szakították meg a kapcsolatot, alkalmakra időnként eljártak, mint ahogy később, a '60-as években gyerekeiket is küldték a kivált közösség ifjúsági alkalmaira.

KITELJESEDŐ SZOLGÁLAT

Már a negyedik gyermeküket várták, amikor 1958-ban az óbudai evangélikus gyülekezet területére költöztek egy térre néző, ötemeletes bérházba. Csak később tudtuk meg, hogy 1958 és 1971 között, amíg ott éltünk, milyen sokan jegyezték meg vasárnap délelőttönként az ablak mögül, hogy Garádi István templomba megy a családjával. Gyerekként fel sem fogtuk, hogy milyen kiállás és tanúságtétel volt ez szüleink részéről.

Érkezésük után néhány évvel a gyermek- és ifjúsági vezetők elkerültek a gyülekezetből. Fülöp Dezső lelkész kérésére Garádi István és felesége vállalták a szolgálatot a gyerekek és a fiatalok között. Áldott időszak volt ez, mely a '70-es évek végéig tartott. Óbudán komoly ifjúság volt ebben az időben. Szombat esténként olykor negyven fiatal is volt a gyülekezeti teremben. A Szentlélek szomjassá tette a fiatalokat, akik a szórakozás helyett az igét és a közösséget választották. Garádi István felismerte, hogy nem lehet egy-hangú ez a szolgálat, azaz ezt má-

sokkal együtt kell végeznie. Ezért a '70-es évek elején idősebb fiatalokat és teológushallgatókat is felkért szolgálatra, a fiatalokból álló közösség vezetésére. Így azután többen rendszeresen szolgáltak az ifiben.

Az ifjúság számára Garádi István és felesége több éven keresztül a család balatonmáriafürdői nyaralóját is átadta nyári táborozásra. **Sokunk felé hangzott Isten élő igéje, hol az ifivezetőtől, hol pedig meghívott előadótól.**

Akkor az ateista államhatalom erre üzemeltetett szervei felfigyeltek az óbudai ifire. Az utolsó csepp a pohárban az volt, amikor a budavári gyüleke-

„Egy nő hamar megérzi azt, ha már nem ő férje életében az első”

zet ifjúságával közös alkalmat tartottak az óbudaiak. Nyolcvan-száz keresztyén fiatal megmozdulása nem tetszett a hatalomnak. Amikor Garádi István ezt észlelte, meghallgatást kért Káldy Zoltán püspöktől, akit még Pécsről jól ismert. A püspök örült, hogy a legérintettebb, az ifjúság vezetője tájékoztatta, és áldást kívánt a folytatáshoz, a további szolgálatokhoz. Ez akkori nyelven azt jelentette, hogy a püspök az államhatalom felé majd tartja a hátát.

Fotó: Szeverényi

Budavárban is évtizedeken keresztül presbiter volt.

Garádi István, aki kora miatt sokak számára István bácsi lett, Óbudán, majd újabb költözés miatt a Budavárban is évtizedeken keresztül presbiter volt. Amikor alig huszonnégy évesen Görög Tibor lelkész presbiternek kért fel, apám készítette fel erre a szolgálatra a maga komolyságával és alaposságával.

Budavárban ifjúsági munkát már nem vállalt, felesége azonban még csaknem két évtizedig szolgált a gyermekek között a Várban.

TEOLÓGUS, DIPLOMA NÉLKÜL

Garádi István a teológiában is képezte magát; nemcsak lakásunk falát díszítette Luther-litográfia, hanem olvasta is a reformátort. Tudni kell róla, hogy nem volt jó véleménnyel a rajongókról, maga sem volt az. Tőle hallottam először a kereszt teológiájából következő tanítást a megtérésről. Sokszor ismételte az ifjúsági órákon és otthon is, hogy kegyelemre szoruló bűnösök va-

gyunk, akik semmit nem tudnak tenni üdvösségükért. Amikor a Bibliában felszólításokat olvasunk arról, hogy „térjtek meg”, „üjüljatok meg értelmetek megújulásával” stb., a magunk erejéből és képességeivel nem tudjuk ezt megtenni. Isten Lelke munkálja saját megtérésünket is, melynek engedelmeskednünk kell, de úgy, hogy a megtérés és a megújulás után meg kell vallani, hogy Isten nélkül még erre is képtelenek lettünk volna. Azóta én ezt kétlépcsős megtérésnek hívom, mint ahogy a tíz leprás közül az egy visszatérő samáriaiánál is a másik kilenchez képest volt egy második lépcső is. Ezzel a második lépcsővel valósul meg az, hogy **„neki növekedni kell, nekem pedig alászállnom”**.

Tizenegy-két éves lehettem, amikor egyik szeptember elején bátyámnak és nekem (öcsémek és húgunk kisebbek voltak) azt mondta, hogy minden csütörtök este 6-kor lakásunk halljában

akar látni bennünket. Egy tanéven keresztül egyháztörténetet és teológiai alapismereteket tanított nekünk. Nem csodálom, ha az olvasó nem értené, hogy ilyen kis gyerekeknek mi szüksége van erre. Megnyugtatók mindenkit, hogy mi sem értettük, amikor jobb lett volna focizni menni.

Valószínűleg a nagy korkülönbség, a szakmája és az alkata miatt bennünket, gyermekeiket mindig felnőttként kezelte. Ezért úgy gondolta, hogy az egyház tanítására szükségünk van. Következetes és kitartó volt. Reggelenként iskolába indulás előtt és este közös családi áhítatot tartott hosszú éveken keresztül, addig, amíg felsőbb iskolákba nem kezdtünk járni. De az esti bibliaolvasások és a hozzá fűzött magyarázatai megmaradtak mindaddig, amíg el nem kerültünk otthonról.

TANÍTVA NEVELNI

Otthon nem folyt a csapból is a Szentírás meg az ájtatosság. Garádi István két lábbal a földön járt és családját, gyermekeiket is így irányította. Igen, irányította. Amikor '56-ban édesanyánk a harcolóknak akart ételt vinni, akkor erőlelesen tudatta vele, ahogy a hat-, négy- és egyéves gyermekei mellett kell maradnia. 1963 egyik napján hazajött a munkahelyéről és bátyámmal együtt magához hívott. Minden bevezető nélkül a következőket mondta: „ha a véres kézre kesztyűt húznak, attól az még véres marad. Elmehettek.” Nem kell ecsetelnem elképedésünket, de gondolom azt sem, amikor nyolc-tíz évvel később leesett az úgynevezett „tan-tusz”: aznap, amikor annak idején apánk ezt mondta, akkor hirdették ki az '56-osokat érintő nagy amnesztiát, melyet az ENSZ Magyarország teljes jogú tagságának feltételül szabott. De ettől a rendszer keze kesztyűben is véres maradt.

Garádi István szerette a földrajzot, a hajózást és a meteorológiát. Gyerekeit ezekben a témákban is sokat tanította, de közben folyamatosan képezte is magát.

Tizenkét unokája születését érte meg. Nyolcvanévesen, 1993-ban hunyt el. Életének Istentől kapott társa, az óbudai és budavári gyermekbibliakörösök Pirooska nénije tizenkilenc évvel élte túl. Áldott legyen emlékü!

„Ne feledkezzetek meg vezetőitekről, akik Isten ígését hirdették nektek. Figyeljétek életük végére, és kövessétek hitüket.” (Zsid 13,7)

GARÁDI PÉTER

Ami a muszlimokat Krisztushoz vonzza

Két kutató is van most mellettem, akik az iszlámmal foglalkoznak. Egyikük narratív kritikai modellt alkalmaz a Korán értelmezésében. Az idős professzor hosszú ideig élt arab környezetben, folyékonyan beszél arabul, ismeri a nyelv finomságait, a szintaxis és a diskurzus szintjén egyaránt képes elemezni a Koránt. A másik kutató inkább apologetikai szemzőgből foglalkozik az iszlámmal, tőle személyesebb történeteket hallottam arról, hogy mi vonz mostanában muzulmán embereket Krisztushoz. Tapasztalatai szerint három oka van annak, hogy egyre nagyobb számban fordulnak muszlimok a keresztyénség felé.

1. AZ ISZLÁM KUDARCA

Egyre nyilvánvalóbb sok muzulmán számára, hogy az iszlám kudarcot vallott. Nem váltotta be azokat az ígéreteket, amelyeket tett. Nem hozott sem békét, sem prosperitást, sem megelégedettséget azokba az országokba, ahol uralkodó vallás lett. A muszlim világ romokban van. A szaúdi uralkodó család korrupt és hiteltelen. Az iráni vezetésben nem bíznak. Szíriát háború verte szét. A szunniták és a síták szembenállásában nincs remény a megbékélésre. Az iszlám kudarcát jelzi a radikalizmus növekedése is, egyfajta durcás védekezésként a muzulmán hitet fenyegető kulturális nyomásra. Az iszlám belső válsága rengeteg muzulmánt indít arra, hogy más lehetőségeket is megvizsgáljon. **Kézenfekvő a**

hozzá legközelebb álló keresztyénség szemügre vétele.

2. AZ ISTENNEL VALÓ BENSŐSÉGES KAPCSOLAT LEHETŐSÉGE

A muzulmán hitben Allah távoli Isten, nincs az a bensőséges közösség vele, amit mi, keresztyének megtapasztalunk. A fent említett narratív kritikai kutatást végző professzor szerint ez visszavezethető az iszlám politeista gyökereihez, amikor még Allah körbe volt véve más istenségekkel, hiszen azzal, hogy Mohamed elirtotta ezeket a közvetítő isteneket Allah mellől, csak a távolság maradt Allah és az emberek között. A muzulmánok némi irigységgel tekintenek arra, hogy mi viszont személyes kapcsolatba kerülünk Istennel. Nemcsak szolgálai vagyunk, akik visszakérdés nélkül meghajtják a fejüket, hanem fiak, akik Atyánk meleg szeretetét élvezzük. Ez az irigység sok muszlimot arra indít, hogy közelebbről megvizsgálja a keresztyénség üzenetét.

3. A KERESZTYÉNEK SZERETETE

A harmadik dolog, ami e szerint a kutató szerint Krisztushoz vonzza a muszlimokat, a keresztyének szeretete. A muzulmán hit sokat beszél a muszlimok közösségéről, az ummáról, de tapasztalatuk szerint az umma egy bizonyos ponton túl nem létezik, üres ígélet. Irtózatok a feszültségek a muzulmán világban. Keresztyének között viszont valódi közösséget és szeretetet tapasztalnak,

amely átível kultúrákon, nyelvi határokon és etnikai különbségeken is. Azt látják, hogy a keresztyénségben valódi umma van, és ez vágyakozást és egészséges irigységet ébreszt bennük. **Az pedig egyenesen sokkolja őket, hogy keresztyének képesek az ellenségeiket is szeretni.** Ők ezt nem ismerik. Számukra a sértés bosszúért kiált, a támadásra támadás a válasz. Az nem hatja meg őket, ha nyugati templomokról leveszik a kereszteket, mert ez neveltséges önfeladás a szemükben, de mélyen megrendülnek, amikor azt látják, hogy egy keresztyén meggyőződésből a mártírhalált is vállalja, majd a rokonok bosszú helyett megbocsátanak és imádkoznak értük. Ez elképesztően vonzó a számukra.

A három dologból az utóbbi kettő az, amiért mi sokat tudunk tenni. A mi felelősségünk, hogy felmutassuk Krisztus valóságát azáltal, hogy megéljük az Istennel való bensőséges kapcsolatot, és hogy szeressük egymást is és a muszlimokat is, akiket Isten az életünkbe hoz. A mi felelősségünk, hogy szeressük az ellenségeinket is, mégpedig úgy, hogy közben a saját meggyőződésünket és a hitünk kincseit nem adjuk fel, hanem éppen azt ajánljuk nekik is megoldásként. A keresztyénség vonzerejét csak mi tudjuk felmutatni!

SZABADOS ÁDÁM

<http://divinity.szabadosadam.hu>

A prostituáltak többnyire munkára kényszerített, rendszeresen bántalmazott fiatal lányok. A Névtelen Utak Alapítvány 2012 óta foglalkozik az emberkereskedelem, és azon belül is a prostitúció áldozatainak teljes körű rehabilitációjával és társadalmi reintegrációjával. Az Alapítvány egyik vezetőjével Erdészné Kárpáti Judit beszélgetett a *Lélekhangoló* című rádióműsorban. A beszélgetőpartner kilétét biztonsági okokból nem hozhatjuk nyilvánosságra.

A rabszolgák köztünk élnek

Mennyiben áldozatok ezek a nők, és mennyiben felelősek maguk is a sorukért?

Kilencven százalékuk nem önszántából választja ezt az életet. Gyakori eset például, hogy vidéki, apa nélkül, vagy alkoholista apa mellett felnőtt kislányt 14-16 évesen elcsábítanak. Majd egy napon a férfi előadja, hogy nincs pénze, mi lenne, ha a lány segítene neki és kiállna az utcára. Általában hatásos a szívhez szóló rábeszélés. Ha nem, akkor jön az erőszak, összeverik, éheztetik a lányt. Mások a szegénység, az éhezés miatt választják ezt az életet.

Mi vonzott ebbe a szolgálatba?

Megláttam az embert ezekben a rendkívül összetört és reménytelen nőkben. Amikor először találkozom velem a rehabilitáció kezdetekor, nem tudnak rám nézni, mert férfi vagyok, és előző nap még 15-20 ember erőszakolta meg őket. Egy év után, ha meglátogatom őket életük első, valódi munkahelyén, akkor úgy szaladnak hozzám, ahogy egy kislány az édesapjához. Ez a változás indított engem erre a munkára.

Az emberkereskedelem és a prostitúció elleni kampányotok címe: „Mennyit érsz?” A prostitúcióból menekülők hogyan érzik meg nálatok, hogy értékesek?

Sok ember gyerekkorában nem tanulja meg, hogy ő értékes. Ezen nehéz változtatni. A legfontosabb, hogy egyenrangú félként kezeljük őket. Önkénteseink ugyanazt a képzést kapják, mint a rehabilitációban résztvevők, hogy eszükbe ne jusson az, hogy ők jobbak lennének.

A kampány során rengeteg férfi jelentkezett arra, hogy a nyakába vesz egy „igazi férfi nem vesz nőt” feliratú táblát. A nők pedig olyan táblát tartottak a kezükben, hogy: „nem árucikk”. Ezzel azt jelzik, hogy értékes vagyok, de nem megvásárolható.

Ha az ember egy prostituáltat meglát az utcán, nem a segítő szándék az első, ami megmozdul benne, de talán nem is nagyon tudja, hogy mit lehetne tenni érte.

Óva inteném az embereket attól, hogy egyedül próbáljanak segíteni. Ha valaki olyan helyzetben találkozik egy lánnyal, amikor nincs ott a futtató – ezek azok az

alkalmak, amikor lehet velük beszélgetni –, odaadhat egy Magyarországon ingyenesen hívható segélyszámot, ahonnan ő segítséget kaphat. Minket a www.nevtelenutak.hu honlapon találhat meg.

Ezek a nők félnek, senkiben sem bíznak, de ha van nálunk egy cetli a telefonszámmal, akkor ezt elviheti, és gondolkodhat a segítségkérésen.

Hol tudtok helyet biztosítani a hozzatok fordulóknak?

Van egy védett házunk, ahova befogadjuk őket. Itt minden nap tíztől négyig egy rehabilitációs programra járnak, így mire a reintegráció szakaszába kerülnek, addigra megtanulják, hogy ne késsenek el a munkából.

A rehabilitációhoz minimum fél évre van szükség. Ennek során kívülről, belülről megújulnak nálunk a befogadottak. Amikor eljutnak odáig, hogy feldolgozták a traumákat, elvégezték a képzést, átkerülnek a második, reintegrációs fázisba. Ha rendelkeznek befejezett tanulmányokkal, akkor segítünk nekik munkát találni. Ha nem, támogatjuk őket az iskola befejezésében, emellett négy órában dolgoznak.

Olyan szinten megváltoznak, hogy amikor valaki mégis visszamegy a régi közösségébe, nem ismernek rá. Másképp gondolkodnak, viselkednek, más az értékrendjük.

Mi az a plusz, amit ti keresztyénként adni tudtok a prostitúcióból szabaduló nőknek?

Ez a feltétel nélküli szeretet. Amikor meghallják, hogy keresztyén értékrenden alapuló alapítvány vagyunk, akkor eleinte bizalmatlanok. Később ez megváltozik, amikor megtudják, hogy a rehabilitációs programban segítők többsége önkéntes. Nagy részük egyébként hívő ember.

„Miért szeretnél rajtam segíteni?” – kérdezik tőlük. „Mert értékesnek tartalak.” Amikor ezt elhiszik és megértik, végre tényleg elkezdik kutatni, hogy kik is ők valójában. Vannak közöttük olyanok, akik miután megtapasztalják a feltétel nélküli elfogadást, azt mondják, hogy adnak egy esélyt a keresztyénségnek és valamelyik önkéntessel elmennek abba a gyülekezetbe, ahova ő jár, és később azokhoz az egyházakhoz csatlakoznak.

A prevencióban mit láttok célravezetőnek?

Először a társadalmat kell érzékenyíteni, hogy ne legyen kereslet és kínálat sem.

Készítettünk nem hívő színészekkel egy prevenció színdarabot, amelynek a címe: „Kiállok érted”. Ez a prostitúcióba kerülés folyamatát mutatja be. Gyermekek otthonokban, illetve a Stúdió K. Színházban adják elő Budapesten.

A kampányunk részeként létrehoztunk egy különleges kiállítást, ami kezd vándorkiállítássá válni. Ezt középiskolás osztályok is látogatják osztályfőnöki óra keretében.

Kaptok visszajelzést a középiskolásoktól? Az egészséges családokban élő gyerekeket a téma talán megdöbbeníti, vagy úgy érzik, őket nem érinti.

Többször volt alkalmam megfigyelni a kiállítást meglátogató középiskolásokat. Az elején heherészve jöttek be, de már a második kiállítóteréből kifelé jövet látszott, hogy elkomolyodtak. Rádöbbenetek, hogy ezek valós történetek, amik szinte bárkivel megtörténhetnek.

Többségük nagyon sokkolódott, de pontosan ez a cél, hogy szembesítsük őket azzal, hogy ez velük is megtörténhet, illetve hogy tudatosuljon, hogy amikor pornót néznek, akkor valakinek a bántalmazását nézik. Az osztályfőnököktől is sok pozitív visszajelzést kaptunk, mert később is komoly beszélgetések

alakulnak ki az osztályfőnöki órákon a látottak kapcsán.

Mi a férfiak felelőssége a prostitúcióban?

Nincs megoldás erre a férfiak nélkül, ugyanis nekik kell abbahagyni kínálatot keresni.

Másrészt, ha a férfiak jó férjek, jó apaképet mutatnak, gondoskodnak a körülöttük élőkről, akkor ez csökkenni fog. Az is probléma társadalmunkban, hogy a férfiak nem férfiak. Az egészséges férfit nemcsak a szexualitást jelenti, hanem felelősséggel is jár. Ki kell érdekelniük a bizalmat a férfiaknak. A feleség pedig sokszor nem jó apaképpel jön a házasságba, és eleve nem bízza magát a férjére.

Mivel lehetne segíteni a munkátokat?

Elsősorban azt kérjük, hogy imádkozzanak a szolgálatunkért, mert Isten nélkül lehetetlen a változás. Önkéntesként is sokféleképpen lehet részt venni ebben a szolgálatban. Adományokra is szükségünk van, például az adó 1%-ára. A védett házban gyakran elromlanak háztartási eszközök. Ilyen tárgyakat is szívesen fogadunk, vagy női ruhákat, amikből mindig hiány van.

Mit üzennél az olvasóknak ezeken túl?

Mindenkit arra szeretnék buzdítani, hogy lássa meg az embert a kiszolgáltatottsága mögött. A másik pedig: mi, keresztyének, szeretünk a bűnösökre követ dobálni. Tegyük meg inkább mindent azért, hogy ezek a nők elme-hessenek, és ne vétkezzenek, ahogyan Jézus mondja a parázna nőnek, akit meg akarnak kövezni: „menj el, és többé ne vétkezz” (Jn 8,11b).

A Névtelen Utak Alapítvány honlapja: <http://nevtelenutak.hu>

Az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat (OKIT) ingyen hívható száma: 06 80 20 5520 honlapja: <http://bantalmazas.hu>

Segélykiáltás Ázsiából

Jézus missziológiája nem túl bonyolult: „Arról fogja megtudni mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretitek egymást” (Jn 13,35). A szeretet, szűkebben a tanítványok egymás iránti áldozatos szeretete lehet a legerősebb tanúságtétel a még kívülállók felé.

Magyarországon jelenleg szabadságban, több-kevesebb jólétben élhet Krisztus egyháza. Van azonban a világnak egy sötét és fájdalmas része, ahol Jézus követőinek sorsa gyakran üldözöttség, zaklatás, erőszak és esetenként mártíromság. Nekünk, kényelemben élő keresztyéneknek néha fel kell tennünk a kérdést, hogy vajon mindent megteszünk-e azért, hogy szenvedő testvéreink felé kifejezzük szeretetünket? Megtehetjük, hogy a homokba dugjuk a fejünket és elhessegetjük testvéreink segélykiáltását, de akkor betöltjük-e Krisztustól rendelt hivatásunkat?

Irakban jelenleg zajlik Moszul és az északi tartományok felszabadítása az iszlamista terroristák markából. Vajon a felszabadulás után milyen sors vár a korábban ezeken a területeken élt másfélmillió keresztyén kisebbségre? Emberileg nézve nem sok jó. A jezidi kisebbség ügyét gyakran emlegetik, miközben a sokkal nagyobb asszír, káldeus és örmény keresztyén közösségekről alig hallunk. Az ott élő testvéreink nagy részét megölték vagy elűldözték lakhelyükről. Ha pedig jelenlétük megszűnt egy városban, és saját érdekeiknek nem tudnak érvényt szerezni, akkor a későbbiekben aligha fognak tudni oda visszamenni. Ma

még 4-500 ezer keresztyén van az országban és reménykedik abban, hogy valaki kiáll mellettük és ügyük mellett, hogy amikor az új status quo kialakul, akkor ne legyenek teljesen kisémmizett helyzetben. Különben ők is fogják majd a sátorfájukat és elindulnak Európa irányába. Pedig az elmenekült iraki keresztyének ma még nagyon szeretnének visszamenni korábbi lakhelyükre, ha azonban a háború előtti szabadságjogok nem illetik majd meg őket, akkor ez egyre nehezebb lesz.

Jól példázza az iraki keresztyének helyzetét a mellékelt kép is, mely a Moszul mellett ezernégyszáz évig álló Szent Illés kolostor romjait mutatja, melyet 2014-ben a terroristák a földdel tettek egyenlővé. Ahogy Pál Thabit Habib atya, a közösség elöljárója fogalmaz: „Szemünk előtt zajlott le Irak keresztyén gyökereinek barbár elpusztítása”. Bizony, gyökerek nélkül nehéz lesz a növény újra kiszökdülni. Hisszük azonban, hogy ami emberileg reménytelen, az az Úrral lehetséges!

Kép és információ forrása:
<http://nypost.com/2016/01/20/isis-obliterates-iraqs-oldest-christian-monastery/>

A másik égbekiáltó helyzet, melyről kevés szó esik, a Pakisztánból Thaiföldre menekült keresztények egy csoportjának az ügye. A dokumentumokkal igazoltan hitük miatt menekülni kényszerülő keresztények egy csoportja, mintegy háromezer fő rekedt Bangkokban, miközben Ausztrália irányában haladtak. A thai hatóságok a nagy részüket őrizetbe vették és immár két éve fogva tartják, miközben főként a nők és gyerekek a városban tengődnek elképzelhetetlen reménytelenségben. Pakisztáni és thaiföldi keresztény vezetők több alkalommal fordultak nemzetközi fórumokhoz érdekükben, de mindeddig semmilyen segítséget nem kaptak. Szervezetünk thaiföldi munkatársai rendszeresen kapcsolatban vannak velük. (E csoport híreit mi is követhetjük: <https://www.facebook.com/287181961457589/>)

Kép forrása: bbc.co.uk

Manapság, a közösségi média korában magamon is megfigyeltem, hogy olvasva a felkavaró címeket egy-egy poszt felett gyorsan továbbgörgetem a hírfolyamot és csak a kedves, családi, gyülekezeti eseményeknél és esetleg a cuki és vicces híradásoknál, linkeknél állok meg. Ennek persze fő oka, hogy sokszor ellenőrizetlen, aktualitásukat veszített hírek kelnek szárnyra és nagyon nehéz mindezekben eligazodni. Ez azonban nem mentesít bennünket a felelősség alól. **Különösen igaz ez a keresztény vezetőkre, véleményformálókra, sajtómunkatársakra.**

Testvéreink Nigériától kezdve, Üzbegisztánon át egészen Észak-Koreaig számtalan helyen élnek közvetlen életveszélyben. Most csupán a fenti két akut helyzetre volt lehetőségem felhívni a figyelmet, melyekről talán kevesebbet hallunk manapság, pedig nagy szükség lenne a „keresztény” Nyugat figyelmére, a szolidaritás kifejezésére. Ennek egyik eleme a kitartó imádság, de ezen túlmenően gyakorlati segítségre is nagy szükség lenne. A gyakorlati segítség messze túlmutat a krízishelyzetben lévő diakóniai és humanitárius megsegítésén.

Néhány példa a hathatós segítség eszközeire:

- A hívó keresztény politikusok rendszeres és aktív megszólalása a keresztény közösségeket ért sérelmek miatt a hazai és nemzetközi fórumokon,
- a keresztény közösségek ügyének felszínre tartása a hazai közbeszédben,
- az adott ország felé kifejtett diplomáciai és gazdasági nyomásgyakorlás,
- a valóban hitük miatt üldözött menekültek – például a Bangkokban reked-

Vajon mindent megteszünk-e azért, hogy szenvedő testvéreink felé kifejezzük szeretetünket?

tek egy részének – ideiglenes és akár tartós letelepítése. Ne legyenek illúzióink. Az ázsiai és nyugat-európai menekülttáborokban az otthon megszokott üldözés tovább folyik... Erre nézve egyre több dokumentum áll rendelkezésre, miközben a politikailag korrekt államhatalom irtózik az emberek vallási alapú elkülönítésének gondolatától is.

Az érdekvédelem eszköztára mellett kiemelném, hogy nagyon fontos az aktív misszió kitartó végzése, támogatása. Ne mondjunk le az misszió lehetőségéről a legnehezebben elérhető területeken sem! Működjünk együtt missziós szervezetekkel! **Gyakran a leglátványosabb eredmények éppen a frissen felszabadított területeken várnak ránk.**

– Észak-Szíriában egy meg nem nevezhető helyen, miután 2015-ben kiűzték a terroristákat a városból, néhány hónap alatt háromszáznál is többen tértek meg egy misszionárius házaspár munkája nyomán. Ma élő gyülekezet van ott, ahol ezt korábban lehetetlennek gondolták.

– Ne mondjunk le a menekülttáborokban élő tömegekről sem. Igaz ez Európában, így hazánkban is, de Törökországban, Libanonban és Jordániában is számtalan lehetőség várja mindazokat, akik hosszabb-rövidebb távon a misszióban szeretnének munkálkodni.

Mi, akik többségében nem vagyunk politikusok, közszereplők, biztassuk mind-

erre választott képviselőinket. Álljunk üldözött testvéreink mellé saját környezetünkben, munkahelyünkön, lakóhelyünkön, ha beszélgetéseinkben a világ dolgai felmerülnek. Gyülekezeteinkben pedig ne szünjünk meg kitartóan imádkozni, és megosztani üldözött testvéreink híradásait.

Mondhatnánk, hogy kicsik vagyunk ahhoz, hogy bármit elérjünk, de azt is látnunk kell, hogy ma Magyarország maradt szinte az egyetlen olyan ország, mely nyíltan vállalja keresztény gyökereit, és legalábbis saját érdekeink érvényesítése során előszeretettel hivatkozik is erre. Ráadásul a határon túli magyar kisebbség helyzete kapcsán kellő érzékenységünk is van – illetve illene, hogy legyen – a kisebbségben élők ügye iránt. Azt is látni kell, hogy még ha önmagunkban esetleg nem is tudunk hathatós segítséget nyújtani, a világ más részén élő keresztényekkel közösen talán van esélyünk. Nem beszélve arról, hogy egy-egy gesztus komoly biztatást jelenthet szenvedést és üldözést átélő testvéreink számára.

JÓ ANDRÁS

www.interserve.org

További hírek az egyház életéből a világ más részein:

<http://magyarmisszio.blogspot.com>

„Hagyjad az Úrra a te utadat!”

Dr. Solyom Jenő professzor élete

Solyom Jenő 1904. július 25-én született Kolozsváron. Gimnáziumba járt, amikor a trianoni békediktátum miatt iskolaigazgató édesapja elveszítette állását és szolgálati lakását, ezért Budapestre kellett költözniük. Itt érettségizett 1922-ben, majd Budapesten, Sopronban s Bázelen folytatott teológiai tanulmányokat. A lelkészvizsga letétele után Raffay Sándor püspök szentelte lelkésszé 1927. április 12-én. Kiskörösön és a Deák téren volt segédlelkész, majd egyéves erlangenai és kétéves belföldi ösztöndíjas ideje alatt képezte tovább magát a történelem, az egyháztörténelem és az egyházjog területén.

Solyom Jenő 1931–1938-ig a Fasori Gimnázium vallás tanára és cserkészvezető, közben a soproni teológiai fakultáshoz benyújtotta doktori disszertációját *Luther és Magyarország* tárgyában. **Munkájáért „summa cum laude” minősíté-**

téssel avatták doktorrá. A bírálóbizottság egyik tagja, Kovács Sándor professzor bírálatában kiemelte: „Nem előre megalkotott véleményéhez gyűjtött adatokat és bizonyítékokat a párttörténezesek ismert divatja szerint, hanem a gyűjtött anyag elfogulatlan vizsgálata alapján alkotta meg a maga véleményét”. Vallás tanári éve alatt is számos népszerű és tudományos írása jelent meg az evangélikus újságokban, valamint a Keresztény Igazság, a Lelkipásztor és Protestáns Szemle hasábjain, ezek száma végül messze meghaladták a négyszázat, pedig élete utolsó másfél évtizedében – az államilag vezérelt egyházi médiában – nem is publikálhatott. Wiczián Dezső egyetemese egyháztörténelmi professzorral együtt írt kétkötetes gimnáziumi tankönyve (*Az egyház története I–II.*) nagy segítséget jelentett teológiai tanulmányaink során is.

Fasori tanítványai friss és érdekfeszítő órái, valamint igehirdetései miatt szerették. **A lelkészi szolgálatra indulókat felkészítette a papi élet próbára tevő nehézségeire.** Fontosnak tartotta, hogy megalapozott döntéssel induljanak a teológia felé.

Solyom Jenő 1936. július 25-én Kolozsváron feleségül vette Hantos Ilona matematika-kémia szakos gimnáziumi tanárnőt. Az esketést Járosi Andor kolozsvári lelkész végezte. Házasságukból hat gyermekük született. Közben a Magyar Luther Szövetség titkárává, a Cserkészszövetség Országos Intéző Bizottságának tagjává választották.

1938 őszétől a soproni Evangélikus Teológiai Kar egyetemi tanára az újonnan szervezett egyházjogi és magyar protestáns egyháztörténelmi tanszéken. Hálás tanítványainak számos elismerő emléként idézhetjük gyermekei által a születésének századik évfordulójára kiadott könyvből. A Fasorból felkerült teológusok szerint ő „egyetemi fokon is szívbeli pásztor, empátiás, megértő atya a fiataloknak... Elismerés volt számunkra, amikor szemináriumi dolgozatainkra azt írta bírálatként: »akkurátus munka«. A szó eredeti értelmében vette ezt: gondos, precíz, alapos írás. Ő maga is ilyen munkát végzett tanításában: pontos, szabatos, az apró részletekben is tisztázottan világos, érthető.” – „Különös érdeklődéssel fordult az igehirdetés felé. Kis túlzással azt mondhat-

*„A prédikáció a jelenlévő Krisztus üdvözítő,
hatalmas szava a jelenlévőkhöz.”*

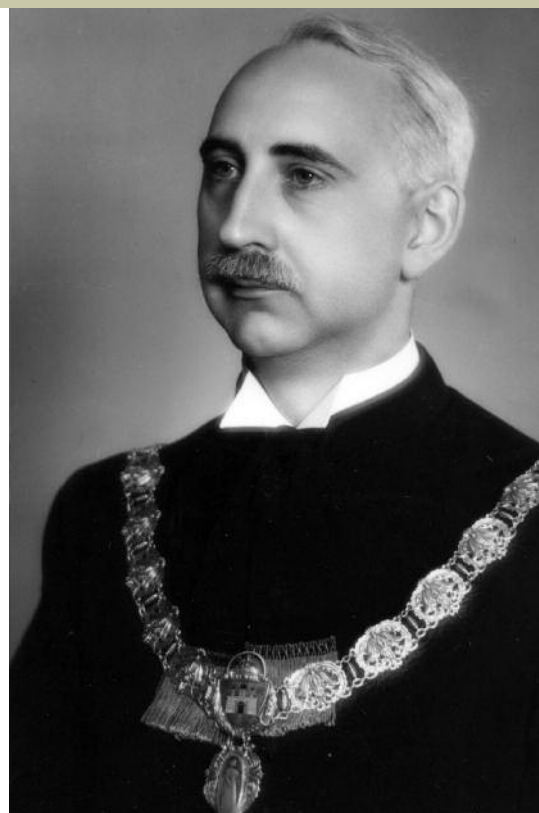
nám, hogy egyháztörténelmünk fő vonulatát az igehirdetés történetében látta.” Ő maga is szívesen szolgált a szószékeken. Szemináriumi óráin sokszor folytak viták, érvek és ellenérvek hangzottak el. Ilyenkor „a légkör, felforrósodása ellenére végig testvéri maradt. A vitapartnerek figyelték egymásra. Nem azt hallották a másik szavában, amit hallani szerettek volna, hanem azt, amit valóban mondott. Arra kaptam példát, hogy a keresztyének közösségében hogyan kell fogadni és kezelni az ellentétes véleményeket.”

Kritikai szemléletével az életre készítette fel tanítványait: „Urak, semmit ne fogadjanak el tekintély alapján! – hangoztatta nem is egyszer... Ott volt emögött történész-tudósi tapasztalata, tanácsában mégis tulajdonképpen az apostoli intelem köszönt vissza: mindent vizsgáljatok meg: a jót tartásotok meg!” (1Thessz 5,21) A felkészítő szolgálatra való felkészítésen túl figyelte teológiai-hitbeli formálódásunkat is. Ezért az érdeklődőknek külön feladatokat is adott, budapesti kiségyházak teológiájának tanulmányozását. „Az volt a szándéka, hogy ezeknek a vallási mozgalmaknak, közösségeknek a teológiáját és gyakorlatát konfrontáljuk a mi teológiánkkal és a mi gyakorlatunkkal... **Nem hideg okfejtéssel tanított minket, hanem küzdött értünk... Meg akart bennünket győzni egyházunk hitbeli felismerésének igazáról.**” „Nemcsak tanított, nevelt is bennünket: az is-

mertetett tananyagot számos alkalommal nekünk szóló, Krisztust hirdető személyes mondanivalóvá formálta. Más stúdió keretében tanultuk azt, hogy a teológia tudománya egzisztenciálisan ragadja meg a vele foglalkozókat, Jenő bácsi mutatta meg nekünk, hogy ez mit jelent!” Ez a nagyszerű professzori működés váltotta ki az állam erőteljes kritikáját: „Súlyom el-lenséges beállítottságú, teljesen a múlt szellemében foglalkozik az ifjúság nevelésével” – így összegezte a róla szóló ügynöki jelentéseket az egyik tartótiszt.

Az 1956-os forradalom utáni egyházi visszarendeződés során 1958 tavaszán dr. Wiczian Dezső, majd szeptemberben dr. Karner Károly professor is „önként kérték” nyugdíjaztatásukat. Dr. Súlyom Jenő professor sem maradhatott, de tekintettel korára, felesége egészségi állapotára, s öt még tanuló gyermekére, hosszú tárgyalássorozat után „végső megoldásként” az Országos Evangélikus Levéltárban kapott beosztást. Ott szolgált emelt fővel, tőle megszokott lelkiismeretességgel tizenhat esztendőn keresztül. Felesége 1973 tavaszán hunyt el, öt pedig 1976 karácsonyán hívta haza Teremtőnk. Hamvaik Kolozsváron nyugszanak a házsongárdi temetőben.

Emlékét szerzteágazó családja és hálás tanítványai őrzik. Írásai pedig figyelmeztetik a mai igehirdetőket. A *„Prédikáció mint kegyelmi eszközök”* című cikkében reformátori tettek nevezi azt, hogy „a prédikáció

visszakapta méltóságát: felismerték, hogy ugyanúgy a Szentlélek eszköze, mint a keresztség és az úrvacsora... Prédikációnk csak akkor méltó erre a szóra, ha az valóban az evangélium prédikálása: **ha az tudatosan és céltudatosan a megbízás és az ígéret bizonyosságával a bűnbocsánat hirdetése.** Prédikációnk e nélkül szószéki beszéd, legfeljebb egy bibliai szakasz magyarázata és időszerű alkalmazása.” Írása harcol a divatos nézet: „a prédikáció Isten üzenete az alapige kifejtése és alkalmazása által. Ez a nézet feledteti, hogy a prédikáció a jelenlévő Krisztus üdvözítő, hatalmas szava a jelenlévőkhöz... Mi nem egy szentírási szakasz kifejtésére, nem egy távoli Isten üzenetének tolmácsolására kaptunk megbízást, hanem az evangélium hirdetésére. Ennek alapja Krisztus ígéje: »Hirdessétek az evangéliumot« (Mk 16,15), továbbá ezen ígérete: »Aki titeket hallgat, engem hallgat« (Lk 10,16). Mondandóját a régi reformátori mondattal foglalja össze: „predicatio verbi Dei est verbum Dei, vagyis Isten igéjének hirdetése nem kevesebb, mint maga Isten igéje, a megszólaló Isten beszéde...” Tudnia kell tehát igehallgatóknak és igehirdetőnek egyaránt, hogy az igehirdetésben maga Isten munkálja bűneink felismerését, megbánását és megvallását, s hirdeti azok feltétel nélküli bocsánatát.

ID. ZÁSZKALICZKY PÁL

Vallási fogyasztóvédelem

Segítő kérdések, avagy néhány szempont a vizsgálódáshoz: jó közösséghez készülök-e csatlakozni?

A legtöbbször emberben él a spirituális éhség. Sokan keresik a válaszokat a végső kérdésekre, szeretnék megtalálni az „igazságot”, a biztonságot. Ezt az igényt sokan kihasználják, és széles kínálatot talál a kereső ember. Meg kell térnünk, helyére kell, hogy álljon az Istennel való kapcsolatunk, de nem mindegy, hogy hol találunk lelki otthonra. Amiben hiszünk, az határozza meg az élethez, munkához, emberekhez való viszonyunkat.

Ma Magyarországon a nagyegyházak mellett több mint háromszáz többé-kevésbé ismert vallási közösség működik. E vallási, világnézeti közösségekről vagy szervezetekről az átlagember szinte semmit sem tud. Nem is nagyon törődik velük egészen addig, amíg valamelyik közösség könyve vagy programja fel nem kelti a személyes érdeklődését. Nem minden arany azonban, ami fénylik, és ez a vallások kusza világában különösen igaz.

Miért van szükség óvatosságra?

Amikor egy élmény, egy gondolat vagy egy személy nagyon megfogja az embert, akkor már nem mindig működnek

az önvédelmi reflexek. Nem rosszhiszeműségre van szükség, hanem óvatosságra. Olyan világban élünk, amelyben emberek akár sokmillió vallási közösséget vezetnek félre, mert híveik nem néztek utána, hogy amit ezek a spirituális vezetők kimondtak, való igaz vagy hazugság. A megbízható ismeret védelmet jelent. Nem félni kell, csak szükség van józan óvatosságra és megbízható ismeretekre.

Mire kell figyelni?

Először is: ezek *bárhol* előfordulhatnak. Kis- és nagyegyházban, régi és újabb vallási közösségekben. Egyes közösségekben a negatív jelekből *több* is jelen van,

de sehol sincs jelen *mind* egyszerre. Mindenhol vannak *pozitív* dolgok is, ezért olyan nehéz néha szembesülni a negatívumokkal.

Hogyan néznek önmagukra?

Rossz jel, ha a csoport azt hiszi, hogy csak köztük lehet üdvözülni, hogy csak ők birtokolják a teljes és totális igazságot, ők a legjobb egyház stb. Tanács: ahonnan nem lehet elmenni (mert nincs hova), onnan futni kell!

Hogy bánnak veled, amikor meg akarnak győzni az igazukról? Van lehetőség a távolságtartásra?

Rossz jel, ha nem hagynak elég időt, módot a hallottak feldolgozására. Ilyenkor nyíltan vagy burkoltan, de mindenképpen kényszeríteni akarnak a döntésre. Rossz jel, ha döntened kell, pedig bizonyos kérdésekre nem válaszolnak, dolgokat elhallgatnak, vagy utólag jössz rá, hogy eltitkolták. Tanács: nézz utána mindennek, *mielőtt* döntenél, hogy csatlakozol; ha ezt nem veszik jó néven, vagy nem is engedik, akkor valami biztosan nem stimmel!

Őszinték Veled?

Rossz jel, ha az irántad való érdeklődés és szeretet csak addig tart, amíg megfelelsz bizonyos elvárásoknak. Légy önmagad, lehetsz barátságos, de légy óvatos a kötődéssel! Aki valóban szeret, azt is szereti, akivel nem ért egyet.

Milyen a tekintélyrendszer? Hogyan tekintenek a tagok a vezetőkre?

Az emberek hajlamosak embereket bálványozni. Rossz jel, ha a vezető(k) kijelentését vagy utasítását nem lehet megkérdőjelezni, és feltétel nélkül engedelmeskedni kell. Ezerszer is gondold meg, hogy kinek vagy minek a kezébe teszed le az életed!

Mivel igazolja a vezetőség a tekintélyét?

Rossz jel, ha csak mások számára ellenőrizhetetlen élményekkel. Kérdés: tudatában vagy annak, hogy Téged mivel lehet befolyásolni?

Mire használja a vezetőség a tekintélyét?

Rossz jel, ha azt hallod, hogy minden tökéletes, és az ellenvélemény csak jellemhibából fakadhat, ha a kritikus gondolkodás lázadásnak számít. Egy vezető vagy arra használja a tekintélyét, hogy építse az embereket, vagy az embereket használja fel arra, hogy a privát birodalmát építse.

Hogyan kezelik a vezetők az anyagiakat?

Rossz jel, ha a tagokra állandó nyomást helyeznek és a vezető(sé)en kívül senki sem tudja, mi történik az adományokkal. Ha a vezetők nincsenek elszámoltatva, akkor vagy állandóan kísértve vannak az anyagiakkal való visszaélésre, vagy már el is buktak. Mielőtt támogatnád az ügyet, kérdezd meg, hogy mi történik a pénzzel!

Mi lesz a kapcsolataiddal?

Rossz jel, ha az áttérni nem akaró család(tag)od ellenségnek van nyilvánítva, ha tilos, veszélyes, fölösleges más vallási közösségbe látogatni, vagy azok tagjaival kapcsolatot fenntartani. A mi és mások közti különbségtétel önmagában nem feltétlenül rossz, de ha kifejezett ellenségképpel vagy felsőbbrendűségi tudattal társul, csak arra jó, hogy az embert a félelem vagy a gőg tartsa a saját csoportjában. A kapcsolataidról Te dönts, ne mások!

Van magánéleted?

Rossz jel, ha mindennekfelett elsők a közösség és a közösségi tevékenységek, és nincs időd magadra, a családotra, a tanulásra vagy a pihenésre. Egy vallási csoport vezetősége azért szervezi túl a tagok életét, hogy mindent irányíthasson. Döntsd el, hogy tényleg Isten kéri mindezt Tőled és a családotodtól, vagy csak a vezetők? Istennek biztos nem kell robotmunka.

Megmarad az önállóságod?

Rossz jel, ha anyagi függésbe kerülsz például a „minden közös” elve miatt, vagy drága, de „ledolgozható” szolgáltatások miatt adósodsz el, vagy ha a pálya- és párválasztásban már nem te döntesz, hanem a közösség vagy a vezetőség. Van, aki örül annak, hogy mások veszik át tőle az élete feletti felelősséget, de így sosem nő fel. A lelkiileg egészséges, felnőtt ember észreveszi, és nem is tűri szabadsága elvesztését. Sose engedd, hogy mások döntsenek helyetted a Te életedről!

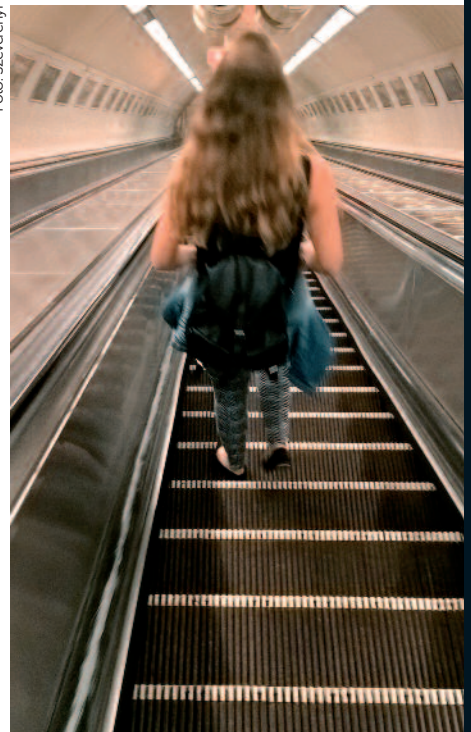
Informálódhatsz?

Rossz jel, ha csak a csoport által megadott forrásokat szabad használni, és a kívülálló által írt, kritikus irodalmat tilos olvasni, vagy ilyen hozzáállású emberekkel tilos szóba állni. A tagokhoz eljutó információkat azok a csoportok akarják kontrollálni, amelyek vezetősége az információk révén bajba kerülne a tagság előtt. Ha tiltják az érdeklődést, akkor azonnal kezdj el kutatni!

Hogy bánnak a kilépőkkel?

Ahogy a kilépőkkel bánnak, úgy fognak bánni Veled is, ha vagy amikor kilépsz. Rossz jel, ha a kérdező nem kap választ, hanem a jellemét kérdőjelezi meg, ha a másképp gondolkodót démonizálják, és vele többé szóba sem állnak. Kezdetből figyelj meg a kérdéseidre vagy ellenvéleményedre, kritikádra kapott reakciókat, és ne azután, hogy éveid mentek rá az ügyre!

Fotó: Szevényi

Ezerszer is gondold meg, hogy kinek vagy minek a kezébe teszed le az életed!

Mivel tartják ott a távozni szándékozókat?

Rossz jel, ha fenyegetéssel, érzelmi zsarolással. Az ember nemcsak rossz, hanem jó dolgokat is megtanulhat, átélhet abban a vallási csoportban, ahonnan végül mégis el akar menni. Kérdés: el lehet innen menni emelt fővel, vagy csak összetört szívvel és betört gerinccel?

Ami itt jó, az biztos máshol is megtalálható, de ami itt rossz, attól érdemes futni! A lényeg, hogy a Te döntésed legyen, ne másé.

DR. SZALAI ANDRÁS

Apológia Kutatóközpont,
www.apologia.hu

Reménység Magjai Alapítvány

Baker Ágival és Schauermann Andreával beszélgettünk

Baker Ági

Schauermann Andrea

A Reménység Magjai Alapítvány (ReMa) munkatársaiként több éve vezettek egy gyermekszolgálatot. Beszelnének egy kicsit a kezdetekről?

B. Á.: Húsz évvel ezelőtt – mint huszonöt éves tapasztalattal rendelkező

képzett tanítót – új plántálású gyülekezetek kértek meg, hogy segítsék abban, hogy hogyan kezdjék el a gyermekszolgálatot. Ennek kapcsán ébredtem rá, hogy mekkora szükség van arra, hogy felkészítsünk tanítókat a gyerekszolgálatra. Azóta országos szinten biztosítunk képzést azok számára, akik szeretnének gyerekekkel foglalkozni.

Sch. A.: Frissen végzett pedagógusként kerültem be az Alapítvány kuratóriumába, majd később az önkéntes tanárok (trénerek) sorába. Ági volt az egyik mentorom. Azóta már nekem is megvan a majd' huszonöt éves tapasztalatom. A mai fiataloknak is szükségük van egy tapasztaltabb mentor segítségére.

B. Á.: Nagy hangsúlyt fektetünk az utánpótlásra, a munkatársak kinevelésére. A ma tizenkét fős önkéntescsapatunk minden tagja részt vett valamelyik képzésünkön, majd személyes elhívást kapott arra, hogy a tanári csapathoz csatlakozzon.

Sch. A.: Elindult a ReMa óvodásoknak és kisiskolásoknak szóló tananyagsorozatának kiadása, mert a tanítóknak nemcsak képzésre van szükségük, hanem kidolgozott tananyagokra is.

Mi az, amit egy tanító a képzésen megtanulhat?

B. Á.: Azt, hogy hogyan tekint Isten a gyerekekre: mennyire értékesek számára. Az a dolgunk, hogy a gyermeki hitet és bizalmat az élő Jézus Krisztusra irányítsuk. Fontos, hogy már gyermekkorban megismerjék Krisztust, mert ha

Hallgatóink egy bibliai történet feldolgozása közben

rá bizzák magukat, akkor biztos alapot kap az életük.

Sch. A.: Másodsorban pedig szemléletmódváltást szeretnénk elérni azzal kapcsolatban, hogy a mai gyerekeknek milyen módon lehet és érdemes átadni az evangéliumot. Ez egyébként nem sokat változott a bibliai idők óta, hiszen a gyerekek akkor is elsősorban a mindennapi tapasztalatokon és mintákon keresztül tanulták Isten ismeretét. Jézus sem csak tanította az igazságot, hanem példát adott, és követői – miközben megtették, amivel Jézus megbízta őket – , valódi tapasztalatokat éltek át.

Hogyan lehet a bibliai mintákat beépíteni egy gyermekfoglalkozásba?

B. Á.: Nemcsak lehet, hanem meg is kell ezt tenni, hiszen a mai kutatások is azt támasztják alá, hogy valódi változás csak a teljes személyiségünk bevonásával érhető el. Nem elég csak ismerni és tudni valamit, szükséges az érzelmi érintettség, illetve az, hogy a tanultakat a gyerekek elkezdjék átültetni a gyakorlatba, s így valódi tapasztalatokat éljenek át.

Ehhez adunk a tanítók kezébe a gyermekfoglalkozásokon alkalmazható módszereket, eszközöket, amiken keresztül

a gyerekek élményszerűen tanulhatnak Istenről. Például érzelmi bevonódást elősegítő játékos tevékenységek, kreatív és interaktív bibliai tanítás, művészeteken keresztüli megközelítés (mese, báb, dráma, zene), jobb agyféltekés készségek bevonása (együttműködés, ön- és társismeret, érzelmek felismerése, indulatkezelés, kapcsolatépítés, szociális érzékenység stb.), kiscsoportos beszélgetések és az önálló döntések meghozatalára való bátorítás. Az a célunk, hogy a hallgatóknak saját élményük legyen erről a szemléletmódról, vagyis úgy tanítjuk őket, ahogyan szeretnénk, hogy ők is tanítsák majd a rájuk bízott gyerekeket.

Sch. A.: Hadd idézzek egy hallgatónk visszajelzéséből: „Amellett, hogy a gyermekek lelki fejlődéséről, és ennek segítségéről hallottunk, a saját lelkünket sem hanyagoltuk el. A gyakorlati meg tapasztalás órái voltak rám a legerősebb

hatással. Például a tékozló fiú történetének „disznós” jelenetét semmi sem tudná felülmúlni. Az örömtől, hogy onnan is hazamehettek az Atyához, még most is elsírom magam. Olyan volt, mint egy újabb megtérés.”

Míndez hogyan csapódik le a gyerekeknél?

B. Á.: Sok hallgatónk számol be arról, hogy olyan gyerekeknek, akik korábban nem szívesen vettek részt, vagy csak rendetlenkedtek a bibliaórán, megváltozott a hozzáállásuk: részt vettek a tevékenységekben, beszélgetésekben, megnyitáltak, motiváltakká váltak. A gyerekcsoport hangulata, az egymással és a tanítóval való kapcsolata is megváltozik, valódi közösséggé formálódnak. S így a gyerekek mélyebben átélhetik és megérthetik a bibliai üzeneteket, mélyebben megismerhetik Istent, és valódi

szellemi-lelki tapasztalatokat szerezhhetnek.

Sch. A.: Megint csak ide kívánczik egy hallgatónk visszajelzése: „Az első órától kezdve igyekeztem kipróbálni a gyülekezetben és az óvodai áhitatokon a tanulatokat. A gyermekek jobban érdeklődtek, remélem, az üzenet is jobban átment, és mivel ők élvezték, én is jobban élveztem a gyermekórákat. Egy négyéves kislány ezt imádkozta, amikor lehetőséget kapott az egyéni imádságra: »Úr Jézus, tudom, hogy sokat csúfolódom, és szeretnék bocsánatot kérni tőled, és segíts nekem megváltozni«. Természetes következménye a tapasztalati tanításnak, hogy a gyermekek szeretnek gyülekezetbe járni, a gyermek-istentiszteleteken részt venni, hiszen őket érintő dolgokról esik szó, az ő nyelvükön: sok játékkal, tevékenységgel, kreatív alkotással.”

www.remaalapitvany.hu

Kitekintés

Bécs, Ausztria. Schönborn kardinális nem félti a keresztyénséget az iszlámtól, hiszen a vallások egymással való versengése olyan régi, mint az emberiség. Inkább tart azoktól a híveitől, akik „a keresztyén gyökerek helyére a fogyasztást helyezik”.

Quito, Ecuador. Francia-Guyana kivételével az összes dél-amerikai állam „Békeközvetítő Iskolát” alapított, amelynek feladata a nemzetek közötti viszonyok megelőzése. Az iskola főtítkára szerint a „tárgyalás olcsóbb és biztonságosabb” út, mint a viszályok leküzdése.

Moshi, Tanzánia. A lutheránus egyház új püspöke dr. Fredrick Onael Shoo, az északi egyházkerület eddigi vezetője. A tanzániai egyháznak 6,5 millió tagja él 24 egyházkerületben.

Brüsszel, Belgium. Az EU statisztikai jelentése szerint az újszülöttek 2,3%-ának 20 évesnél fiatalabb az édesanyja. Ennél sokkal rosszabb az átlag Romániában (8,6 %), és Bulgáriában (8,3 %).

Berlin, Németország. A Szövetségi Köztársaság elnöki posztjára a két nagy politikai párt a jelenlegi külügyminisztert jelöli, aki lippei gyakorló keresztyén és a német evangélikus Kirchentag elkötelezett munkatársa. Amennyiben megválasztják, akkor a lutheránus Gauckot a református Steinmeier követi az elnöki székben.

Karlsruhe, Németország. A badeni evangéliumi körök szerint nemcsak

egy-egy egyháztagnak hagyták el egyházukat, hanem még gyülekezetek is, miután egyházuk zsinata engedélyezte az azonos neműek esketését. Szerintük ennek semmi bibliai alapja nincs.

Vatikánváros. Ferenc pápa püspököknek küldött iratában kifejtette, hogy az egyházban a gyerekekkel szemben elkövetett nemi visszaélés tűrhetetlen. Bocsánatot kért az elmaradt segítségért azoktól, akik emiatt szenvedtek.

Prága, Csehország. A Cseh Testvérek Egyháza elítélte azokat a politikusokat, akik keresztyén értékekre hivatkozva gyűlöletet szítanak, más vallásúakat ítélik el vagy túlzó hazafiságot hirdetnek. Az ilyenek nem képviselnek keresztyén értékeket, bármennyire hivatkoznak is rájuk.

Greifswald, Németország. A Középkeleten egykor élt kétmillió keresztyén száma mára félmillióra csökkent, mert az iszlamista terror elől elmenekültek. Ez azonban a nyugati keresztyénséget – úgy tűnik – teljesen hidegen hagyja. „Hogy válaszolunk majd gyermekeinknek, ha megkérdezik, hogy miért nem siettünk a segítségükre?” – kérdezte újévi prédikációjában a mecklenburgi evangélikus püspök, H. J. Abromeit.

Jeruzsálem, Szentföld. Egyre nagyobb lesz a jelentősége a vallások együttélésének és közös munkájának a szélsőséges vallási irányzatok rombolása korában – véli Munib A. Junan jordániai és szentföldi evangélikus püspök, az LVSZ elnöke.

Genf, Svájc. Dr. M. Junge, az LVSZ főtitkára szerint a reformáció 500 éves jubileuma megünnepléséhez vezető utat ez a mottó kell meghatározni: „Pénzért nem kapható”. Ezzel tiltakozunk a világ merkantilizálódása ellen, és engedelmessé válnak a próféta üzenetnek, amelyben a nagyvonalúság és kegyelem előjogot élvez.

St. Gallen, Svájc. A svájci négy egyház többségében bevándorlókból tevődik össze. A megkérdezett 635 gyülekezetnek az a véleménye, hogy nagy válság előtt állnak, mert túlságosan hozzáidomultak a társadalomhoz. Ezért feltétlenül szükséges Svájc újraevangelizálása.

Wuppertal, Németország. A Nemzetközi Luther Alapítvány elnöke, Michael Inacker úgy látja, hogy az egyháznak teljes reformációra van szüksége, különben nincs jövője és önmagát teszi fölöslegessé. A mai egyház nem képviseli a teljes lakosságot, hiszen leginkább szinte egyoldalúan baloldali nézeteket képvisel vagy támogat.

Phenjan, Észak-Korea. A fővárosban egy-egy ortodox és római katolikus, és két protestáns templom áll. Az egyik ortodox templomot a jelenlegi uralkodó, Kim Dzsongil építtette egyik oroszországi látogatásáról való visszatérte után. Külföldi turisták meglátogathatják a templomokat, de alig van lehetőségük helybeliekkel való beszélgetésre. Az ortodox templom papja szlavisztikát tanult és Oroszországban szentelték pappá.

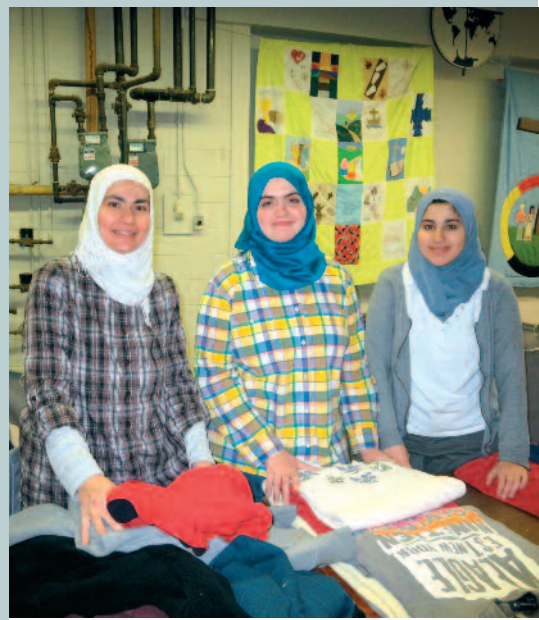
Berlin, Németország. A korábbi ateista filozófus, Holm Tetens egyre többet foglalkozik az istenkérdéssel. Úgy látja,

hogy mivel Isten nincs, ezért az ember az igazság egyedüli mértéke. De hogy ez mennyi borzalomhoz és romboláshoz vezetett, az egyáltalán nem véletlen. Már csak ez az áldatlan helyzet is mintegy feltételezi Krisztus visszajövetelét és az új élet szükségességét.

Magdeburg, Németország. Az Németországi Evangélikus Egyház (EKD) zsinatának határozata értelmében ezentúl lehetséges ókatolikus és evangélikus házaspárok ökumenikus esketése. Az esketési istentisztelet az úrvacsora kiszolgáltatását is magában foglalhatja.

Bécs, Ausztria. Az elnökválasztás próbára tette a keresztyén szavazókat. Hofer ugyan inkább bizonyult keresztyénnek a kampány során, de a keresztyén értékek tiszteletét és alkalmazását mégis inkább a megválasztott Van der Bellentől remélik.

Winnipeg, Kanada. Miután a Kanadai Lutheránus Egyház korábban már támogatott egy Jordániába menekült szír családot, most egy újabb, négytagú szír család egy éven át tartó teljes ellátását vállalta az egyházvezetés.

Berlin, Németország. Schröder evangélikus teológiai tanár szerint nem szabad a német lakosság vendégszeretetével visszaélni. Ez történik ma, amikor például az elmúlt év tizenegy hónapjában a csaknem 1,4 millió menedékkérő személyenként havi ezer euróba került, s az év első hat hónapjában 52 ezer kiskorú ellátására havonként, személyenként 5250 eurót költött.

Vatikánváros. A pápa által meghirdetett szentévnék vége, amelynek központi témájává az irgalmasságot tette. Ám ezzel távolról sem sikerült közös nevezőre hozni egyházának híveit. Meg kell azért várni, hogy mit tesz 2017-ben, állítják elemzők. Ferenc pápa ezt mondta kapuzárási prédikációjában: „A jubileumi év a szent kapu bezárásával véget ért. De a szívünk kapuja egyre tágabbra nyílik.”

Rio de Janeiro, Brazília. Az úgynevezett „felszabadulásteológia” egykori vezetője, Leonardo Boff, akit a pápi szolgálattól egy időre eltiltottak, egyik nyilatkozatában arról szólt, hogy a pápi nótlenség kérdésében lazítással számol a közeljövőben.

Münster, Németország. Szilveszteri prédikációja miatt valóságos hadjárat indult Felix Glenn helyi római katolikus püspök ellen. Arról beszélt, hogy nem kell félni az iszlámtól, mert az Isten igéje elég erős ahhoz, hogy megvédje magát és egyházát. Ez sokakat valóságos üldözésre ingerelt.

München, Németország. Müller szövetségi fejlesztési miniszter úgy látja, hogy Afrikával való kapcsolatainkat teljesen új alapokra kell helyezni. Ezeknek kiépítésében és normális működtetésében sokat segíthetnek az afrikai keresztényen egyházak és papjaik.

Washington, USA. A kongresszus 503 tagja közül egyetlen egy baloldali képviselőnő vallotta magát felekezeten kívülinek. S bár az ország lakosságának 71%-a vallja magát kereszténynek, a kongresszus két házában viszont 91%-ot tesz ki képviselőinek aránya.

Eisleben-Hannover, Németország. Az elmúlt évben 185 ezer látogatója volt az öt Luther Múzeumnak, ami 40%-os emelkedést jelent. – Az alsószász fővárosban hatalmas közönségsikert aratott Dieter Falk zeneszerző *Luther* című poporatóriuma. A kórusban 2500 önkéntes énekelt. A művet több nagyvárosban is bemutatják.

Augsburg, Németország. Tízezen vettek részt az ökumenikus imakongresszuson. A helyi római katolikus püspök azzal az üzenettel biztatta hallgatóit, hogy éppen azokon a napokon kell több időt szakítanunk az imádkozásra, amelyeken súlyos terheket viselünk. A túlterheltségnek ez a legjobb ellenszere.

Összeállította: Gémes István

Hol lakik az Isten?

A tanító egyszer megkérdezte a gyermekektől:
– Tudjátok-e, hol lakik Isten?

Nem tudjuk, milyen lelkülettel kérdezte, mindenesetre néhány tanuló jelentkezett.

- A mennyben – mondta az egyik.
- A tiszta szívben – mondta egy másik.
- A főutcán, balra az utolsó házban! – kiáltotta a kis Marci.

A tanító mosolyogva megkérdezte, hogy miért gondolja ezt.

– Amikor az apukámmal arra sétáltam – mesélte a kisfiú –, apa a következőket mondta: „Ennek a szegény embernek, aki itt lakik, nyolc gyermeke van, cipész a mestersege, és ő tartja el a vak nagypapát is. Gyakran látnak szűkséget, mégis boldogan és békességben élnek együtt. Tudod miért, Marci? Mert ott lakik Isten.”

Mennyei Atyám, hadd érezzem, amit te érzel, hadd lássam, amit te látsz, hadd legyen bennem a te könnyörületed az elveszettekért, a haldokló világért! Bocsáss meg, hogy elhanyagoltam az értük való közbenjárást! Újítsd meg bennem az üdvösség tüzeit, az ajándékot és kincset, amit tőled kaptam, és szítsd fel bennem a lélekmentés szenvedélyét, amely a térdeimre visz értük! Tudom, ez van a te szívvedben, hadd legyen az enyémben is! Jézus Krisztusnak, Uramnak és Megváltómnak drága nevében. Ámen! R BONNKE

Egy közösség újraélesztése Kárpátalján

Karácsony másnapján a Munkácshoz közeli településen ötvenhét év után újra magyar-ukrán református istentiszteletre került sor egy romtemplom falai között, a szabad ég alatt. Mintegy kéttucatnyi helyi lakos karácsonyi énekeket énekelve várta a többek között Dercenből, Gátról, Izsnyétéről, Munkácsról, Rákosról érkező vendégeket. Az igét ezúttal Zsukovszky Miklós esperes hirdette.

A templomot 1959-ben a szovjethatalom elvette. Először raktárként működött, majd tornateremként használták addig, míg a tető be nem szakadt. Szeptemberben egy lelkes csapat érkezett különböző településekről, hogy megtisztítsák a terepet. Azóta is rendszeresen felkeresik a reformátusokat, és megpróbálnak missziói munkát végezni.

Az újdávidházi református kis közösséget a munkácsi református gyülekezet karolta fel. Zsukovszky Miklós esperes abbéli reményének adott hangot, hogy Újdávidháza a magyarság szórványszigete lehet majd, s a templom nem csupán igehirdetéseknek, de a magyar nyelv oktatásának is helyet adhat, és létrehozhatnak egy magyar, református, de más felekezetek felé is nyitott közösséget.

MARTON ERZSÉBET

A homoszexualitás megelőzése – Útmutató szülőknek

A média és társadalom nyomása ellenében nagyon kevés egészség, biblikus, nem szélsőséges írás jelenik meg ebben a témában még az egyházakon belül is. Fiatalok és szülők egyaránt tájékozódhatnak *A homoszexualitás megelőzése* című könyvből, az érintettek vagy családtagjaik biztatást, útmutatást kaphatnak. A könyv tartalmi kivonát olvashatják cikkünkben.

A tapasztalt pszichiáter szerzők több éve dolgoznak olyan homoszexuális férfiakkal, akik számára saját nemük iránti vonzódásuk komoly szenvedést jelent. Könyvük fókuszában főként a nemi identitásukban bizonyta-

lankodó fiúgyerekek állnak, céljuk pedig annak kifejtése, hogy családjuk hogyan segíthet nekik a homoszexualitás kialakulásának megelőzésében.

*

A nemi identitás gyermekkori zavara igen gyakran vezet homoszexualitáshoz. A nemi önzonosság zavara olyan pszichikai állapot, amikor valaki nem tud azonosulni saját nemével. Ma minden csatornán a homoszexualitás nyilvános felvállalását mutatják be, idealizált formában. Olyan dologra próbálnak felelőtlenül bátorítani, ami sok fiatal számára sorscsapás, amelyet nem maga választott.

Az ember férfinak és nőnek van kitálva és a természetes emberi család – a maga minden hibájával együtt – a lehető legjobb környezet ahhoz, hogy a jövő nemzedék felnevelkedjen. A szülők szerepe a gyermek egészséges fejlődésében kulcsfontosságú. Sajnos a szülőket is félretájékoztatják, így azt gondolják, hogy nem tehetnek semmit azért, hogy gyermekük egészséges

önazonosságának kialakulását befolyásolják. A tanárok és tanácsadók is arra figyelmeztetik az aggódó szülőket, hogy ne okozzanak lelki megrázkódtatást gyermeküknek, inkább saját hozzáállásukat változtassák meg és fogadják el gyermeküket olyannak, amilyen.

Bizonyított tény, hogy a nemi identitás zavarával küszködő gyermek túl tud jutni ezen. Nem létezik olyan, hogy „meleg gyermek” vagy „meleg serdülő”. Mindannyian heteroszexuálisnak vagyunk teremtve. A nemi önzonosság zavara elsősorban pszichológiai probléma. **A homoszexualitás genetikai komponense nem több mint a nemi önzonosság zavarának öröklött hajlama.** Sokféle öröklött hajlam létezik. Van, aki hajlamos például az elhízásra, de senki sem állítja azt, hogy jó dolog az elhízás, senki sem mondja a hízásra hajlamos gyermeknek, hogy egyél csak bátran, úgysem tehetsz semmit a kövérség és következményei ellen, ilyenek születtél.

A homoszexualitásra való hajlam általában együtt jár a másság, a kisebb-rendűség és elszigeteltség érzésével. Az érintett fiúk többnyire bizonytalan nemi önzonossággal rendelkeznek, érzékenyek, szelídek, nem biztosak

A fiúk fokozottan veszélyeztetettek, közülük ötször több lesz homoszexuális, mint a lányok közül.

abban, hogy a férfiaság összeegyeztethető azzal, amilyenek ők „valójában”. Az alkatilag veszélyeztetett fiúkat fokozottan meg kell erősíteni, hogy biztos férfi identitásra tegyenek szert.

Manapság ez a megerősítés elmarad. A kezdődő homoszexualitás jeleit mutató fiú elutasítja felszínre törő férfiúi énjét, védekezik ellene, **később pedig éppen abba szeret bele, amit elveszített.** A többi férfi azon tulajdonságait kezdi bálványozni, amelyeket magában nem talál. A saját nemüktől való érzelmi eltávolodás a saját nem tagjai iránt érzett romantikus vágyakozásban tör felszínre.

A homoszexualitás gyökere az azonos neműek világától való elszigetelődés. Az egészséges identitású gyermekek saját nemi önzonosságuk megerősítésén dolgoznak, és ezt úgy tudják megtenni, hogy 6-11 éves koruk körül saját nemükhöz tartozó barátaik vannak és elfordulnak az ellenkező nemtől, mely ebben az életszakaszban titokzatossá válik és éppen ezért lesz egy későbbi életszakaszban vonzó.

Az apa kulcsfontosságú szerepet játszik abban, hogy a fiú nemi önzonossága helyes irányba fejlődik-e. A fiúk fokozottan veszélyeztetettek, közülük ötször több lesz homoszexuális, mint a lányok közül (az ő segítségüket a könyv rövidebben, de szintén érinti). Kezdetben minden gyermek számára az anya az elsődleges személy. A lányok nemi azonosulása továbbra is az anyával való kapcsolaton belül fejlődik, a fiúknak viszont le kell válni az anyáról és az apával kell azonosulni. Az apának vissza kell tükröznie fia férfi voltát. Az apával közös, fiús játékok és tevékenységek során tanulja meg a gyermek, hogy mit jelent férfinak lenni, és megtanulja saját

testét is elfogadni. A homoszexuális férfiak kapcsolata apjukkal többnyire rossz vagy hűvös. A saját nemtől való eltávolodás többnyire az apával való elégtelen kapcsolattal kezdődik. Későbbi kapcsolataikban énük férfitudatát keresik, amelynek kora gyermekkorukban kellett volna kialakulnia.

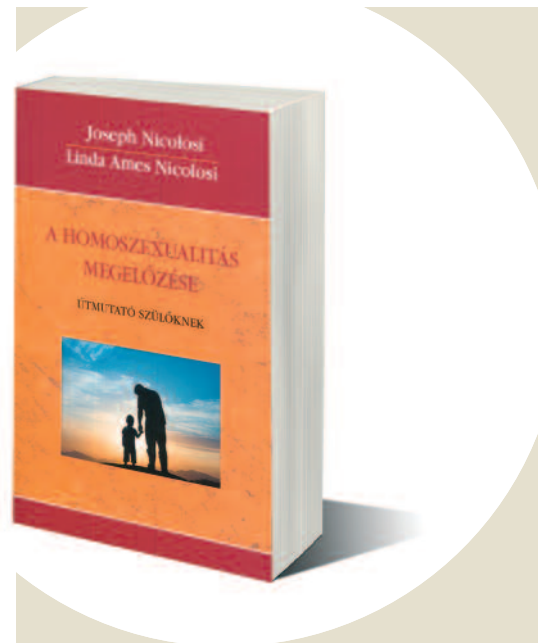
A cél, hogy a gyermek ne távolodjon el férfi mivoltától. Az apák akkor tudnak a leghatékonyabban segíteni, amikor a gyenge férfiúi nemi önzonosság még kialakulóban van. **Férfi mivoltukban kell ezeket a gyermekeket megerősíteni, nem pedig melegségükben.** Az apának példaképnek kell lennie, akiben megláthatja a fiú, hogy miként lehet szeretetkapcsolatban lenni egy nővel – az édesanyjával – úgy, hogy közben önállóságát is megőrzi. Az anya túlzott együttérző jelenléte az önzonosulási problémával küszködő gyermek számára bátorítást jelenthet, hogy továbbra is különüljön el a többi fiútól, pedig a fiubarátok is kulcsszerepet játszanak a férfiúi nemi önzonosság kialakulásában.

A legfontosabb időszak a gyermek másfél évestől három, esetleg tizenkét éves koráig tart. Az apa legyen látható, elérhető, erős és jóindulatú, magabiztos, olyan valaki, akit jó utánózni. Az anya pedig kicsi lépjen hátrébb, küldje fiát az apához minden olyan kérdéssel és feladattal, ami lehetőséget ad kettejük kapcsolatának erősítésére. Nagyon ritka dolog az, hogy egy homoszexualitással küszködő férfi gyermekkorában azt érezte volna, hogy apja kellőképpen szereti, megerősíti és utat mutat neki.

Sajnos a mentálhigiénés szakma sok képviselője úgy gondolja, hogy nem kell tájékoztatni a szülőket arról, hogy gyermekük felnőtt korában homoszexuális lehet. Ezek a szakemberek nem a gyermek tüneteivel törődnek, hanem azzal, amit ők a szülők problémájának tekintenek: a „homofóbiával” és a „heteroszexizmussal”. Valós segítség helyett olyan propagandát kapnak a szülők, ami többségük értékrendjével ütközik.

Az igazi szabadság nem az, hogy az ember nyilvánosan felvállalja a homoszexualitását, hanem az, hogy valódi természetének megfelelően kezd élni.

Napjaink társadalmában nem könnyű segíteni a fiatal férfiaknak, hogy megszilárdítsák férfiúi önzonosságukat. Ma arra tanítják őket, hogy fogadják el „női oldalukat”, bátran kísérletezzenek a különböző nemi identitásokkal és tekint-

Joseph Nicolosi – Linda Ames Nicolosi:
A homoszexualitás megelőzése – Útmutató szülőknek
Szent István Társulat, 2016

A könyv szaklektora:
Prof. Dr. Tringer László

sék választási lehetőségnek az azonos neműekkel való kapcsolatot, illetve a biszexualitást is. Ezek a próbálgatások azonban hamar függőséget okozhatnak, hozzászoktatnak az azonos neműekkel való testi kapcsolathoz és végleg a meleg életforma rabjaivá válhatnak a fiatalok. Ma már ott tartunk, hogy azokat a gyerekeket és szülőket ségyenítik meg, akik nem így gondolkodnak, és akik számára a hagyományos, egészséges családmodell a követendő példa.

A helyreállító terapeuták szerint **a személyi érettséghez vezető út elsősorban a biztos nemi önzonosságon keresztül vezet.** A meleg mozgalom fő jellemzője ezzel szemben az, hogy elbizonytalanítja a nemi kategóriákat.

Bármit mondjanak is egyes szakemberek, a legtöbb ember ösztönösen érzi, hogy a homoszexualitással valami „nem stimmel”, és hogy az tekinthető normálisnak, ami „rendeltetése szerint működik”. Az emberi nemek adott szabadság nem végtelen.

Heni nővér

Heni nővér goromba, érzéketlen perszóna hírében állt a kórházi osztályon. Előnytelen külseje, túlsúlyos testalkata miatt a betegek maguk között csak Brünhildának nevezték. Valahányszor kérni kényszerültünk tőle valamit, meghunyászkodva, félszegen tettük, előre tartva a barátságatlan reagálásától.

A műtétet követő hétvégén Brünhilda volt az ügyeletes a frissen műtött betegek osztályán. Szombat éjjel iszonyú idegfájdalom gyötört. Hiába kaptam fájdalomcsillapítót, a kínok egyre hevesebben törtek rám. Hogy ne zavarjam agydaganattal műtött idős szobatársam pihenését, kimentem a folyosóra. Brünhilda ott trónolt a nővérpultnál. Eleinte csak szúrós szemmel figyelte, ahogy sétálgatni próbáltam fájós karomat rázogatva, de aztán rám förmedt, hogy menjek vissza a szobámba. Megpróbáltam szót érteni vele, de hiába. Végül sírva könyörögtem neki, hogy hívjon hozzám ügyeletes orvosi segítséget. Éjfél után végre engedett a kérésemnek, és az odaérkező orvos igyekezett enyhíteni kínjaimon.

A hétfő reggeli orvosi viziten az engem műtött orvosprofesszornak jelentette a hétvégén szolgálatot végzett ügyeletes orvos, hogy érthetetlennek tartotta a fokozódó idegfájdalmamat. A soron kívül elrendelt CT-vizsgálat sem mutatott ki semmi rendkívüli elváltozást. Ekkor a professzor úr hozzám lépett és egy cifrát kiáltott: „Nem vette észre senki, hogy a nyakrögzítő pántot fordítva helyezték fel a beteg nyakára? A frissen műtött csigolyáit nyomta a kemény műanyag, emiatt súlyosbodtak az idegfájdalmai.”

Azonnal lekapta rólam a nyakrögzítőt, majd kiadta feladatul az ismét szolgálatban lévő Brünhildának, hogy erős gyulladáscsökkentő infúziót kössön be nekem.

Egyrészt megkönnyebbülés, másrészt viszont hirtelen félelem fogott el. Örültem, hogy kiderült, nem én voltam túl kényes és türelmetlen, hanem indokolt volt a nagy fájdalmam, és jogos a panaszsom. Másrészt viszont megijedtem, hogy Brünhilda kezei közé kerülök, aki biztosan meggyötör majd.

Heni nővér mosolyogva odafordult az ágyszomszédomhoz is, érdeklődött hogyan léte felől.

Jött is hamarosan, maga előtt tolvá az infúziós berendezést, miközben ezt dohogta: „Tudja, engem nem érdekel, ki kinek a betege. Számomra darab-darab. Úgy tekintek magukra, mintha fadarabok lennének. Végzem a dolgom, három helyen gürizek, hogy meg tudja élni. Elmehet panaszkodni, akinek akar, nem érdekel. Na, nyújtsa ki a karját!”

Ekkor hirtelen valami kimondhatatlan szájalom fogott el ez iránt a békétlen, csúnyácska nővér iránt.

Megszólaltam: „Kedves Heni, én nem panaszkodtam magán kívül senkinek, és nincs is szándékomban panaszkodni senkire. Amint azonban hallhatta az imént, a hétfői segítségkérésem indokolt volt. De talán sokkal jobban fáj a testi fájdalom

mamnál a lelki, amit Heni közömbössége és érzéketlensége váltott ki belőlem. Mert ugyanis mi, betegek, nem élettelen fadarabok vagyunk, ahogy jellemzett minket az előbb, hanem testből és lélekből összegyúrt érző, beteg emberek, akik nem jó kedvünkből feküdtünk kés alá. Ugyanakkor azt is láttam azon a szörnyű szombat éjjelen, hogy Heni egyedül kellett ellásson tizenöt frissen műtött beteget. Nagy felelősség ez! Ha tehát úgy gondolta akkor, hogy én tetéztem a feladatait a folytonos panaszkodásommal, bocsánatot kérek miatta. Nem volt szándékomban nehezíteni a dolgát. Ne haragudjon rám!”

Ekkor hirtelen valami váratlan dolog történt. A nagydarab, morcos nő félretolta az infúziós kocsit, odatörtetett az ágyamhoz, fölém hajolt és átölelt. „Maga bocsásson meg!” – suttogetta, és könnyező szemmel pusztit lehelt a homlokomra.

Belőlem kitört a csendes zokogás, ő meg csak simogatott, és igen óvatosan bekötötte az infúziót. Heni nővér mosolyogva odafordult az ágyszomszédomhoz is, érdeklődött hogyan léte felől. Egész délelőtt dudorászva, jókedvűen végezte a dolgát, betegtársaim nem kis csodálkozására.

A kórtermünkben mintha kisütött volna a nap! Szobatársam értetlenkedve kérdezte: „Mi történt ezzel a jéghegy Brünhildával? Mivel olvasztotta fel a szívét?”

„Azzal a szeretettel igyekeztem felé fordulni, amivel engem szeret az Isten” – válaszoltam csendesen. Hála neki, hogy eszköz lehettem a kezében!

GÖRÖG ZOLTÁNNÉ

Az Evangélikus Missziói Központ fontosabb szolgálatai 2016 második felében

IGEHIRDETÉS, ELŐADÁS, EVANGELIZÁCIÓ

Piliscsaba, Boldva, Alsópél, szarvasi Középfalmi Misszió Alapítvány, Szélrózsa Evangélikus Ifjúsági Találkozó; Beled, Nagybörzsöny, Budaörs, Várpalota, Budapest XVII. kerületi idősek otthona, Ócsa, Tápíószele, Tápíószlós, Csepel, Oroszlány, büntetés-végrehajtási intézetek (Budapest, Gyorskocsi utca és Győr), Budavár

- *Kárpátalja (Ukrajna)*: Bene, Mezőgecse, Sárosoroszi, Kiscejóc, Kisdobrony
- *Felvidék (Szlovákia)*: Százd, Alistál
- *Muravidék (Szlovénia)*: Domonkosfalva
- *Erdély (Románia)*: Arad

FELEKEZETKÖZI SZOLGÁLATOK

Protestáns Lelkészkonferencia, BalatonNET, GLS Nemzetközi Vezetői Konferencia, Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT), Európai Evangéliumi Aliansz, Keresztyén Vezetők és Üzletemberek Társasága (KEVE), Wesley Teológiai Szövetség, Nyitott

Szív Alapítvány, Szentírás Szövetség, Palánta Misszió, Bethánia CE Szövetség, Reménység Magjai Alapítvány (REMA), Joyful Hungary

Médiamunka

Evangélikus Információs Szolgálat, PAX TV, Magyar Evangéliumi Rádió (MERA), Mária Rádió

AJÁNLÓ A 2017. ÉV MISSZIÓI PROGRAMJAIBÓL

- **április 1.** Bonyhád – Déli Egyházkerület missziói napja
- Aszód – Északi Egyházkerület missziói napja
- **július 2–5.** Piliscsaba – missziói konferencia (Evangélikus Missziói Központ)
- **augusztus 16–20.** Balatonszemes – BalatonNET
- **október 6–7.** Budapest – GLS nemzetközi vezetőképző konferencia
- **október 14.** Budapest Deák tér – országos evangelizáció
- **október 31.** Budapest Papp László Sportaréna – reformáció megemlékezés

„Új szívet adok nektek, és új lelket adok belétek.” (Ezékéiel 36, 26)

REFORMÁCIÓ MA

KONFERENCIA

az Evangélikus Missziói Központ szervezésében
2017. július 2–5-ig a piliscsabai Béthel Missziói Otthonban (Széchenyi u. 8–12.)

A konferenciába bekapcsolódik az Evangélikus Külmissziói Egyesület (EKME).

SZOLGÁLTATTEVŐK:

Szemerei János püspök
Mitja Andrejek lelkész (Szlovénia)
Judit Andrejek lelkész (Szlovénia)
Hecker Christiane Teen Challenge misszió
Németh Mihály Teen Challenge misszió
Miklya Luzsányi Mónika író, teológus
Schauermann Andrea Reménység Magjai Alapítvány
Fináli Gábor rabbi
B. Pintér Márta lelkész
Lupták György lelkész
Balogh Tibor grafikus
Szeverényi János lelkész
Erdész Zoltán missziós munkatárs
Erdézné Kárpáti Judit missziós munkatárs
Muraszombati dicsőítő csoport

Részvételi díj: 11 000 Ft, 3–12 éves korúaknak 5600 Ft
 Az Otthon vezetősége kéri, hogy mindenki hozzon magával ágynemű huzatot. Amennyiben valaki elfelejtkezik erről, annak **700 Ft** pluszköltségért tudják ezt biztosítani.
 További kérésük, hogy jelezzék, ha valaki glutén-, tej- vagy tojásérzékeny.

Jelentkezési határidő: 2017. június 15.

Jelentkezni lehet postai úton, telefonon vagy e-mailben:

Evangélikus Missziói Központ,
 1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.
 Telefon: 06 1 400 3057; e-mail: evmis@lutheran.hu

Derű

mottó: „A vidám szív a legjobb orvosság, a bánatos lélek pedig a csontokat is kiszáritja.” (Péld 17,22)

Maga módján keresztyén

Meghal az átlag keresztyén, és szeretne a mennyországba jutni. Beleütközik azonban a zárt kapuba, ahol Péter őrködik, aki rámondul:

– Neked nincs itt semmi keresnivalód!

Erre a szerencsétlen halálra vált arccal könyörögni kezd:

– De miért? Hát én is szeretnék ide bejutni!

– Nem érdemled meg az üdvösséget!

Mire az kétségbeesetten alkudozni kezd:

– De hátha mégis!

Péter aznap nem bal lábbal kelt fel, és szóba áll vele:

– Jól van! Sorolj fel száz jó cselekedetet, amelyeket életed során tettél, és akkor majd meglátjuk!

Összeszedi magát az átlag keresztyén és megkönnyebbülten kezdi sorolni:

– Meg vagyok keresztelve, konfirmáltam, cserkész is voltam, vasárnaponként elmentem a templomba.

Péter az ujjain számolja, unott arccal hümmög.

– Megkereszteltettem a gyerekeimet és fizettem egyházfenn-tartást, adakoztam a szegényeknek – sorolja egyre nyugtalanabbul.

Péter pedig közönyös arccal számol:

– Ez eddig hét.

Kezd elfogyni az átlag keresztyén levegője. Bizonytalanul folytatja:

– Volt egyházi esküvőm...

Végképp elveszti minden reményét. Hol vagyunk még a száz-tól? – gondolja rémülten.

Kétségbeesésében felsóhajt:

– Uram, Jézus! Könyörülj rajtam!

Mire Péter:

– Hát miért nem ezzel kezdted? Menj be Urad örömébe!

Tökéletes összhang ember, állat és természet között. Ez a pásztorkutya mindent ért, lát. – A 23. Zsoltárhoz készítettem diaképeket valamikor 1980 nyarán a nagyszénási pusztán. A „Csendes vizekhez terelget...” mondathoz hiányzott még egy fotó. Megosztottam gondomat a pásztorral: A víz itt van, de a nyáj messze. Semmi gond – felelte. Csak annyit mondott: Bogár, hozd ide őket! Egy perc és elkészülhetett a fotó a csendes víz mellett. – Uram, add, hogy eljuthassak egy ilyen pásztorkutya színvonalára!

SZ. J.

Indiánnak szólítják a környéken. Volt állami gondozott társai szerint mindig megvédte a kisebbeket.

Egy rokonát sem ismeri. Huszonhét éves korában egy kapcsolat megszakadása miatt összetört a sokat szenvedő szíve. Húsz súlyos év következett: alkoholizmus, ide-oda verődés, sorstalanság.

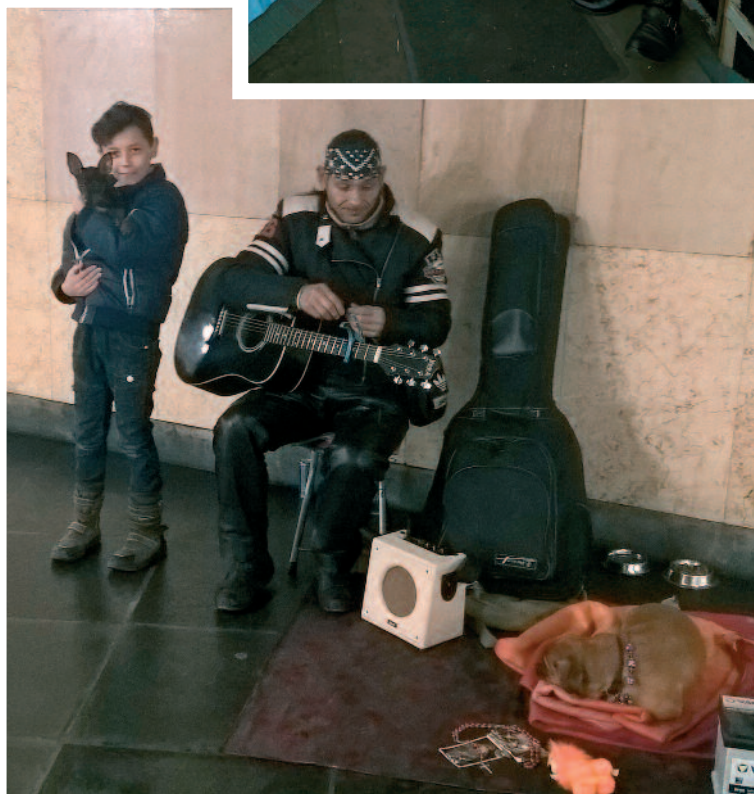
Három éve nem iszik, de elege lett a kiszolgáltatottságból. Másfél évig egy sátorban lakott, de egyszer minden holmijának hűlt helyét találta. Akkor építette ezt a kalyibát valahol Pesten, egy garázsor mögötti vasúti töltés mellett. Naponta gitározik egy aluljáróban. Hétfvégén piacozik. Megkeresi a kenyérré valót.

Egy használt lakókocsit szeretnének neki szerezni, abban tényleg jól élne. Kedves, őszinte, szerető szívű embert ismertem meg benne.

És ne felejtjük el megemlíteni hű barátját, kutyáját, Tarzant, aki megfogja az egeret (egy téli reggel a kályhából is kijött egy egér, mert ő is meleget talált Indián kályhájának paraszánál), megy vele az aluljáróba pénzt keresni, a fahordásban is segít, és Szenteste ő volt itt a családja.

Jó volt együtt időzni vele ebben a sokak által lenézett bódében. Finom kávét főzött Indián, mi vittünk neki füstölt csülkös bablevest, olvasnivalót, egyebet. Jobb volt itt így együtt, mint sok álságos, gazdag képmutató helyzetben. Amint mondja, Istennel mindennap beszélget.

SZ. J.

Rég elporladtak

Egy hján negyven
gyalázat.
Hallod suhanását
a tizenhárom szíjszálnak
amint a pribék tizenhármát suhint.
Hallod a csapások csattanását
a csupasz testen.
Hallod a korbácsolt nyögését
a korbácsos fújtatását
a tömeg morajlását
a röhejt
a felcsapó sikolyt.
Érzed ahogy rándul a föld
a térre telepedő izzadságszagot
a kéjgőzös hörgő lehetetet
a borzadály izgalmát
és a nyugtató bizsergést
hogy a korbácsolt nem te vagy.
Látod az ólomszegecseket
szép sorban a szíjakon
mint vasalt ingen a gomb
a háton serkenő vért
a felhámozott bőrt
a kitépelt húscsapatokat.
Látod miként vág barázdát
a készülő töviskoronának
egy eltévedt csapás –
amit ember tesz
bogánccsot és tövist terem az...
Látod a szemبéli ház párkányán
a szerelmes táncát járó banga ga-
lambot
a tavaszi virágok virító színeit
a felhőkkel vigadó Napot.
Látod de fel nem fogod
miként a szégyen-látvány előtt is ér-
tetlenül állsz –
megsemmisültél
senki vagy.

Hol a korbács?
Hol a korbácsos?
Rég sehol.
És a korbácsolt?
Ő merre jár?

2014. nagypéntek hajnalán

BAKAY PÉTER

A 2017-es év igéje

„Új szívet adok nektek, és új lelket adok belétek”

(Ez 35,26)

